

Клуб "Икономика 2000"

**Стратегия за развитие на община Мездра
(Актуализиран вариант за периода 2005-
2006 г.)**

Април 2005 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

УВОД.....	5
I. АНАЛИТИЧЕН ОБЗОР.....	6
1. Социално-икономическо позициониране на общината.....	6
2. Стопанска сфера.....	13
2.1. Развитие на основните сектори на икономиката.....	13
2.1.1. Селско стопанство.....	13
2.1.2. Други основни сектори на икономиката на общината.....	18
2.2. Техническа инфраструктура.....	28
2.2.1. ВиК инфраструктура.....	28
2.2.2. Пътища и комуникации.....	29
3. Социална сфера.....	33
3.1. Население, демографско развитие и потенциал – основни тенденции, проблеми и изводи.....	33
3.2. Доходи на населението.....	39
3.3. Безработица, предлагане и търсене на пазара на труда.....	41
3.4. Социални услуги.....	45
3.4.1. Образователна система.....	45
3.4.2. Здравеопазване.....	48
3.4.3. Социални услуги.....	49
4. Опазване на околната среда.....	51
4.1. Чистота на атмосферния въздух.....	51
4.2. Чистота на водите.....	51
4.3. Биологично разнообразие.....	52
4.4. Управление на отпадъците.....	53
4.5. Шумово замърсяване.....	54
4.6. Състояние на земните недра и почвите.....	54
4.7. Очаквани процеси в бъдеще.....	54
5. Местни финанси и бюджет.....	56
5.1. Състояние на общинските бюджетни приходи за периода 2000-2004 г.....	56
5.2. Състояние на общинските бюджетни разходи за периода 2000-2004 г.....	58
5.3. Състояние на неразплатените разходи за периода 2000-2004 г.....	59
6. Институционален капацитет.....	62
7. Външна среда.....	66
II. АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ НА ОБЩИНА МЕЗДРА (SWOT АНАЛИЗ).....	69
III. ПРОУЧВАНЕ НА ОБЩЕСТВЕНИТЕ НАГЛАСИ ПРИ ИЗГОТВЯНЕТО НА ОБЩИНСКИ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ 2005-2013 Г.....	73
Въведение.....	73
1. Анализ на резултатите от проучването на населението.....	73
1.1. Профил на респондентите.....	74
1.2. Състояние на местните услуги.....	74

1.3. Идентифициране на проблемите в общината и тяхната приоритизация.....	79
1.4. Оценка на населението за адекватността на направените изводи в SWOT анализа.....	81
1.5. Оценка на населението на адекватността на формулираните цели в Общинския план за развитие и тяхната приоритизация.....	83
2. Анализ на резултатите от проучването на мениджърите.....	86
2.1. Профил на интервюираните мениджъри.....	86
2.2. Състояние на местните услуги.....	86
2.3. Идентифициране на проблемите в общината и тяхната приоритизация....	90
2.4. Оценка на мениджърите за адекватността на направените изводи в SWOT анализа.....	91
2.5. Оценка на мениджърите на адекватността на формулираните цели в Общинския план за развитие и тяхната приоритизация.....	96
2.6. Очаквания на мениджърите за развитието на общината.....	97
3. Изводи.....	99
IV. СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ.....	100
Приоритети и мерки.....	105
Приоритет 1: Развитие и ефективно използване на инфраструктурата, създаваща условия за функциониране на бизнеса и за живот на местното население.....	105
Мярка 1. Изграждане, поддържане и развитие на инфраструктурата.....	106
Мярка 2. Оптимизиране и рационално използване на инфраструктурата....	106
Приоритет 2: Укрепване на общинския капацитет за управление на средствата от европейските фондове, подпомагане на бизнеса и развитие на местните партньорства.....	107
Мярка 1. Подобряване на общинския управленски капацитет.....	107
Мярка 2. Засилване взаимодействието с третия сектор на местно, регионално и национално равнище.....	107
Приоритет 3: Развитие на общинската икономика и повишаване на нейната конкурентноспособност.....	107
Мярка 1. Преструктуриране на общинската стопанска дейност.....	108
Мярка 2. Подпомагане на малкия и средния бизнес в т.ч. на селскостопанските производители.....	108
Мярка 3. Използване на природните дадености за развитие на селския, екологичен и религиозен туризъм.....	108
Мярка 4. Привличане на чуждестранни инвестиции.....	108
Мярка 5. Интегриране на териториалната общност към пазара на труда, стабилизиране и нарастване на заетостта.....	108
Приоритет 4: Подобряване на непосредствената жизнена среда и на условията за живот на населението в общината.....	109
Мярка 1. Увеличаване на обхвата и качеството на публичните услуги.....	109

<i>Мярка 2. Доизграждане и развитие на базата за спорт и отдих.....</i>	<i>109</i>
V. МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА.....	115

УВОД

Община Мездра е разположена в Северозападния район за планиране и е част от Врачанска област. Територията на общината е 519 114 дка. Земеделският фонд възлиза на 56%, а горският – на 38.5% от територията.

Релефът на общината е полупланински. Средната надморска височина е 270 м. Климатът е умерено-континентален.

Общината включва 28 населени места, от които 1 град и 27 села. Населението възлиза на 25636 души (30.09.2004 г.). Над половината от тях – 13794 д., живеят в гр.Мездра, а останалите – в селата.

Община Мездра е трета по икономическо развитие във Врачанска област – след Враца и Козлодуй. Град Мездра е важен жп център, основна връзка на северозападна и централна северна България.

Общинският бюджет възлиза на 8 млн.лв. Най-голям е дялът на образованието – 37%, следван от разходите за благоустройство – 15%, здравеопазване и социални дейности – по 12% и др.

I. АНАЛИТИЧЕН ОБЗОР

1. Социално-икономическо позициониране на общината

Смисълът на това позициониране е да се открие и оцени мястото на общината в общата съвкупност от общини в България, както и спрямо останалите общини от врачанска област. Последното дава възможност да се съпостави равнището на развитие на отделните общини в рамките на областта. На тази основа е възможно да се извършат (условни) групирания съобразно типологията на общините и мястото на Мездра в тези таксономични групи.

За целта е извършен вторичен анализ на резултатите от следните две изследвания:

Първо, изследвания, осъществени от авторски колектив с ръководител ст.н.с. II ст. д-р Нина Янкова от Икономическия институт на БАН¹.

Второ, доклада на ПРООН за човешкото развитие "Гражданското участие в управлението – от индивиди към граждани"².

Общото в двете изследвания е, че извеждат интегрални показатели за равнището на развитие на общините в България.

В първото изследване се формират т.нар. "средна трансформирана интегрална оценка за периода 1998-2000 г." и "интегрална оценка за 2000 г.", в основата на които стоят седем обобщаващи измерителя както следва:

(а) за *икономическото състояние* на общината, включващ показателите данък печалба плюс вноски от печалбата на един жител в трудоспособна възраст; земеделски плюс горски земи на един жител; данък общ доход на един жител в трудоспособна възраст;

(б) за *състоянието на местните финанси*, формиран въз основа на показателите собствени приходи на 1 жител, разходи на 1 жител и относителен дял на собствените приходи в общинския бюджет;

(в) за *социалното състояние на общината*, формиран въз основа на показателите: данък общ доход на един жител; социални помощи на един жител;

(г) за *инвестиционната активност на общината*, формиран въз основа на показателите: целеви субсидии на един жител; дял на целевите субсидии в инвестициите; дял на собствените плюс привлечени инвестиции на един жител; дял на инвестициите в общите бюджетни разходи; инвестиционни разходи на един жител; относителен дял на собствените плюс привлечени инвестиции в бюджетните разходи;

(д) равнище на *безработица (%)*;

---

¹ Вж. Н.Янкова, Г.Шопов, Й.Христосков, Н.Чкорев, Ст.Иванов, Я. Кирилова "Социално-икономически различия между общините в България", С., 2003. Ползвани са също така резултати за периода 1994-98 г. от проекта "Мониторинг на социално-икономическото състояние на общините в България", разработван в Икономическия институт на БАН от колектив с ръководител Н. Янкова.

² "България 2001. Национален доклад за развитието на човешка. Гражданското участие в управлението – от индивиди към граждани", ПРООН, С., 2001. „България 2003. Национален доклад за развитието на човека. Преодоляване на различията в развитието на селските райони” ПРООН, С., 2003.

(е) обобщаващ измерител за *изградеността на техническата инфраструктура* на общината, формиран въз основа на качествени характеристики за: транспортна съоръженост на територията; гъстота на пътната мрежа; степен на изграденост на електросистемата; степен на задоволеност на населението с питейна вода;

(ж) изменение в *броя на жителите* на общината спрямо 1990 година.

Във второто изследване се конструира т.нар. "индекс на човешкото развитие – ИЧР" по общини и области, който се получава като средна аритметична от следните три променливи³:

- очаквана продължителност на живота;
- постижения в образованието: средна аритметична от индекса на грамотност на възрастното население (с тегло 2) и общия индекс на записване в трите образователни степени (с тегло 1) за населението на възраст между 7 и 24 години;
- брутен вътрешен продукт (БВП) един жител.

Наличието на подобни интегрални измерители дава възможност да се оцени в съпоставителен план равнището на социално-икономическо развитие на териториалните единици и да се направят съответни изводи, които да се отчитат при по-детайлния секторен анализ и при дизайна на цялостния план за развитието на общината.

Анализът на резултатите от първото изследване (вж. Таблица СИР-1) насочва към следните **констатации и изводи** относно социално-икономическото позициониране на община Мездра през периода 1998-2000 година:

- според стойностите на оценките за равнището ѝ на развитие, Мездра се намира сред първите 100 общини – на 91-ва позиция от общо 262. **Това е малко по-близо до средното за страната ниво, отколкото до групата на критичните общини.**
- в сравнение с предходния период (1996-98 г.) **позицията на Мездра спрямо останалите български общини се влошава** – при това значително (от 57 място по средна трансформирана интегрална оценка за периода 1996-98 г., тя пада на 91 за 1998-2000 г.);
- интегралната оценка за равнището на развитие през 2000 г. отрежда на общината 98-мо място в подреждането, което е сходно на средното за периода 1998-2000 година;
- **позицията на Мездра спрямо останалите общини в област Враца се запазва непроменена** (3-то място), т.е. – непосредствено след Козлодуй и Враца. Посоката в позиционирането на тези "най-силни" общини от областта обаче е различна: Козлодуй го подобрява (от 7-мо на 4-то място), докато Враца регистрира значителен спад (от 26-то на 64 място), което е следствие главно от процесите на реструктуриране на нейната икономика.

На тази основа може да се **заклучи**, че община Мездра – поне до 2000-та година, не е успяла да стабилизира своето социално-икономическо развитие.

ТАБЛИЦА СИР - 65535: ИНТЕГРАЛНИ ОЦЕНКИ И РАНГОВЕ, ХАРАКТЕРИЗИРАЩИ РАВНИЩЕТО НА СОЦИАЛНО- ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ НА МЕЗДРА И ОСТАНАЛИТЕ ОБЩИНИ ОТ ОБЛАСТ ВРАЦА

³ Национален доклад за развитието на човека. 2001, с.97.

Общини	Средна трансф. интегр. оценка за 1996-1998 г.	Ранг в нац. подреждане за 1996-1998 г.	Ранг в областта за 1996-1998г.	Средна трансф. интегр. оценка за 1998-2000 г.	Ранг в нац. подреждане за 1998-2000 г.	Ранг в областта за 1998-2000 г.	Интегрална оценка за соц. развитие - 2000 г.	Ранг в нац. подреждане по интегр. оценка за 2000 г.	Ранг в областта за 2000 г.
БОРОВАН	0.8968	229	9	0.8946	237	9	0.8986	244	10
БЯЛА	0.8824	200	6	0.8905	234	8	0.8871	231	8
СЛАТИНА									
ВРАЦА	0.7223	26	2	0.7622	64	2	0.8014	57	2
КНЕЖА	0.8736	186	5	0.8702	213	4	0.8893	233	9
КОЗЛОДУЙ	0.5167	7	1	0.3032	4	1	0.4830	4	1
КРИВОДОЛ	0.8949	224	8	0.8707	215	5	0.8725	208	5
МЕЗДРА	0.7763	57	3	0.7906	91	3	0.8312	98	3
МИЗИЯ	0.9316	253	11	0.8863	233	7	0.8603	177	4
ОРЯХОВО	0.8940	223	7	0.8990	240	10	0.8756	215	6
РОМАН	0.8618	168	4	0.8711	216	6	0.8837	228	7
ХАЙРЕДИН	0.9154	242	10	0.9047	249	11	0.8990	245	11
Средно за България	0.7687	46	-	0.6984	34	-	0.7548	33	
Праг на критичност	0.8693	178	-	0.8493	176	-	0.8555	164	

Източник: изследвания на Икономическия институт на БАН.

Забележка: Стойностите на оценките варират между 0 и 1-ца. Близостта на оценката до 1-цата индикира по- лоша позиция на съответната община.

Малко по- благоприятно изглежда позиционирането на Мездра от гледна точка на **конкурентноспособността**⁴ – общината е на 82 място (по данни за 2000 година), като от останалите общини в областта отново по- напред са Козлодуй и Враца. Това подсказва, че **Мездра разполага с определен потенциал да ускори своето развитие от икономическа и социална гледна точка.**

Анализът на резултатите от второто изследване – за общинския индекс на човешко развитие (вж. Таблица СИР-2) показва следното.

⁴ - Конкурентноспособността на общината в случая се разглежда като резултат от действието на следните три фактора: потенциал (природен и антропогенен), равнище на социално- икономическо развитие и човешко развитие. На свой ред потенциалът се оценява въз основа на следните шест показателя – територия, относителен дял на земеделските територии, относителен дял на горските територии, гъстота на населението, относителни дялове на населението „под“ и „над“ трудоспособна възраст. За повече подробности вж. Н.Янкова и др., цит.съч., с. 160.

ТАБЛИЦА СИР - 0: ПОДРЕДБА НА ОБЩИНИТЕ ОТ ОБЛАСТТА СПОРЕД СТОЙНОСТТА НА ОБЩИНСКИЯ ИНДЕКС НА ЧОВЕШКО РАЗВИТИЕ - ОИЧР

Общини	ОИЧР - 2001	Ранг в националното подреждане	Ранг в областта	Ранг в националното подреждане по ОИЧР - 2002	Ранг в областта по ОИЧР - 2002
БОРОВАН	0.758	195	9	152	8
БЯЛА СЛАТИНА	0.759	185	8	150	7
ВРАЦА	0.809	10	1	3	1
КНЕЖА	0.773	134	6	91	4
КОЗЛОДУЙ	0.780	112	5	8	2
КРИВОДОЛ	0.750	226	11	203	11
МЕЗДРА	0.785	89	2	84	3
МИЗИЯ	0.765	166	7	134	5
ОРЯХОВО	0.780	111	4	144	6
РОМАН	0.783	100	3	187	10
ХАЙРЕДИН	0.752	219	10	176	9
ВРАЧАНСКА ОБЛАСТ	0.788	12 от 28 области	-	-	-

Източник: по цитираните „Национални доклади за развитието на човека” на ПРООН.

Ранжирането на общините от областта по ОИЧР за 2001 г. показва, че само Враца има стойност на показателя над средния за областта, а Мездра е много близко до областния индекс на човешкото развитие. Община Мездра в случая заема сравнително високи позиции – 89 място в националната класация и 2 – в областното подреждане. Стойността на нейния индекс на човешкото развитие е по-висок от средната аритметична за съвкупността на българските общини (0.774), и заедно с това – далеч както от максимална стойност на индекса (0.820), така и от неговата минимална величина (0.718).

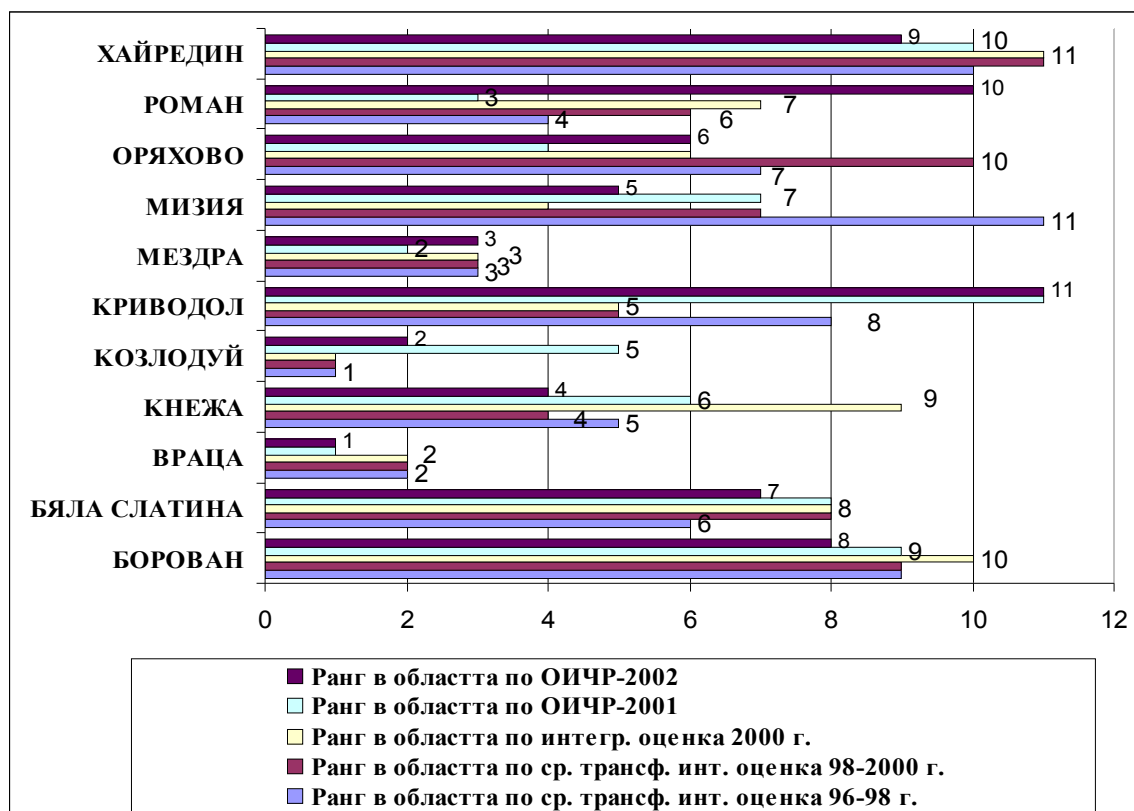
Позиционирането на община Мездра по стойността на ИЧР за 2002 г. показва подобрение в националната класация с пет места, но влошаване в рамките на областта. Причината е в „рязкото” разместване на пластове (което по принцип не е типично за подобни инерционни обобщаващи показатели за такъв кратък период от време), поради което повечето общини от врачанска област са подобрили класирането си в сравнение с 2001 г. – Борован, Б.Слатина, Козлодуй, Мизия, Хайредин.

Като цяло обаче, **община Мездра запазва сравнително доброто си положение в първата третина на подреждането по ИЧР през тези години.**

Сравнителният анализ показва, че макар посочените две изследвания да се базират на различни методологии, показатели и методически инструментариум, те дават сходни резултати при ранжирането на общините от врачанска област като например:

- общините Козлодуй, Враца и (в известна степен) Мездра са обикновено в най-добро състояние според различните измерители;
- общини Хайредин и Борован са в най-тежко състояние;
- община Мездра е обикновено в относително добри позиции при различните ранжировки, като стойностите на съответните измерители се колебаят около средните (конкурентноспособност, ОИЧР) или гравитират към по-неблагоприятните измерения (интегралните измерители за равнището на социално-икономическо развитие).

ГРАФИКА СИР - 65535: ПОЗИЦИОНИРАНЕ НА ОБЩИНИТЕ В РАМКИТЕ НА ОБЛАСТТА

Всичко това, както и съпоставителният анализ на подредбата в рамките на областта (вж. Фиг. СИР-1) и на страната (вж. Фиг. СИР-2), дава възможност врачанските общини да се обособят (с всичката условност на една класификация) в следните основни групи:

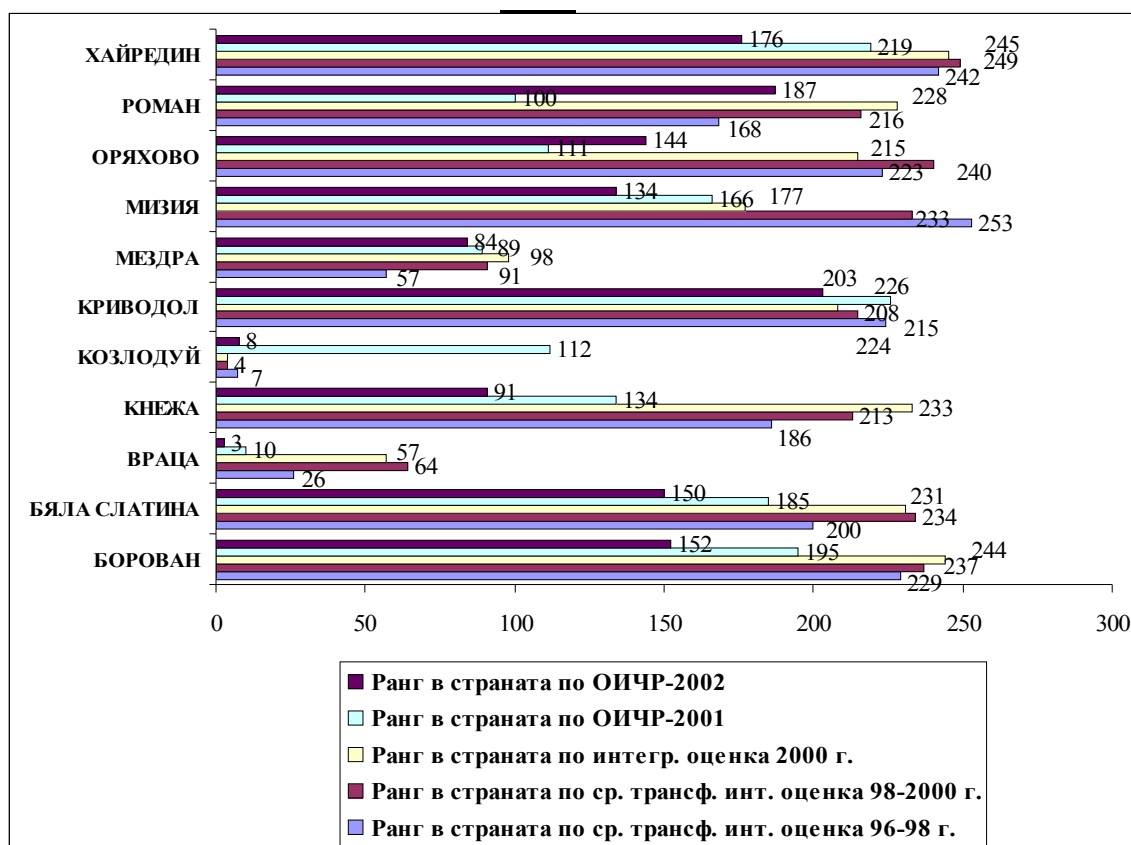
Първо, на общини в добро социално-икономическо състояние, които стабилно заемат челните 3 места – Козлодуй, Враца, Мездра. Нещо повече – Козлодуй по традиция е община, която (по лесно обясними причини) през последните 8-10 години заема място сред най-силно развитите в България.

Второ, на общини с лоши характеристики на социално-икономическото развитие. Тук намират трайно място Борован, Хайредин.

Трето, на общини в относително добро „средно“ (но далеч не и проспериращо) състояние, където намират място останалите общини от областта. Тази относителност е доста крехка, тъй като различията между общините от тази група и

общините от предишната група (на изоставащите) не са значителни. Налице е и определена динамика в разместването през наблюдавания период – напр. при Криводол, Роман, което подсказва за нестабилност на протичащите процеси в отделните общински икономики.

ГРАФИКА СИР - 0: ПОЗИЦИОНИРАНЕ НА ОБЩИНИТЕ ОТ ОБЛАСТТА В РАМКИТЕ НА СТРАНАТА

Въз основа на приведените резултати от извършения анализ може да се направят следните общи изводи, които да се имат предвид при по-нататъшната работа върху настоящия стратегически документ за развитието на общината.

1. Равнището на социално-икономическо развитие на Мездра е сравнително добро и гравитира в горните слоеве на „златната среда“.
2. Тенденциите в края на 90-те години и началото на XXI-ви век обаче поддържат неблагоприятен тренд – Мездра все още влошава своите позиции по отношение на другите общини в страната, като все пак запазва мястото си в областната класация. Това показва, че отрицателните процеси в икономиката и социалната сфера на врачанска област и на северозападния район оказват своето въздействие върху тази община.
3. В рамките на областта, Мездра е сред общините, формиращи групата на „по-развитите“. Това, разбира се е относително, особено като се имат предвид: (а) големите абсолютни различия с оценките на Враца и най-вече на Козлодуй, който през последните години постоянно заема едни от първите места в цялостната

подредба на общините в България; (б) стагнацията в областната и регионалната икономика на българския северозапад.

4. Мездра разполага с потенциал, формиращ относително добра конкурентноспособност, което е много важна предпоставка за бъдещия просперитет на общината.

5. В този контекст, разработването на стратегически документи, визиращи развитието на общината в близка и средносрочна перспектива би следвало да бъде насочено към (а) преодоляване на спада и негативните тенденции в това развитие; (б) реализиране на конкурентните преимущества на Мездра в сравнение с останалите общини от региона и страната.

6. Разработването и осъществяването на комплексни програми, които да предвиждат пълноценното използване на местните ресурси и потенциала на вътрешното (междубщинско, вътрешнорегионално) сътрудничество изглежда подходящ инструмент за използването на тези предимства. Преодоляването на спада в областната икономика, в икономиката на областния център Враца и на северозападния район като цяло също могат да се разглеждат като необходими «външни» предпоставки за бъдещия просперитет на Мездра.

2. Стопанска сфера

2.1. Развитие на основните сектори на икономиката

2.1.1. Селско стопанство

Правителството на Република България разработи Програма за развитие на земеделието в северозападна България за 2003 – 2006 г. Причина това да бъде направено бе наблюдавания срив на земеделието в района, предизвикан от общата икономическа криза, забавяне на преструктурирането на отрасъла, застаряване на населението в селата, тяхното все по-интензивно обезлюдяване и разпадналите се пазари. Тези характеристики са изцяло валидни и за община Мездра.

На практика региона разполага с достатъчно и качествени земеделски земи, както и със сравнително благоприятни атмосферни условия и въпреки това в настоящия момент основните култури които се отглеждат са – пшеница, ечемик, царевица и слънчоглед. Производството на зеленчуци, плодове, грозде не задоволява даже собствените му нужди. В различните години от 20 до 40 % от земите не са обработвани, а част от тях са се превърнали в пустеещи. Значителен е спадът и в производството на животински продукти.

1. Растениевъдство

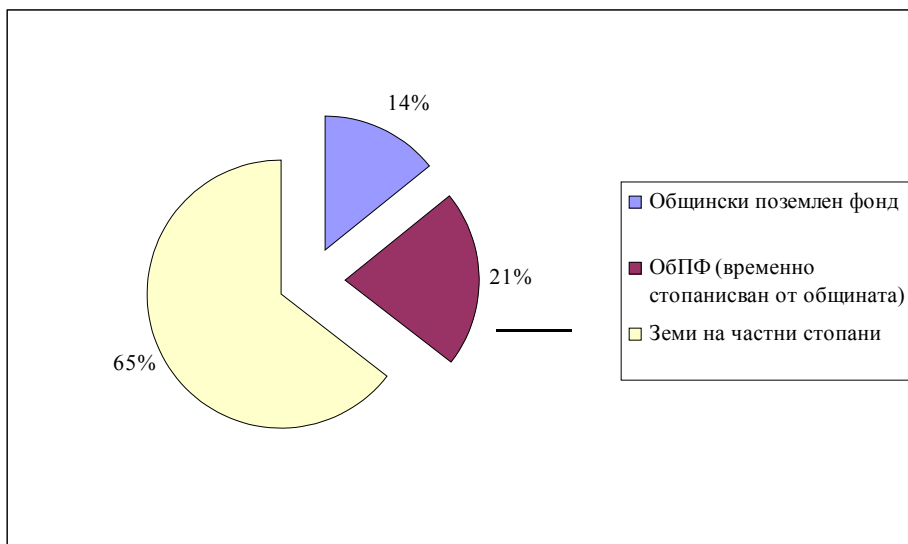
Стопанисваната земеделска земя в община Мездра е 291 360 х.дка. По начин на трайно ползване се разпределя, както следва:

ТАБЛИЦА СС- 0. ЗЕМЕДЕЛСКА ЗЕМЯ В ОБЩИНА МЕЗДРА

Вид	Площ (дка)
Пасища мера	75 525
Пасища с храсти	65 88
Залесени територии	14 055
Земи по § 4	1 350
Полски пътища	6 846
Непригодни земи (скален пясък)	989
Обработваеми земи	185 976
в т.ч ливади	56 263
лозя	8 441
овощни градини	2 904
трайни насаждения	40
ниви	118 319

Основните видове на собствеността на стопанисваната земеделска земя в община Мездра е представена на следната графика:

ФИГУРА СС- 0. ВИДОВЕ СОБСТВЕНОСТ НА СТОПАНИСВАНАТА ЗЕМЕДЕЛСКА ЗЕМЯ В ОБЩИНА МЕЗДРА

Незначителна част от земеделската земя на територията на общината (малко над 1%) е стопанисвана от Държавен поземлен фонд, читалища, училища, религиозни организации и други. Необработваната земя в общината е 17 485 дка или 23.1% от общата селскостопанска земя, като от нея 0.6% са на Държавен поземлен фонд, 29% на ОбПФ и 70% на частни стопани.

Данните за земеделска земя на един жител подреждат община на предпоследно място в Област Враца след община Враца, както е показано на следващата таблица.

ТАБЛИЦА СС- 0. ЗЕМЕДЕЛСКА ЗЕМЯ НА ЖИТЕЛ

<i>Общини</i>	<i>Земеделска земя на жител (дка)</i>
1 Врачанска област	10,3
2 Борован	24,2
3 Б.Слатина	14,4
4 Враца	4,2
5 Кнежа	-
6 Козлодуй	9,35
7 Криводол	18,8
8 Мездра	7,4
9 Мизия	17,6
10 Оряхово	16,9
11 Роман	15,5
12 Хайредин	22,0

Източник: Програма за развитие на земеделието в северозападна България за 2003 – 2006

Тази ситуация характеризира в още по лоша светлина състоянието на отрасъла в община Мездра. Част от причините за моментното състояние се коренят и в структурата на производителите на селскостопанска продукция в общината.

ТАБЛИЦА СС- 0. БРОЙ, ОБРАБОТВАЕМА ЗЕМЯ И СРЕДЕН РАЗМЕР НА СТОПАНСТВАТА /ЮРИДИЧЕСКИ ЛИЦА/ В СЕВЕРОЗАПАДНИЯ РАЙОН ПРЕЗ 2002 Г.

<i>КООПЕРАЦИИ</i>	<i>АРЕНДАТОРИ</i>	<i>ФИРМИ</i>
-------------------	-------------------	--------------

<i>ОБЩИНА</i>	<i>бр</i>	<i>обработ- ваема земя дка</i>	<i>Среден размер дка</i>	<i>Бр</i>	<i>обработ- ваема земя дка</i>	<i>среден размер дка</i>	<i>Бр</i>	<i>обработ- ваема земя дка</i>	<i>среден размер дка</i>
Борован	3	18039	6013	14	33499	2393	1	8835	8835
Бяла Слатина	13	243719	18748	0	0	0	0	0	0
Козлодуй	5	70500	14100	4	7748	1937	6	15473	2579
Криводол	11	58336	5303	13	4721	363	15	47828	3189
Мездра	9	18100	2011	1	3000	3000	6	2245	374
Мизия	5	34300	6860	6	14100	2350	8	66680	8335
Оряхово	7	31600	4514	4	8575	2144	9	61000	6778
Роман	3	16500	5500	4	2336	584	0	0	0
Хайредин	4	28000	7000	6	26700	4450	1	6000	6000
Враца	21	125615	5982	2	13500	6750	0	0	0
ОБЩО:	81	644709	7959	54	114179	2114	46	208061	4523

ТАБЛИЦА СС- 0. БРОЙ, СРЕДЕН РАЗМЕР И ОБРАБОТВАЕМА ЗЕМЯ В ЧАСТНИТЕ ЗЕМЕДЕЛСКИ СТОПАНСТВА НА СЕВЕРОЗАПАДНИЯ РАЙОН ЗА 2002 Г.

ОБЛАСТ ВРАЦА			
<i>ОБЩИНА</i>	<i>бр.</i>	<i>Обработваема земя</i>	<i>Среден размер</i>
<i>дка</i>		<i>дка</i>	
Борован	2302	158708	69
Бяла Слатина	8960	359373	40
Козлодуй	9259	182315	20
Криводол	10032	212004	21
Мездра	3168	43175	14
Мизия	7364	147436	20
Оряхово	8860	207451	23
Роман	3372	36710	11
Хайредин	7196	139388	19
Враца	16236	313495	19
ОБЩО:	76749	1800055	24

Посочените данни недвусмислено показват че в общината е характерно изключително примитивно и разпокъсано растиеневъдно производство. От друга страна тук са и основните лостове за подобряването на неговата ефективност, чрез окрупняване на земеделските стопанства и въвеждане на съвременни методи за обработка на земята.

Характерно за община Мездра е, че постигнатите средни добиви от основните отглеждани в района култури са около средните за страната, което идва още веднъж да подсказва, че природните дадености са благоприятни и спомагат за туширане на организационите и производствени фактори, довели до сегашното лошо състояние на растиеневъдния отрасъл.

Средните добиви от декар на основните отглеждани култури за 2003 година са представени в таблицата по-долу.

ТАБЛИЦА СС- 0. СРЕДНИ ДОБИВИ ОТ ДЕКАР НА ОСНОВНИТЕ ОТГЛЕЖДАНИ КУЛТУРИ ЗА 2003 Г.

	Община Мездра (кг/дка)	Северозападен район за планиране (кг/дка)	<i>Средно за страната (кг/дка)</i>
Пшеница	220	235	238
Ечемик	290	199	194
Царевица (зърно)	280	219	280
Слънчоглед	120	109	120

2. Животновъдство

Животновъдството е съсредоточено основно в личния сектор. През 2003 година броят на отглежданите животни в община Мездра е както следва:

ТАБЛИЦА СС- 0. БРОЙ НА ОТГЛЕЖДАНИТЕ ЖИВОТНИ В ОБЩИНА МЕЗДРА ПРЕЗ 2003 Г.

Животни	<i>Брой</i>
Говеда	1241
в т.ч. Крави	830
Биволи	78
Свине	1420
Овце	6662
Кози	5235
Птици	192000

Сравнителната оценката по броя на отглежданите животни на един човек от населението показва отново че животновъдството се развива екстензивно и единствено по броя на козите общината заема водеща позиция. В таблицата по-долу са представени стойностите за общината, за Северозападен район за планиране и за страната през 2003 година.

ТАБЛИЦА СС- 0. БРОЙ НА ОТГЛЕЖДАНИТЕ ЖИВОТНИ НА 1 ЖИТЕЛ

<i>Животни</i>	<i>Мездра</i>	<i>Северозападен район за планиране</i>	<i>България</i>
	<i>Брой животни на един жител (%)</i>		
Говеда	4.95	9.52	9.28
в т.ч. Крави	3.31	5.08	4.82
Биволи	0.31	0.27	0.10
Свине	5.67	16.21	13.16
Овце	26.60	33.37	20.38
Кози	20.90	15.77	9.24

Малкият брой отглеждани животни, съчетано в повечето случаи с ниска продуктивност, превръщат животновъдството по-скоро в начин за гарантиране на домашното препитание, отколкото в пазарен отрасъл.

ТАБЛИЦА СС- 0. СРЕДНА ПРОДУКТИВНОСТ НА ЖИВОТНОВЪДСТВОТО

Вид	Средна продуктивност за община Мездра	<i>Средна продуктивност за страната</i>
Крава (мляко в литри)	3200	3540
Овца (мляко в литри)	55	82
Коза (мляко в литри)	95	189
Биволица (мляко в литри)	1100	1100

3. Горски фонд

Горският фонд е на площ 199 662 дка. На бивши собственици са възстановени 44270 дка, на религиозни организации – 2 147 дка и юридически лица 885 дка.

В процедура за изясняване в съда са горите общинска собственост с площ 41 998 дка. Признати от ОбС “Земеделие и гори” и Мездренския районен съд са 2 059 дка.

Съществуващият горски фонд в повечето места няма потенциал за промишлена експлоатация. Все пак съществуват и горски масиви с добра възможност за добив на дървесина. Положителна тенденция през последните години е ограничаването на незаконната сеч и подобряване състоянието на горите.

Очаквани бъдещи тенденции

Има значителен брой фактори, които дават основание да се смята че селскостопанския отрасъл ще търпи развитие в бъдеще. Наличието на програми като САПАРД, както и аграрната политика провеждана от ЕС са възможности от които селскостопанските производители в района ще се възползват.

Мерки като комасацията на земята, както и възможността за навлизане на по-сериозни чуждестрани инвестиции, свързани със селското стопанство, също са причина за оптимизъм.

Вероятно развитието на сектора ще се осъществи и без специалната намеса на общинското ръководство, но последното би могло да изиграе положителна роля в това отношение. Примерите за привличане на чуждестранни инвеститори чрез предоставянето на общински земи за изграждането на хладилни инсталации или други съоръжения, подпомагащи реализацията на продукцията в страната показват, че в това отношение биха могли да се предприемат известни стъпки.

Привличането на фирми или откриването на клонове на такива, свързани със селското стопанство и хранително вкусовата промишленост, е възможност за подпомагане на отраслите растениевъдство и животновъдство.

Изводи

1. Селското стопанство в община Мездра е претърпяло голяма част от негативите, характерни за цялата страна – изоставане в технологичната обезпеченост, застаряване на населението, неефективна структура на субектите, занимаващи се със селско стопанство и др..
2. Климатичните и почвените условия в общината са относително благоприятни, както за развитието на растениевъдството, така и на животновъдството. Този потенциал в момента се използва в изключително ниска степен.
3. Съществуват редица аргументи, свързани с бъдещото членство на страната в ЕС, които дават основание да се смята че отрасъла ще се развива, както в близко, така и в по далечно бъдеще.
4. Общинското ръководство може да подпомогне процеса на стабилизация и развитие на селскостопанския сектор, с които да подпомогне чуждестранните, а и български инвеститори, да развиват дейности на територията на общината.

2.1.2. Други основни сектори на икономиката на общината

1. Обща характеристика

Съгласно данните за индекса на БВП, представени в Националния доклад за развитието на човека – България, 2001 г. на ПРООН през 1998 г. община Мездра заема второ място сред общините от Врачанска област. Пред нея е само община Враца. Индексът на Мездра е по-висок от средните за областта и страната. През 1999 г. стойността на индекса на община Мездра спада от 0.689 на 0.659. В подреждането по общини в рамките на Врачанска област тя отново е на втора позиция след Враца.

ТАБЛИЦА ИК- 0.ИНДЕКС НА БВП ЗА 1998 И 1999 Г.

Община	Индекс на БВП (1998)	Индекс на БВП (1999)
Борован	0.653	0.591
Бяла Слатина	0.647	0.609
Враца	0.702	0.714
Козлодуй	0.646	0.655
Криводол	0.615	0.575
Мездра	0.689	0.659
Мизия	0.634	0.605
Оряхово	0.661	0.637
Роман	0.683	0.641
Хайредин	0.635	0.600
<i>Врачанска област</i>	<i>0.673</i>	<i>0.663</i>
<i>Средно за България</i>	<i>0.673</i>	<i>0.633</i>

Бележка: Данните са от Национален доклад за развитието на човека – България, 2001 г., ПРООН

Община Мездра регистрира сравнително ниско равнище на нетни приходи от продажби на 1 жител. Средно за периода 1999-2002 г. то е 3.43 лева на жител при 8.18 лв/жител за страната, което е едва 42% от средното за страната. В рамките на Врачанска област общината се нарежда на 3-то място след Козлодуй (26.5 лв/ж.) и Враца – 4.89 лв/жител.

Този показател напълно кореспондира с броя на регистрираните фирми на 1 жител. За периода 2000-2002 г. са се регистрирали средно по 96 фирми, или 3.7 фирми на 1000 жители при средно за страната 7.7 фирми. Това е 48.5% от средното за страната и поставя общината на второ място в областта след Враца (7.9 фирми на 1000 ж.).

Делът на наетите лица е почти равен със средния за страната – 100.4%. Положително влияние в това отношение имат заетите в индустрията. Техният дял е над средния за страната – 130.2%. По тези два показателя Мездра отстъпва само на Козлодуй в рамките на областта.

Най-ниско е равнището на приходите от печалбата, измерени чрез данъка за общините. Средно за периода 2000-2002 г. то е едва 28.1% от средния за страната. По-ниската динамика на печалбата (75%) отдалечава общината от средното за страната развитие на икономиката.

Резултатите от анализа на динамиката на горните показатели показва също по-ниски от средните за страната показатели. Като цяло, темпът на икономическо развитие за изследвания период е 94.8% от средния за страната.

Изводите, които се налагат от анализа на икономическо развитие са:

- Общинската икономика е сравнително мощна в рамките на областта, но е под средното за страната равнище;
- Местната икономика се доминира от индустрията;
- Тя се характеризира с неефективна структура на производството;
- Темповете на икономическо развитие са отрицателни.

Структура на бизнеса в общината —

Характерно за икономическото развитие на община Мездра е наличието на успешно функциониращи големи промишлени предприятия, високата степен на развитие на транспортната (пътна и ж.п.) инфраструктура.

Промисленост

Промислеността винаги е била определяща за икономиката на общината и има основен дял за формиране на БВП в общината. Шест от осемте големи и средни предприятия в общината са представители на този сектор. Продуктите, с които общината е представена на вътрешния и международния пазар са т.н. Врачански камък, производството на избелени, багрени и шампирани платове тип “хасе”, както и на спално бельо, бира “Леденика”, изделия от техническа керамика и други.

Много от представителните сгради в столицата София като Софийският университет, храм-паметникът "Св.Александър Невски", Народната библиотека и др. са облицовани или декорирани с Врачански камък. На територията на Община Мездра са разположени основните добивни центрове на този материал (в селата Върбешница, Царевец, Корна Кремена), които са с национално икономическо значение.

От 5718 д. наети лица по трудови правоотношения, малко над 40% се трудят във фирми на преработващата индустрия (вж. таблица). Останалата част от наетите са концентрирани в търговията и ремонтните дейности, строителството, туризма и селското и горско стопанство. Една част от наетите работят в секторите транспорт и съобщения, но тъй като данните за тях в община Мездра са конфиденциални според чл. 25 и 26 от Закона за статистиката този дял не е отчетен при анализа. Общественият сектор обхваща почти половината от наетите лица в общината.

ТАБЛИЦА ИК- 0: НАЕТИ ЛИЦА ПО ТРУДОВО И СЛУЖЕБНО ПРАВООТНОШЕНИЕ ПО ИКОНОМИЧЕСКИ ДЕЙНОСТИ И ФОРМА НА СОБСТВЕНОСТ В ОБЩИНА МЕЗДРА (СРЕДЕН ГОДИШЕН БРОЙ)

<i>Икономически дейности</i>	<i>2002</i>		
	<i>Общо</i>	<i>Общ. сектор</i>	<i>Частен сектор</i>
Общо	5718	2805	2913
Селско, ловно и горско стопанство	67		
Рибно стопанство	-	-	-
Добивна промишленост			
Преработваща промишленост, в това число:	2293	299	1994

▪ Производство на хранителни продукти и напитки	389		
▪ Производство на текстил и изделия от текстил; производство на облекло	980	-	980
▪ Производство на дървен материал и изделия от него	11	.	11
▪ Производство на химически продукти	19	-	19
▪ Производство на продукти от други неметални минерални суровини	437		
▪ Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия, газообразни горива и вода	161		
Строителство	155	.	155
Търговия и ремонт	408		
Хотели и ресторанти	46	-	46
Транспорт, складиране и съобщения			35
Финансово посредничество			
Операции с недвижимо имущество	53	36	17
Държавно управление и отбрана	232	232	-
Образование	615	615	-
Здравеопазване и социални дейности	371	323	48
Други дейности, обслужващи обществото и личността	149		

Разпределението на активните икономически субекти също допринася за характеризирание профила на общинската икономика (вж. таблица). От него може да се направи извод, че малките фирми са концентрирани в обслужващите сектори като търговия и ремонти, хранене, транспорт. Също така може да се забележи, че към големите фирми от даден сектор успешно функционират и по-малки предприятия, които подпомагат тяхната дейност.

**ТАБЛИЦА ИК- 0: АКТИВНИ СТОПАНСКИ СУБЕКТИ НА ТЕРИТОРИЯТА
НА ОБЩИНАТА ПО ОСНОВНИ ДЕЙНОСТИ**

Сектор	Брой
Производство на хранителни продукти и напитки	42
Производство на продукти от други неметални мин. суровини	21
Производство на текстил и изделия от него, без облекло	25
Строителство	63
Търговия и ремонт	918
Хотели и ресторанти	151
Транспорт, складиране и съобщения	99
Операции с недвижимо имущество	38

Динамиката на създаване на нови икономически субекти естествено намалява през последните години (вж. таблица). Приватизацията на държавни фирми също така е почти приключила. Има няколко общински фирми, които подлежат на приватизация и е въпрос на близко бъдеще те да бъдат предложени за продажба, с което този процес ще бъде приключен. На територията на общината няма направени чуждестранни инвестиции “на зелена поляна”. В няколко предприятия има чуждестранни инвестиции по линия на приватизацията и нарастване на капитала и реинвестиране на капитал в тях.

**ТАБЛИЦА ИК- 0: БРОЙ ФИРМИ СЪЗДАДЕНИ ПРЕЗ ПЕРИОДА 2000-2002 Г.
(БРОЙ)**

	<i>Общо за периода</i>	<i>Година на създаване</i>		
		2000	2001	2002
Мездра	289	130	88	71
Врачанска област	3249	1625	929	695

Транспорт

Град Мездра е важен ж.п. възел. В него функционира железопътна инфраструктура, която има съществен дял към заетостта на работещите в общината.

Автомобилният транспорт е представен основно от фирми, които се занимават с превоз на пътници и таксиметрови услуги. На територията на общината действат и 35 броя таксиметрови автомобили.

Търговия

Търговията в общината е добре развита. Тя се осъществява от две потребителни кооперации и около 300 реално функциониращи дребни частни фирми. На територията на цялата община има разкрити около 150 магазина за хранителни и нехранителни стоки и 118 заведения за хранене и развлечения.

Туризм

На територията на общината съществуват разкопки от древни времена, които привличат туристи и археолози, дори извън пределите на страната. Общината разполага само с един хотел с капацитет от 60 легла. Нарастването на броя на туристите е добра индикация за добри перспективи за развитие на отрасъла и свързаните с него дейности в общината (вж. таблици).

ТАБЛИЦА ИК- 0: ИНДИКАТОРИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА В ОБЩИНАТА

<i>ТУРИЗЪМ</i>	<i>2002</i>	<i>2003</i>
Средства за подслон (хотели, квартирни бюра, хижи, къмпинги) - общо	1	1
Легла (във всички средства за подслон)	60	60
Леглоденонощия в експлоатация (във всички средства за подслон)	21900	21900
Реализирани нощувки (във всички средства за подслон) - общо	2727	3211
Реализирани нощувки (във всички средства за подслон) - в т. ч. от чужденци	120	142
Пренощували лица (във всички средства за подслон) - общо	796	858
Пренощували лица (във всички средства за подслон) - в т. ч. чужденци	59	77

ТАБЛИЦА ИК- 0: СРЕДСТВА ЗА ПОДСЛОН ПРЕЗ 2002 Г. В ОБЩИНАТА

<i>Райони за планиране, области и общини</i>	<i>Средства за подслон</i>	<i>Легла</i>	<i>Легла-денонощия</i>	<i>Реализирани нощувки</i>		<i>Пренощували лица</i>	
				<i>Общо</i>	<i>в т.ч. от чужденци</i>	<i>Общо</i>	<i>в т.ч. чужденци</i>
Мездра	1	60	21900	2727	120	796	59
Врачанска област	9	631	219295	29681	5565	15022	1635
Северозападен район на планиране	25	1790	555785	86486	10389	42983	4267

Анализът на структурата на предприятията от общината показва, че преобладаващите са с микро размери – до 10 д. (вж. таблица). От наблюдавани 501 предприятия, 467 попадат в тази група. В групата на средните и големите се включват 8 предприятия, а останалите 18 - са малки.

Големите, средните и малките предприятия са съсредоточени в индустрията. В този сектор се създава основната част от икономическия продукт на общината. Над половината от приходите и създадената продукция в общината се създава от осемте най-големи фирми, а заедно с осемте средни предприятия те произвеждат близо 80% от брутна продукция (вж. таблица).

Вторият по значимост икономически сектор в общината е търговията и ремонта. В него са концентрирани микропредприятията – общо 268 от 467.

**ТАБЛИЦА ИК- 0: ОСНОВНИ ПОКАЗАТЕЛИ ЗА СТОПАНСКИТЕ
ЕДИНИЦИ СПОРЕД БРОЯ НА ЗАЕТИТЕ (НЕФИНАНСОВ СЕКТОР) ЗА
ОБЩИНА МЕЗДРА**

<i>Отрасли</i>	<i>2002 година</i>				
	<i>брой единици</i>	<i>бруто продукция</i>	<i>приходи от дейността</i>	<i>нетни приходи от продажби</i>	<i>разходи за дейността</i>
	<i>брой</i>	<i>хил. лв.</i>	<i>хил. лв.</i>	<i>хил. лв.</i>	<i>хил. лв.</i>
<i>Всичко</i>					
Всички единици	501	54790	72323	67594	71514
Микро до 10 заети	467	8697	19865	19334	19094
Малки от 11 до 50 заети	18	3573	5609	5582	5806
Средни от 51 до 100 заети	8	5973	7050	6781	7379
Междинна група и големи	8	36547	39799	35897	39235
<i>Селско, ловно и горско стопанство</i>					
Всички единици	16	566	645	639	762
Микро до 10 заети	15	381	404	402	487
<i>Индустрия</i>					
Всички единици	62	42955	46894	43712	46854
Микро до 10 заети	44	1957	3054	3052	2967
Малки от 11 до 50 заети	6	2202	2243	2243	2311
Средни от 51 до 100 заети	6	5444	5790	5775	6101
Междинна група и големи	6	33352	35807	32642	35475
<i>Строителство</i>					
Всички единици	16	4680	4891	4890	4735
Микро до 10 заети	14	2128	2338	2338	2249
	268	3111	14316	13787	13876
<i>Търговия и ремонт</i>					
Всички единици					
Микро до 10 заети	263	2523	11923	11420	11444
Малки от 11 до 50 заети	4	191	1500	1494	1498
<i>Хотели и ресторанти</i>					
Всички единици	53	191	539	539	526
Микро до 10 заети	53	191	539	539	526
<i>Транспорт и съобщения</i>					
Всички единици	36	985	1046	1028	1004
Микро до 10 заети	35	849	893	892	828
<i>Операции с недвижимо имущество</i>					
Всички единици	13	344	390	367	403
Микро до 10 заети	12	275	321	298	302

<i>Отрасли</i>	<i>2002 година</i>				
<i>Здравеопазване и социални дейности</i>					
Всички единици	29	1392	2363	1393	2063
Микро до 10 заети	26	381	381	381	277
<i>Други дейности</i>					
Всички единици	4				
Микро до 10 заети	<u>3</u>	3	3	3	8

Основните фирми в общината

Големите фирми в общината са наследници на бившите държавни предприятия, които са успешно приватизирани и развити от новите си собственици. В общината съществуват 8 големи предприятия, както и подразделения на крупните национални доставчици на инфраструктурни услуги.

Три фирми от общината оформят облика не само на общинската, но и на областната и националната икономика. Това са фирмите Сънитекс АД - Мездра (текстилна промишленост), Хемус-М АД - Мездра (добив и обработка на каменни блокове и мрамор), Леденика АД – Мездра (хранително-вкусова промишленост). Сънитекс АД постоянно присъства в националните класации на най-големите предприятия в страната. По рентабилност на собствения капитал тя заема престижното 21 място в страната през 2002 г. и 30 място през 2001 г. (вж. таблица). През 2002 г. тя е обявена за фирма с печалба и максимални приходи от продажби за 2002 г., водеща в Северозападен район за планиране.

Според класацията на предприятия по нетни приходи в северозападен район през 2003 г. "Хемус М" АД се намира на 8 място в района (вж. таблица).

ТАБЛИЦА ИК- 0: МЯСТО НА СЪНИТЕКС АД В КЛАСАЦИЯТА НА БТПП НА 100-ТЕ ПРЕДПРИЯТИЯТА В СТРАНАТА ПРЕЗ 2001 ГОДИНА

<i>№</i>	<i>Име на фирмата</i>	<i>Град</i>	<i>Място по рентабилност на собствения капитал 2002 г. (%)</i>	<i>Място по рентабилност на собствения капитал 2001 г. (%)</i>	<i>Място по изменение на рентабилността 2002/2001 г. (процентни пункта)</i>
21	СЪНИТЕКС АД	Мездра	21	30	17

ТАБЛИЦА ИК- 0: КЛАСАЦИЯ НА ПРЕДПРИЯТИЯ ПО НЕТНИ ПРИХОДИ В СЕВЕРОЗАПАДЕН РАЙОН ПРЕЗ 2003 Г.

<i>№ по ред</i>	<i>ИМЕ НА ФИРМАТА</i>	<i>Град</i>	<i>Нетни приходи от продажби и 2003 г. (хил. лв)</i>
1	КРОС ООД	Монтана	18896
2	ГИПС АД	с.Кошава	10976
3	МЕТИЗИ АД	Роман	7743
4	ПЪТИНЖЕНЕРИНГ МОНТАНА АД	Монтана	4751
5	ЗАИ АД	Берковица	4643
6	МИР АД	Монтана	4548
7	МАЙ АД	Монтана	4196
8	ХЕМУС М АД	Мездра	3731
9	МРАМОР БЕРКСТОН АД	Берковица	3724
10	ВИДАПЪТСТРОЙ АД	Видин	3405
СУМА НА ПРИХОДИТЕ ОТ ПРОДАЖБИ ЗА "ТОР-10"			66613

Най-обща представа за дейността на най-големите фирми, които работят на територията на община Мездра е представена по-долу.

“СЪНИТЕКС” АД

Предприятието е приватизирано от РМД, което успешно организира и стабилизира производството на избелени, багрени и шампирани платове тип “хасе”, както и на спално бельо, предназначено основно за износ в Италия, Франция и други страни.

Ръководството осъществи мащабна инвестиционна програма за шест млн. лева, като закупи машини за производство на тъкани с ширина 3 м. и направи редица други съществени технологични подобрения.

“ЛЕДЕНИКА” АД

Предприятието е приватизирано от РМД. През периода 1999-2001 г. то изпита сериозни трудности при реализацията на пивото и натрупа големи задължения. В резултат на това производството на пиво силно намаля. След това основният пакет акции на дружеството бяха закупени от фирма "ММ" гр.Варна. Фирмата разгърна мащабна рекламна кампания, стабилизира производството и разшири пазарния дял на пивото, което достигна 19% от общия пазар в страната.

"ХЕМУС М" АД

Предприятието е приватизирано от американски и гръцки инвеститори - "VENUS MARBEL GRUP". Предметът му на дейност е: добив и обработка на варовикови блокове; изработка на плочи за облицовка от врачански варовик и други изделия. Разработена е мащабна програма за развитие. Предприятието е модернизирано и оборудвано с нови специални машини за добив и обработка, на стойност около 4 милиона лева. Производството е предназначено основно за износ в Гърция, САЩ и др. страни.

"ТЕХКЕРАМИК" ООД

Предприятието е приватизирано през 1999 година от С.Р.С. Inc. – USA. Предмет на дейността му е производството и продажба на изделия от техническа керамика, в т.ч за металургията, машиностроенето, текстилната и техническата промишленост. Единствен в страната производител е на филтри и леякови тръби за металургията, носачи, тръби и макети за изграждане на пещи. Производството се стабилизира. Ръководството полага усилия за увеличаване обема на продажбите.

"БАЛКАНКАР ИСКЪР" АД

Предприятието е приватизирано от "Балкан Искър" АД. Произвежда зъбни колела и предавки за каростроенето, автомобилостроенето и др.

"РИТЛИТЕ 97" АД

Фирмата е правопреемник на приватизираната общинска фирма "Ритлите". Предмет на дейност: строителство, СМР и ремонти; пътно строителство; строителство зад граница, производство на варови и бетонови разтвори и редица бетонови изделия. Произвежда и метални конструкции и изделия от метал.

Външнотърговската ѝ дейност се изразява в: проучване на немския пазар, доставка на рециклирани сметоизвозни автомобили, комунална транспортна, пътностроителна и селскостопанска техника.

Фирмата е специализирана и в производството на лозов посадъчен материал – около 13 сорта грозде. Във фирмата работят над 150 човека, от които 50 са на работа зад граница.

"СТРОЙКЕРАМИКА" АД

Предприятието произвежда основно строителни керамични изделия: кухи керамични блокове за зидария К-3.85, К-4,5; тухли глинени- кух и нормален формат.

"ВАРХИМ" ЕООД

Предприятието произвежда хидратна вар, инертни и други строителни материали. Изпитва затруднения с пласмента на продукцията си и производството му е далеч от капацитета.

Други по-големи фирми в общината са “Елисейна” АД гара Елисейна, “Инертстрой Калето” АД, гр.Мездра, Мелница “Лана Мел” ООД, гр.Мездра, “Инкомс - контактни елементи”, АД Зверино, ПВИ ”Христо Ботев” ООД, с.Зверино.

ОБЩИНСКИ ФИРМИ

Към общината са обособени следните общински дружества:

- “Хотелски комплекс “Родина” ЕООД – с основна дейност хотелиерство;
- “Мездра Автотранспорт 2003” ЕООД - товаро - пътническа дейност;
- “Общински пазари и тържища” ЕООД – търговска дейност;
- “Многопрофилна болница за активно лечение Мездра” ЕООД, гр.Мездра;
- “Медицински център 1- Мездра “ ЕООД гр. Мездра – основна дейност отдаване на движими и недвижими вещи на лекари и стоматолози за нуждите на извънболничната помощ и др.;
- ОбП ”Чистота” – с основна дейност поддържането на чистотата и озеленяване.

Всички фирми функционират нормално, с изключение на Хотелски комплекс “Родина” ЕООД и “Мездра Автотранспорт 2003” ЕООД, които изпитват финансови затруднения. В процес на ликвидация се намира общинската фирма Хлебозавод “Зора” ЕООД.

Институционален капацитет за подпомагане развитието на бизнеса

Местната общинска администрация оказва пълно съдействие на потенциални инвеститори чрез качествено предоставяне на всички услуги в рамките на нейната компетентност, необходими за стартиране на фирмена дейност.

През 2004 година в Мездра е учредено сдружение “Център за обучение по съвременна обработка на скално-облицовъчни материали”, чиито цели са да подпомага, насърчава и стимулира професионалното обучение и образованието като цяло и в частност професиите в скалообработването, опазването на околната среда и биологичното разнообразие и др.

Общината е пълноправен член на Националната асоциация на общините в Р България (НСОРБ).

Фирмите от общината членуват в БТПП и БСК, както и в други съюзи и асоциации в подкрепа на бизнеса и МСП.

2.2. Техническа инфраструктура

2.2.1. ВиК инфраструктура

Резултатите от анализа показват, че всички населени места в общината са водоснабдени. По този показател Мездра изпреварва средното за страната равнище. Количеството на доставената вода обаче изостава от средното за областта и за страната. Мездра получава 110 л/човек/сек. при 130 л/ч/сек за областта и 137 л/ч/сек за страната. Изключително ниско е значението на показателя дял на населението, което не е на воден режим – 35% от средното за страната, като само Враца има по-лоши данни в рамките на областта.

Водоснабдителни мрежи

Водоснабдяването на град Мездра и селата от общината е проблем, който изисква приоритетно разрешаване, тъй като в две от селищата- с.Боденец и с.Крапец водата във водопроводната мрежа не е с питейни качества.

Основен водоизточник за град Мездра е хидровъзел Среchenска бара , от който се водоснабдяват още общинските центрове Враца, Монтана, Берковица, частично Криводол и 25 прилежащи селища с население общо над 200 хиляди човека. Като последен консуматор водното количество , което се получава в град Мездра, в действителност варира между 20л/с и 30 л/с. От местни водоизточници /каптажи/ се получават допълнително средно 10 л/с.

Водоснабдяването на останалите населени места се осъществява от 44 каптажа, 5 шахтови кладенци, 2 тръбни кладенци и 1 дренаж.

Ритмичното водоснабдяване налага изпълнението на общинска програма за търсене на допълнителни водоизточници, които да гарантират постоянно необходимите количества питейна вода.

Ежегодно се отделят средства за проучвателни, проектни и строително-монтажни работи на водоснабдителни обекти .

Изводът от направените проучвания и консултации със специалисти в областта на водоснабдяването и хидрогеологията е, че високопланинските селища като Кален, Цаконица, Г.Бешовица, Д.Кремена, Зверино, Люти брод, Лик, Ослен Криводол, могат да бъдат допълнително водоснабдени чрез каптиране на нискодебитни извори с малки каптажи или дренажи. За останалите селища е необходимо да се финансира хидрогеоложка проучвателна програма, включваща изграждането на проучвателно-експлоатационни сондажни тръбни кладенци за водоснабдителни цели.

За град Мездра са изградени проучвателно-експлоатационни тръбни кладенци в района на с.Брусен-с.Д.Кремена с препоръчителен за ползване дебит 18 л/с. В процес на реализация е работен проект за вкарване на водното количество във водопроводната мрежа на града. Сондажни работи са извършени и в землището на с.Крета за допълнително възстановяване на селото. За с.Боденец са изготвени предварителни хидрогеоложки проучвания.

Внимание заслужава ползването на вода от водоизточник “Крапешко езеро”, който е с голям дебит. В момента водата не отговаря на стандарта за питейна вода, тъй като има повишено съдържание на амониак. Използва се само за промишлени цели , с което се облекчава и без това тежкия режим на водопотребление. Правят се постъпки за търсене на технология за почистване на водата .

Наложително е да бъде извършена реконструкция на водопроводната мрежа, тъй като съществуващите етернитови водопроводи са полагани преди повече от 30 години и тяхната нормативна използваемост е преминала, което води до чести аварии и загуби на питейна вода. През последните няколко години в град Мездра са реконструирани участъци от водопроводната мрежа с дължина 6 км и водопроводни отклонения – 7 км. Разширена е водопроводната мрежа на с.Люти дол с 1,3 км , реконструирани са напорните водопроводи за с.Типченица с дължина 1,4 км и Царевец – Старо село с дължина 2,5 км.

Канализационна мрежа

Канализационната мрежа на град Мездра е изградена на 98% , след завършване през последните години на участъци от колектора по ул.”Хр.Ботев” .През 2003 година е изготвен проект за останалата част от града - квартал „Лещака” и за района на ул.”1 май”, който се реализира през настоящата година. В останалите населени места на общината , с изключение частично на с.Зверино, няма изградена канализация. Строителството ѝ е въпрос, който ще се решава в бъдеще.Необходимо е да се изгради пречиствателна станция за отпадни води на град Мездра, за което е изготвена паспортизация на канализацията , с оглед извършване на предпроектно проучване.

2.2.2. Пътища и комуникации

В количествено отношение инфраструктурата, която е изградена в общината е добре развита. Всички компоненти на техническата инфраструктура са изградени и обслужват бизнеса и населението. Изоставане в инфраструктурата се забелязва по отношение на използването на високи технологии, както и при поддържането и обновяването на съществуващата инфраструктура.

Пътна мрежа

Общинската пътна мрежа обхваща 132 км, които са разположени в полупланински и планински райони. В голямата си част тази мрежа е в лошо състояние. Това се отразява на екологичната обстановка, безопасността на движението и поставя под въпрос обслужването на някои линии на пътническия транспорт.

През последните години са реконструирани изцяло 14,2 км пътна мрежа, което е недостатъчно. В най-лошо състояние се намират следните пътни връзки: Ослен Криводол-Лик-Дърманци /10.85 км/, Боденец-Върбешница /5.6км/, Брусен-Ст.село / 8.1км/, Зверино-Оселна /4.1км/, Мездра-Крета /2.0 км/, Кален-Цаконица / 4.7км/,Зверино-Игнатица /9.25 км/, Люти дол –Типченица /5.1 км/, Левище-Очин дол /4.5 км/.

Железопътна мрежа

Историята на възникване на гр. Мездра е свързана с развитие на ж.п. транспорта в България. Строителството на първия ж.п. участък в общината започва през 1893 г. Строителството приключва в началото на 1897 година, като са изградени три ж.п.станции – Елисейна, Мездра, Роман. И сега през община Мездра преминава важна част от националната ж.п. мрежа. Общината е важен ж.п. център (вж. карта).

Понастоящем в община Мездра има 6 гари – Мездра, Мездра-юг, Елисейна, Зверино, Ребърково и Руска Бяла и 5 спирки Люти брод, Крета, Моравица, Брусен и Ослен Криводол.

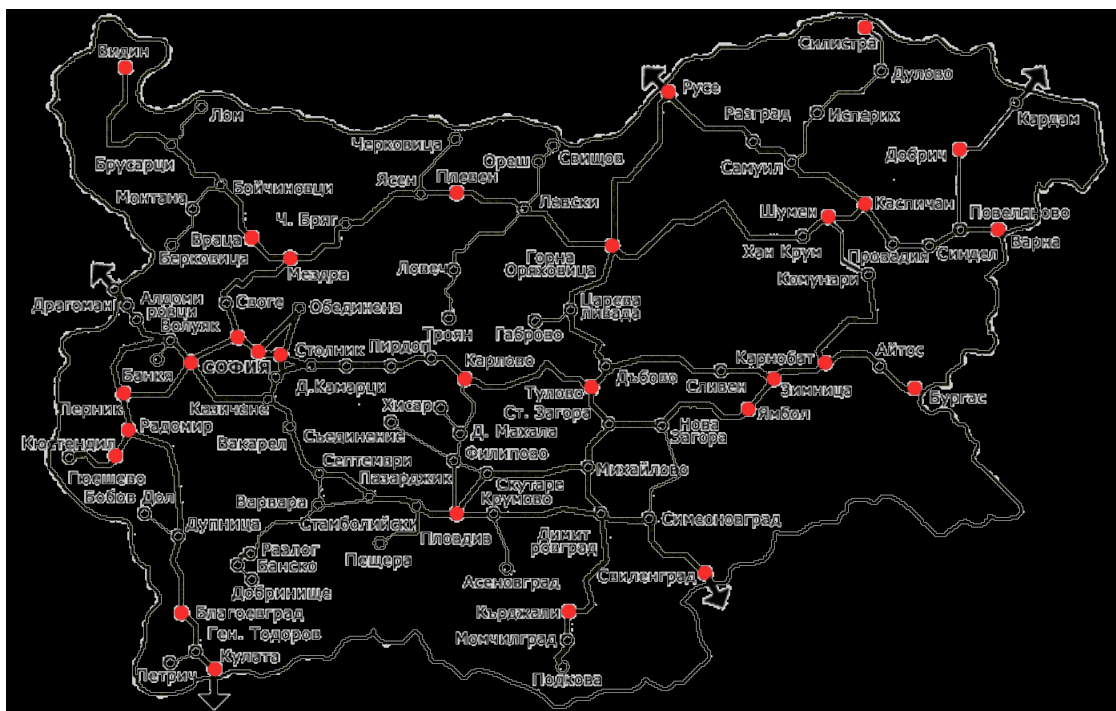
Дължината на железния път преминаващ през община Мездра е около 113 км електрифицирана двойна ж.п. линия със средна скорост на движение 70 км/ч за дефилето и до 100 км/ч за останалите райони. След ремонт на участъка Мездра-изток – Роман средната скорост в него ще достигне до 130 км/ч. Средно на денонощие през гара Мездра преминават около 80 влака.

Гара Мездра е сред най-натоварените пътнически гари в страната – с 1.9% от продадените билети редом с най-големите гари в страната: София – с около 14.5%, Пловдив – с 8.9%, Варна – с 4.4%, Плевен – с 2.1%, и Бургас – с 1.9% от продадените билети.⁵

Едно от основните ж.п. трасета, което преминава през общината София – Мездра – Горна Оряховица – Каспичан – Варна (543 км) е включено в АГТС-споразумението за комбиниран транспорт.

Същевременно се отчита, че основна част от осигурителната, телекомуникационната техника и електроснабдяването, които обслужват гара Мездра са остарели и се нуждаят от обновяване.

ФИГУРА ТИ- 0. КАРТА НА НАЦИОНАЛНАТА Ж.П. МРЕЖА

⁵ Източник: “БДЖ” ЕАД

Енергийни мрежи

Всички населени места в община Мездра са електрифицирани. На територията на общината има 239 трафопоста и 2 възлови станции. Мрежата ниско напрежение е с дължина 686 км, в т.ч. 590 км въздушна и 96 км кабелна. През последните четири години са изградени 4 трафопоста и е увеличена дължината на кабелната мрежа с 3 км. Извършена е реконструкция на 20 км въздушна ел. мрежа.

През 2003 година е извършена рехабилитация на уличното осветление в общината, като са монтирани нови осветителни тела. Във връзка с монтирането на нови достъпни електромерни табла се осъществява реконструкция на въздушната мрежа. Тя е приключена в селата Оселна, Върбешница, Брусен и Долна Кремена. Основният проблем на електроснабдяването се състои в остарялата и амортизирана мрежа в някои населени места и квартали.

Комуникационни мрежи

Всички населени места в общината са телефониризани и автоматизирани с изключение на с. Игнатица, Зверино и Оселна. Автоматични телефонни централи има в 9 селища с общ капацитет от 11694 номера. От тях се използват 9163 номера. Всички населени места са включени за входящо и изходящо избиране в автоматичното вътрешнорегионално избиране.

В гр. Мездра е монтирана цифрова автоматична телефонна централа с капацитет 1472 броя абонатни номера и 32 броя ISDN поста. Бизнесабонатите от селищата, захранени от АТЦ - Мездра са цифровизирани.

На територията на града действат фонокартни апарати за селищно и междуселищно избиране "БЕТКОМ" - 5 бр. и "БУЛФОН" - 5 бр. Предстоящо е монтирането на още апарати в някои села на общината.

В експлоатация е цифрово междуселищно избиране по оптичния кабел Враца - Мездра по проекта "ДОН", чрез което всички селища в общината са включени в националната система за автоматично междуселищно и международно избиране двупосочно.

Предстои изграждане на цифрово междуселищно избиране за останалите селища на територията на общината, с което ще се повиши качеството на предоставявите от БТК услуги.

Мрежите на съществуващите мобилни оператори в страната – МОБИЛТЕЛ, ГЛОБУЛ и МОБИКОМ, покриват територията на общината. Основен оператор на ИНТЕРНЕТ услуги в общината е БТК. Общината има официална интернет страница: www.mezdra.dir.bg. В интернет пространството различна информация за общината може да се намери на следните адреси:

- <http://www.mezdra.com/>
- <http://mezdra.archbg.net/fieldschool/index1.htm>
- <http://www.mezdra.archbg.net/indexbb.htm>

Газификация

През 2001 г. в град Мездра е пусната в експлоатация мрежа за разпространение на природен газ. С това се занимава "Газоснабдяване Враца" АД, чийто мажоритарен собственик е "ОВЕРГАЗ Инк." АД, София.

Въз основа на разработените проекти и разрешението за строеж са изградени:

- Автоматичната газорегулаторна станция /АГРС/ за редуциране налягането на природния газ от 55 bar на 4bar и търговско измерване на консумацията, както и обслужващия път.
- Изградено е магистрално газопроводно отклонение до АГРС с обща дължина 4 км и разпределителни газопроводи с обща дължина 17 км.

В процес на експлоатация са обекти на 5 промишлени, 33 обществени потребителя, сред които са: "Сънитекс", "Леденика", Многопрофилната болница за активно лечение; РПУ-Мездра; Държавното лесничейство, Младежкият дом, БДЖ, районният съд, хотел "Родина". Очаква се броя на битови консуматори на природен газ от 288 да достигне 300 в края на 2004 г.

През 2002 г. в гр. Мездра е открит демонстрационен център за обслужване, както на съществуващите клиенти, така и на потенциалните потребители. В него те могат да се запознаят с процедурите по включването към газоразпределителната мрежа, условията за доставка на природен газ, различни газови уреди за бита, да получат консултации и информация за използването на природния газ.

3. Социална сфера

3.1. Население, демографско развитие и потенциал – основни тенденции, проблеми и изводи

Анализът на статистическите данни след средата на 90-те години откроява следните основни тенденции в демографското развитие и потенциала на община Мездра (вж. Таблица ДР – 1).

ТАБЛИЦА ДР – 1. НАСЕЛЕНИЕ В КРАЯ НА ГОДИНАТА – БРОЙ И ДИНАМИКА

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Мездра	28 278	28 102	28 141	27 820	27 415	27 039	26 799	25 514	25 048
Врачанска област	248 677	247 081	245 310	243 076	239 853	237 567	235 189	223 358	219 830
Северозападен район за планиране	602 999	597 301	591 682	584 650	575 397	567 490	559 865	531 149	521 951
България	8 427 418	8 384 715	8 340 936	8 277 146	8 230 371	8 190 876	8 149 468	7 929 483	7 845 841
<i>Индекси (1994=100)</i>									
Мездра	100	99	100	98	97	96	95	90	89
Врачанска област	100	99	99	98	96	96	95	90	88
Северозападен район за планиране	100	99	98	97	95	94	93	88	87
България	100	99	99	98	98	97	97	94	93

Първо, депопулацията на общината е ясно изразена – в края на 2002 г. нейните жители са намалели с 11% спрямо 1999 г., при под 7% за страната. От друга страна, Мездра е малко по- слабо засегната от тази отрицателна и опасна тенденция в сравнение с областта като цяло и Северозападния район за планиране.

Второ, в резултат на това, през анализирания период няма съществени промени в относителния дял на хората от областта и от Северозападна България, избрали да живеят в община Мездра: този дял е малко над 11% от населението на областта и малко под 5% от населението на северозападния район за планиране.

Трето, общинският център остава най- привлекателното място за живеене в общината – там е концентрирано около 50% от населението (вж. Таблица ДР-2 „Население в градовете и селата”), като този дял обаче през следващите години продължава да нараства. В сравнение със средното за страната, както и с други общини и области, където делът на градските жители надминава 70%, тази степен на урбанизация не е висока. Това подсказва, че стратегическите мерки и програми се предполага да бъдат относително равномерно насочени към центъра и периферията на общината. Подобен подход би спомогнал за избягване на противоречията „център-периферия” и на местните социално- икономически диспропорции. Същевременно, програмите, действията и конкретните проекти по отношение на по- силно и на по- слабо заселените части/селища от общината трябва да се отличават с определена специфика, отчитаща конкретните реалности. По- глобалното решение на проблемите на 28-те населени места в общината може да се търси по- успешно в рамките и/или във връзка на програми и проекти обхващащи повече населени места.

ТАБЛИЦА ДР-2. НАСЕЛЕНИЕ В ГРАДОВЕТЕ И СЕЛАТА

	2001			2002			Индекси (2002/2001 г.)		
	Общо	В градове -те	В селата	Общо	В градове- те	В селата	Общо	В градове -те	В селата
Мездра	25 514	12 387	13 127	25 048	12 185	12 863	98,2	98,4	98,0
Врачанска област	223 358	127 214	96 144	219 830	125 250	94 580	98,4	98,5	98,4
Северозападен район за планиране	531 149	313 984	217 165	521 951	309 234	212 717	98,3	98,5	98,0
България	7891095	5473018	2418077	7845841	5461255	2384586	99,4	99,8	98,6
<i>Структура- %</i>									
Мездра	100	48,5	51,5	100	48,6	51,4			
Врачанска област	100	57,0	43,0	100	57,0	43,0			
Северозападен район за планиране	100	59,1	40,9	100	59,2	40,8			
България	100	69,4	30,6	100,0	69,6	30,4			

Четвърто, данните за 2002 г. по отношение механичния прираст на населението показват, че Мездра, подобно на областта и на района за планиране има отрицателен механичен прираст (вж. Таблица ДР - 3). Това все пак означава, че общината привлича по- малко нови жители в сравнение с тези, които го напускат. Може да се предполага, че това са преди всичко хора в трудоспособна възраст, което спомага за намаляване трудовия потенциал на общината (макар от друга страна това да намалява текущия натиск върху предлагането на работна сила на местния пазар на труда). Прави впечатление също, че жените са по- многобройни (активни) в миграционните процеси.

ТАБЛИЦА ДР - 3: МЕХАНИЧЕН ПРИРАСТ НА НАСЕЛЕНИЕТО - 2002 Г.

	Заселени			Изселени			Механичен прираст		
	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
Мездра	395	170	225	511	216	295	-116	-46	-70
Врачанска област	3210	1401	1809	4734	2114	2620	-1524	-713	-811
Северозападен район за планиране	8726	3938	4788	12160	5559	6601	-3434	-1621	-1813
България	128201	59333	68868	128201	59333	68868	0	0	0

Пето, гъстотата на населението в Мездра (48,25 души на кв.км. през 2002 г.) е типична за селскостопански райони – около и под 50 души на кв.км. За сравнение – средната за страната е 70.68.

Шесто, наблюдава се значителен спад в естествения прираст на населението. Тенденцията се проявява както в Мездра, така и в останалите общини на врачанска област (вж. Таблица ДР-4). Мездра обаче е сред относително по- малко засегнатите общини в това отношение и отрицателният естествен прираст тук е около средния за областта, но над два пъти по- нисък от Хайредин например.

ТАБЛИЦА ДР – 4. ЕСТЕСТВЕН ПРИРАСТ

	2002	2003
Брой		
Област Враца	-2047	-2234
Борован	-119	-129
Бяла Слатина	-278	-347
Враца	-404	-488
Козлодуй	-94	-146
Криводол	-227	-257
Мездра	-350	-255
Мизия	-135	-133
Оряхово	-160	-195
Роман	-116	-108
Хайредин	-164	-176
Естествен прираст на 1000 човека от населението- промили		
Област Враца	-9.31	-10.24
Борован	-17.83	-19.40
Бяла Слатина	-9.02	-11.34
Враца	-4.87	-5.95
Козлодуй	-3.88	-6.05
Криводол	-19.30	-22.00
Мездра	-13.97	-10.21
Мизия	-14.82	-14.75
Оряхово	-11.04	-13.62
Роман	-14.37	-13.19
Хайредин	-24.98	-27.05

Област Враца и съставляващите я общини не правят изключение от общата за страната тенденция в това отношение. Прави впечатление обаче, че тя е устойчива и обхваща всички общини, за разлика от други региони (напр. Смолянския), където макар и само до 1995 г. е имало общини с положителен естествен прираст.

Спадът в естествения прираст на населението е проява на местно равнище на специфичния за България демографски преход. Той се характеризира с повишена смъртност и понижена раждаемост, докато нормалният демографски преход се свързва с промяна от висока раждаемост е смъртност към относително ниска раждаемост и ниска смъртност.

Трайният отрицателен естествен прираст и сравнително по-неблагоприятната картина за областта се дължат в голяма степен на по-високата от средната за страната смъртност във всички общини от врачанска област (вж. Таблица ДР - 5). В този съпоставителен план Мездра е сред общините със средна степен на смъртност и с раждаемост под средната за областта.

ТАБЛИЦА ДР – 5. ЕСТЕСТВЕНО ДВИЖЕНИЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО (2000-2002 Г.)

	РАЖДАЕМОСТ (промили)		СМЪРТНОСТ (промили)	
	2002	2003	2002	2003
СРЕДНО ЗА СТРАНАТА	8,5	8,6	14,3	14,3
Област ВРАЦА	8,41	8,10	17,72	18,34
БОРОВАН	9,44	10,23	27,27	29,62
БЯЛА СЛАТИНА	10,38	9,87	19,39	21,21
ВРАЦА	8,19	7,82	13,06	13,77
КОЗЛОДУЙ	10,39	8,94	14,27	14,99
КРИВОДОЛ	7,40	7,10	26,70	29,10
МЕЗДРА	5,99	7,28	19,96	17,49
МИЗИЯ	7,58	7,65	22,40	22,40
ОРЯХОВО	8,76	6,64	19,80	20,26
РОМАН	7,31	7,21	21,68	20,40
ХАЙРЕДИН	6,25	7,84	31,23	34,89

Седмо, обяснението на тези показатели, и особено на смъртността и раждаемостта може да се потърси във възрастовата структура на населението (вж. Таблица ДР - б). Анализът на данните ясно сочи неблагоприятния характер на тази структура, за която е характерно: (а) значителен дял на населението в надтрудоспособна възраст, който превишава стойностите за страната и за областта; (б) този дял е за сметка главно на по-нисък дял на хората в трудоспособна възраст, а през 2003 г. – и на най-младите хора; (в) дял на лицата в подтрудоспособна възраст, който е близък до стойностите за страната и за областта.

От гледна точка на перспективите за развитие, особено неблагоприятно биха се отразили на общината процесите, свързани с изтичането на млади хора и на трудоспособното население. Все пак, засега в демографско отношение Мездра не е заплашена от драматично застаряване на населението подобно на Криводол, Хайредин или Борован.

**ТАБЛИЦА ДР - 6. НАСЕЛЕНИЕ ПОД, В И НАД ТРУДОСПОСОБНА ВЪЗРАСТ
(брой и структура)**

	2002				2003			
	Общо	под трудо- способна възраст	в трудо- способна възраст	над трудо- способна възраст	Общо	под трудо- способна възраст	в трудо- способна възраст	над трудо- способна възраст
<i>Брой</i>								
България	7845841	1246753	4712052	1887036	1209273	4747000	1845000	1209273
Северозападен район	521951	81631	287044	153276	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.
Област Враца	219830	36360	124492	58978	216388	35059	124249	57080
Борован	6675	1082	2984	2609	6625	1062	3068	2495
Бяла Слатина	30834	5417	16517	8900	30372	5261	16580	8531
Враца	83020	13694	52919	16407	81000	13029	52102	15869
Козлодуй	24253	4954	14569	4730	24052	4798	14683	4571
Криводол	11761	1532	4774	5455	11606	1487	4860	5259
Мездра	25048	3831	14008	7209	24926	3802	14075	7049
Мизия	9107	1369	4605	3133	8924	1318	4594	3012
Оряхово	14495	2200	7362	4933	14136	2095	7279	4762
Роман	8072	1361	4048	2663	8300	1310	4250	2740
Хайредин	6565	920	2706	2939	6447	897	2758	2792
<i>Структура - %</i>								
България	100.0	15.9	60.1	24.1	100	15.5	60.8	23.7
Северозападен район	100.0	15.6	55.0	29.4	п.а.	п.а.	п.а.	п.а.
Област Враца	100.0	16.5	56.6	26.8	100.0	16.2	57.4	26.4
Борован	100.0	16.2	44.7	39.1	100.0	16.0	46.3	37.7
Бяла Слатина	100.0	17.6	53.6	28.9	100.0	17.3	54.6	28.1
Враца	100.0	16.5	63.7	19.8	100.0	16.1	64.3	19.6
Козлодуй	100.0	20.4	60.1	19.5	100.0	19.9	61.0	19.0
Криводол	100.0	13.0	40.6	46.4	100.0	12.8	41.9	45.3
Мездра	100.0	15.3	55.9	28.8	100.0	15.3	56.5	28.3
Мизия	100.0	15.0	50.6	34.4	100.0	14.8	51.5	33.8
Оряхово	100.0	15.2	50.8	34.0	100.0	14.8	51.5	33.7
Роман	100.0	16.9	50.1	33.0	100.0	15.8	51.2	33.0
Хайредин	100.0	14.0	41.2	44.8	100.0	13.9	42.8	43.3

Осмо, застаряването на населението води до по-значително увеличаване на коефициентите на възрастова зависимост и на демографския товар (вж. Таблица ДР-7), с всички произтичащи от това затруднения пред местната система за социална защита, социална инфраструктура и обслужване на населението. Увеличават се разходите за издръжка на възрастните поколения. Намаляват възможностите за защита на децата и на хората в активна възраст.

ТАБЛИЦА ДР-7. ВЪЗРАСТОВИ СЪОТНОШЕНИЯ ПРЕЗ 2002 Г.

	0-14/ 15-64	65+/ 15-64	0-14, 65+ / 15-64	65+ / 0-14	60-64/ 15-19
Мездра	21.8	32.8	54.7	150.3	102.3
Врачанска област	23.4	30.4	53.8	130.3	86.6
Северозападен район за планиране	22.5	34.3	56.8	152.3	95.0
България	21.3	24.9	46.2	116.9	81.5

Анализът на данните към края на м.септември 2004 година потвърждава редица от формиралите се до сега тенденции:

Продължава обезлюдяването на общината, като за 9-месечието на 2004 година населението с постоянен адрес в общината е намаляло със 327 души и наброява 25 636, в т.ч. гр. Мездра 13 794.

Жителите по населени места на територията на общината са разпределени както следва:

1. гр.Мездра	13794
2. с.Боденец	627
3. с.Брусен	440
4. с.Върбешница	364
5. с.Горна Бешовица	185
6. с.Горна Кремена	505
7. с.Долна Кремена	519
8. с.Дърманци	371
9. с.Елисейна	432
10. с.Зверино	2007
11. с.Зли дол	123
12. с.Игнатица	769
13. с.Кален	103
14. с.Крапец	363
15. с.Крета	245
16. с.Лик	430
17. с.Люти брод	384
18. с.Люти дол	286
19. с.Моравица	813
20. с.Оселна	535
21. с.Очин дол	183
22. с.Ослен Криводол	125

23. с.Руска Бяла	392
24. с.Ребърково	382
25. с.Старо село	200
26. с.Типченица	509
27. с.Цаконица	98
28. с.Царевец	445

Тази структура показва, че общинският център продължава да привлича и да задържа все по- голяма част от жителите на общината (вече над 50%).

Възрастовата структура на населението е както с ясно изразен висок дял на населението от третата възраст и е както следва: до 18 години - 16,98 %, от 18 г. до 60 г. – 55.49 % и над 60 г. - 27,53%. Населението от ромски произход е 7 %.

От началото на 2004 г. са родени 101 деца, а починали са 346 души. Изселените също превишават заселените с 82 човека. Застоят се дължи преди всичко на малкото заявени нови постоянни адреси във връзка с издаването на новите документи за самоличност.

Въз основа на горния анализ могат да се формулират следните по- важни **изводи**:

1. В контекста на намаляващия брой жители на областта и на северозападния район за планиране, община Мездра запазва относителния дял на своите жители и остава сравнително предпочитано място за живот.
2. Общината бива напускана на първо място от по-млади хора в трудоспособна възраст, сред които по- активни са жените. Това, заедно с ниската раждаемост формира неблагоприятна възрастова структура на населението и коефициенти на възрастова зависимост, които са високи в сравнение с тези на врачанска област и на страната.
3. Положителна черта на възрастовата структура на населението е наличието на лица в подтрудоспособна възраст, чиито дял е около средния за страната. Това може да се разглежда като потенциал за общината от гледна точка овладяване на неблагоприятните демографски процеси и попълване на работната сила в близко бъдеще за сметка на «собствени» възрастови кохорти (разбира се при абстрахиране от евентуални емиграционни процеси от общината).
4. Влошената демографска структура дава отражение върху промените в броя на населението чрез занижените възможности за бъдещо увеличение на раждаемостта и неизбежните високи стойности на показателите за смъртност на едно застаряващо население.
5. Общинският център привлича все повече жители на общината. Вероятното продължаване на тази тенденция ще изисква специален акцент да се поставя върху социално- икономическите мерки и програми за развитие на гр.Мездра, без това да се превръща във фактор за задълбочаване на диспропорциите и противоречията „център – периферия” на местно ниво.

3.2. Доходи на населението

За периода 2000-2002 г. доходите на населението, измерени чрез ДДФЛ на 1 жител, падат абсолютно – от 48.4 на 35.5 лв/ж. Това води и до относително им отдалечаване спрямо средните за страната – от 75% на 53% през 2002 г. Средно за периода, равнището на доходите на физическите лица са 65% от средното за страната. На фона на изключително изостаналите селски общини в областта, Мездра се нарежда на 3-то място. Отрицателният темп на прираст обаче (71% от средното за страната) поставя общината на последно място по този показател.

Анализът на наличните данни за равнището на доходи от наеман труд на лицата, работещи по трудови правоотношения в общината показва следното (вж. Таблица Д-1)⁶:

ТАБЛИЦА Д-1. 3. СРЕДНА ГОДИШНА ЗАПЛАТА НА НАЕТИТЕ ПО ТРУДОВО ПРАВООТНОШЕНИЕ (лв. 2002 година)

	2002 г.
България	3 091
Област Враца	3 560
Борован	2 434
Бяла Слатина	2 415
Враца	2 838
Козлодуй	6 622
Криводол	2 210
Мездра	2 675
Мизия	2 172
Оряхово	2 789
Роман	2 459
Хайредин	2 315
Мездра спрямо средното за:	
страната (%)	86,5
областта (%)	75,1

Равнището на заплащане на наемните работници е по-ниско както от средното за страната, така (и още повече) - и от средното за областта, където много силно е влиянието на високите заплати в АЕЦ «Козлодуй». Средногодишната работна заплата в общината отстъпва и на други, по-силно развити общини с индустриален профил (освен Козлодуй, още Враца и Оряхово). Това отразява цената на работната сила на местния пазар на труда и е следствие от нейната отраслова и професионално-образователна структура.

Мездра не прави изключение от равнището на заплащане в частния сектор да е по-ниско от това в обществения – по данни за 2002 г. средната годишна работна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение в обществения сектор е била 3200 лв., а в частния - 2165 лв. Една от причините за това е все още разпространената (особено за 2002 г., когато стартира въвеждането на задължителна регистрация на трудовите договори) практика на заплащане «на ръка» най-вече в частния сектор и в сезонните дейности.

Има основания да се смята, че данните за доходите и покупателната способност на населението са занижени, доколкото Мездра търпи влиянието на съседни големи урбанистични центрове. Враца и София. Населението пазарува във Враца и София, а на пазара в Мездра работят търговци с друга адресна регистрация.

⁶ - припомняме, че статистиката на домакинските бюджети засега не дава представителна и достоверна информация за равнището и структурата на доходите и разходите на населението на регионално (в т.ч. общинско) ниво.

На тази основа може да се заключи, че:

- (а) нивото на работните заплати е и ще остане един от факторите за по-ниски доходи и покупателни възможности на населението в общината;
- (б) изоставането на това ниво от средното за страната и за областта като цяло е рефлексия на структурата на местната икономика и на ефективността на фирмите в общината. Това подсказва, че преодоляване на изоставането може да се търси по линия на подобряване ефективността (производителността) в дейността на фирмите, повишаване на тяхната конкурентноспособност, извеждане на «светло» на част от недекларираните заплащания в частния сектор.
- (в) в известна степен по-евтината цена на работната сила в общината може да се разглежда като относително преимущество от гледна точка на потенциалните инвеститори.

3.3. Безработица, предлагане и търсене на пазара на труда

За състоянието на местния пазар на труда през последните години е характерно следното (вж. Таблица ПТ-1):

Първо, коефициентът на икономическа активност⁷ в общината е по-нисък от този за страната, но е много близко до средната за областта стойност на този показател. Основната причина е, че Мездра – подобно на останалите общини във врачанска област и северозападна България, в по-голяма степен е засегната (както вече се посочи) от неблагоприятни демографски процеси – депопулация, намаляване дела на лицата в трудоспособна възраст и пр. в сравнение със средното за страната. Очертаващата се тенденция към по-нататъшно продължаване на тези процеси, както и все още нестабилното местно икономическо развитие са вероятните фактори, които ще влошават равнището на икономическа активност в общината. Дотолкова, доколкото и двете групи фактори имат силно инерционен характер, по-трайно стабилизиране на процеса може да се търси в средносрочна перспектива – главно чрез мерки в икономическата област, които да доведат до разкриване на нови работни места и да задържат миграционния отток от общината.

Второ, коефициентът на заетост⁸ отбелязва подобряване, което е много по-ясно изразено в сравнение с коефициента на икономическа активност. Основната причина е в започналото след 2002 г. увеличаване на броя на заетите лица, който е бил както следва: 10157 през 2001 г.; 8700 – 2002 г.; 9131 – 2003 г. и 9415 – в края на септември 2004 година. Провеждането на активни програми и мерки за (главно субсидирана) заетост на местния пазар на труда е един от водещите фактори за тази промяна – лицата, наети по социални програми за заетост са около 500 души, а на заявените свободни места – почти 600 (към края на 2003 г.).

Като икономически ограничители пред трайното подобряване на заетостта и на свързания с нея коефициент на заетост на този етап могат да се посочат:

- значителният дял на държавната форма на собственост (която е с тенденция към ускорена приватизация),
- рязкото намаляване на производството и ефективността на промишлените изделия на индустриалните фирми в общината (зъбни колела, елементи на

⁷ - Съотношение между работната сила и населението на 15 и повече години в %.

⁸ - Съотношение между броя на заетите лица и населението на 15 и повече години в %.

далекосъобщителната техника, на каменни изделия, на черна мед, на консерви и др.),

- ниското ниво на технологично оборудване и липсата на достатъчно инвестиции за неговото обновяване,
- продължаващата стагнация в селскостопанския сектор.

Трето, равнището на безработица в общината по правило е с 4-5 пункта по- високо от средното за страната, но е по- ниско от средното за областта (вж. Графика ПТ-1). През последната година се забелязва известно затваряне на нажицата между равнището на безработица в Мездра и в областта.

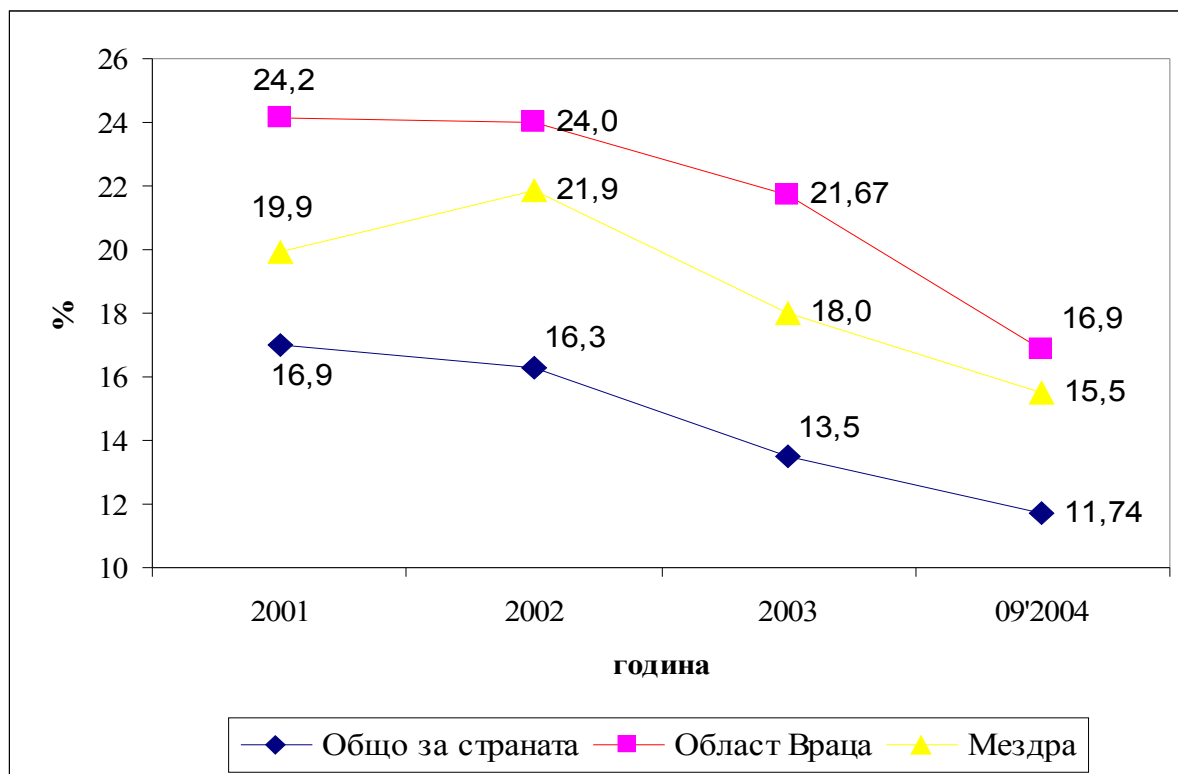
По този показател, въпреки че е в относително по- добри позиции спрямо повечето врачански общини (с изключение на Козлодуй и Враца), Мездра е сравнително силно засегната от безработицата и тя е хроничен проблем за местния пазар на труда.

Все пак, трябва да се отбележи, че през последната година се регистрира значително намаление на броя на регистрираните безработни лица (1723 в края на м.септември 2004 г. при 2007 души в края на 2003 г. и 2438 година по- рано). Един от факторите за това е реализацията на някои активни мерки и програми на пазара на труда⁹, както и постепенното затихване на процесите, свързани с реструктурирането на общинската икономика. От друга страна, сред основните фактори, които задържат сравнително високо нивото на безработица са следприватизационните оздравителни мерки в реалния сектор, местния частен сектор, развиващ се във все още неустойчива бизнес среда, относително слабото развитие на сектора на услугите.

---

⁹ - Те се разглеждат по- долу.

ГРАФИКА ПТ-1. РАВНИЩЕ НА БЕЗРАБОТИЦА (2001-2004)

Четвърто, през периода се наблюдава подобряване състоянието на пазара на труда от гледна точка на средногодишните обороти на работните места. Нарастването на заявените и заети работни места през съответните месеци на 2002 (особено!), 2003 и 2004 г. в сравнение с 2001 г. е ясно изразено. Оставащите в края на месеца свободни работни места са по-малко от заявените в началото на месеца и те остават незаети вероятно поради съществуващите структурни дисбаланси на трудовия пазар. Въпреки това, следва да се отбележи, че през анализирания период обикновено (с изключение на 2004 г.) заетите работни места са повече от заявените, което означава намаляване на «стагниращия пул» от свободни работни места.

Пето, община Мездра е сред примерите за устойчив срив на заетостта в аграрно-промишлен район при преход към пазарна икономика и сравнително бавна приватизация на структуроопределящи за местната икономика предприятия. Като цяло не е постигнат устойчив прелом по отношение тенденциите в развитието на заетостта и безработицата. Въпреки големия отрицателен прираст на населението, пазарът на труда е подложен на натиск от страна на предлагането на работна сила, който (предвид демографската структура на населението, където почти всеки шести е на възраст под 15 години) в близките години е вероятно да нарасне. Това налага енергични действия за създаване на възможности за заетост.

ТАБЛИЦА ПТ-1. РАВНИЩЕ НА БЕЗРАБОТИЦА, ПРЕДЛАГАНЕ И ТЪРСЕНЕ НА ТРУДОВИЯ ПАЗАР

	Иконом. активни лица / брой /	Регистр. безра- ботни / брой /	Постъпил и на работа през мес. / брой /	Регистр. безр. до 29 г. вкл. / брой /	Регистр. безр. с рег.>1 год. / брой /	Свободни раб.мesta заявени през мес. / брой /	в края на месеца / брой /	Брой безр. за 1 СРМ	Равнище на безра- ботица / % /	Коеф. на ик. активнос т %	Коеф. на заетост %
към 31.12.2001г.											
Общо за страната	3822969	662260	18246	180033	329747	13942	7175	29	17,0	57,7	47,7
Област Враца	108614	26235	525	7073	16115	315	61	50	24,15	n.a.	n.a.
Мездра	12688	2531	46	627	1444	28	11	56	19,95	n.a.	n.a.
към 31.12.2002г.											
Общо за страната	3 704 336	602 524	37 737	172 747	304 349	33 583	8 216	14	16,27	56,13	47,00
Област Враца	97 742	23 464	2 305	6 822	13 785	1 343	33	12	24,01	53,27	40,49
Мездра	11138	2438	157	599	1251	136	3	16	21,89	52,5	41,00
към 31.12.2003г.											
Общо за страната	3 704 336	500 664	24 156	134 285	266 078	25 043	13 330	13	13,52	56,19	48,60
Област Враца	97 742	21 207	605	5 622	12 559	601	148	28	21,70	53,90	42,21
Мездра	11138	2007	149	454	1023	131	6	15	18,02	52,73	43,23
към 30.09.2004г.											
Общо за страната	3 704 336	434 737	19 905	114 966	232 407	23 314	10 073	14,00	11,74	n.a.	n.a.
Област Враца	97742	16501	709	4386	9788	751	478	14,41	16,88	n.a.	n.a.
Борован	2438	777	17	175	379	17	0	26,39	31,87	n.a.	n.a.
Бяла Слатина	12634	2561	168	763	1450	213	100	10,29	20,27	n.a.	n.a.
Враца	41055	4734	233	1122	2523	212	22	19,58	11,53	n.a.	n.a.
Козлодуй	11831	1660	50	627	1067	61	203	6,78	14,03	n.a.	n.a.
Криводол	3455	1074	32	281	740	31	13	23,73	31,09	n.a.	n.a.
Мездра	11138	1723	99	386	931	108	84	12,09	15,47	n.a.	n.a.
Мизия	3874	1020	34	230	694	27	7	25,19	26,33	n.a.	n.a.
Оряхово	5959	1333	36	382	881	31	19	26,17	22,37	n.a.	n.a.
Роман	3101	798	36	236	533	47	20	10,62	25,73	n.a.	n.a.
Хайредин	2257	821	4	184	590	4	10	38,64	36,38	n.a.	n.a.

Седмо, сред рисковите групи на пазара на труда са младите хора, които излизат за пръв път на трудовия пазар, лицата с ниско образование и квалификация и представителите на малцинствените групи (около 7% от населението), сред които безработицата е почти повсеместна, тъй като сред тях преобладават лицата без или с ниско образование и квалификация.

Осмо, за част от работната сила в общината са характерни ежедневните трудови пътувания до съседни общини – най- вече до Враца. В някои периоди изходящият поток е пет пъти по- голям от приходящия поток работна сила (207 души работят извън общината, а други 47 – живеят извън нея, но са намерили работа в местни фирми). Това от една страна намалява натиска върху местния трудов пазар, но от друга може да се разглежда като предпоставка за по- нататъшно обезлюдяване на общината и за намаляване на нейните приходи.

На тази основа може да се направят **изводите**, че:

- община Мездра е сравнително силно засегната от безработицата и тя остава хроничен проблем за местния пазар на труда;
- рисковите групи на местния пазар на труда са типичните и за страната: младите хора, които излизат за пръв път на трудовия пазар, лицата с ниско образование и квалификация, представителите на малцинствените групи;
- като положителни могат да се оценят тенденциите към увеличаване броя на заетите лица и намаляване равнището на безработица през последните години, добрият оборот на свободните работни места, потенциалът от местна млада работна сила, възможностите за заетост в съседни общини;
- все още ниското равнище, слабата динамика и нестабилността на местното икономическо развитие, както и недостига на инвестиции си остават основен ограничител пред трайното и значително намаляване на безработицата.

3.4.Социални услуги

3.4.1. Образователна система

В Община Мездра се работи усилено за спазване на задължителното училищно образование и увеличаване процента на завършилите средно и висше образование. Съществуващата образователна система се стреми да обслужва потребностите на района от квалифицирани кадри в областта на културата, икономиката, администрацията, бизнеса.

В общината функционират 14 самостоятелни ОДЗ и ЦДГ и 10 филиални градини.

Задоволеността с детски градини в общината през 2003 г. е по-голяма от средната за страната. По този показател Мездра значително превишава равнището на областта и на Северозападния район за планиране – съответно с 60% и 3.6 пъти. От долната таблица се вижда, че по-малко деца се обслужват от един учител, а градините са относително по-големи в сравнение с областта, района и страната. Това говори за по-голям обхват на предоставяне на услугата, по-добро качество на услугата и по-голяма ефективност на дейността.

ТАБЛИЦА СУ- 0. РАВНИЦЕ НА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА УСЛУГАТА ДЕТСКИ ГРАДИНИ

	<i>Население на 1 детска градина</i>	<i>Дял на децата, посещаващи детски заведения от населението на общината</i>	<i>Брой деца на 1 учител</i>	<i>Брой деца в 1 детска градина</i>
Мездра	2309.7	3.4	10.2	77.5
Врачанска област	3741.2	1.8	11.0	66.6
Северозападен район за планиране	8362.9	0.7	10.9	58.6
България	2509.1	2.6	11.7	64.4

Приоритетността на грижите за децата се вижда и от данните в таблица 2. Общината отделя относително повече разходи за детските градини в сравнение с областта, района и страната. Разходите на едно дете са по-ниски, което потвърждава направения извод за по-добра ефективност. Структурата на разходите обаче (вж. Таблица 3) буди известно притеснение. Делът на заплатите и осигуровките е сравнително по-голям за сметка на разходите за издръжка и инвестиции.

ТАБЛИЦА СУ- 0. ДЯЛ НА РАЗХОДИТЕ ЗА ДЕТСКИ ГРАДИНИ ПРЕЗ 2003 Г.

	<i>Дял на детските градини в разходите за образование</i>	<i>Дял на детските градини във всички разходи на общинския бюджет</i>	<i>Разходи на 1 дете в детска градина</i>
Мездра	30.8%	11.3%	1035.1
Врачанска област	29.0%	10.9%	1085.7
Северозападен район за планиране	26.6%	9.8%	1069.0
България	27.6%	10.8%	1168.0

ТАБЛИЦА СУ- 0. СТРУКТУРА НА РАЗХОДИТЕ ЗА ДЕТСКИ ГРАДИНИ

	<i>ФРЗ</i>	<i>Издръжка</i>	<i>Капитални разходи</i>
Мездра	80.1%	19.9%	0.0%
Врачанска област	75.9%	23.1%	1.1%
Северозападен район за планиране	77.1%	21.1%	1.8%
България	65.7%	32.5%	1.8%

В общината функционират 11 училища и един интернат. Седем от училищата са IV-та категория (малки, с под 10 паралелки).

Списък на учебните заведения

- *основни училища*

НУ “Тодор Каблешков” с. Оселна
 ОУ “Христо Ботев” гр.Мездра
 ОУ “Св.Св. Кирил и Методий” гр.Мездра
 ОУ “Хаджи Димитър” с.Елисейна
 ОУ “Васил Кънчов” с.Моравица
 ОУ “Христо Ботев” с.Царевец
ОУ „Христо Ботев” с.Върбешница
 Прогимназия “Отец Паисий” с.Горна Кремена

- средни училища

СОУ “Иван Взов” гр.Мездра
 СОУ “Климент Охридски” с.Зверино
 ПГ по МСС гр.Мездра
 ПГ по ТО гр.Мездра

- други училища

Социално педагогически интернат с.Лик

За разлика от детските градини, данните показват по-нисък дял на разходите за училищата в общинския бюджет в сравнение с този на общините от областта, района и страната.

ТАБЛИЦА СУ- 0. ДЯЛ НА УЧИЛИЩАТА В РАЗХОДИТЕ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И ВЪВ ВСИЧКИ РАЗХОДИ НА ОБЩИНАТА ПРЕЗ 2003 Г.

	<i>Дял на разходите за училища в разходите за образование</i>	<i>Дял на разходите за училища във всички разходи на общината</i>
Мездра	64.0%	23.5%
Врачанска област	67.0%	25.3%
Северозападен район за планиране	69.4%	25.6%
България	68.1%	26.6%

Училищата в общината са сравнително по-малки, пълняемостта на паралелките, учениците на 1 учител – също. Последният показател от таблица 5 показва, че общината е направила усилия да оптимизира училищната мрежа и по този начин да повиши ефективността на образованието, но все още изостава в сравнение с областта и страната.

ТАБЛИЦА СУ- 0. ОСНОВНИ ПОКАЗАТЕЛИ ЗА УЧИЛИЩАТА ПРЕЗ 2003 Г.

	<i>Ученици на 1 у-ще</i>	<i>Ученици на 1 паралелка</i>	<i>Ученици на 1 зает</i>	<i>Ученици на 1 учител</i>	<i>Бр.населени места на 1 училище</i>
Мездра	225	19.1	8.54	10.59	2.5
Врачанска област	238	20.2	9.16	11.52	1.2
България	298	21.3	9.60	12.03	1.9

Данните от Таблици СУ-6 и СУ-7 потвърждават по-ниската ефективност на общинското образование. Разходите на 1 ученик са най-високи, а веществената издръжка – най-ниска. Макар и по-висок като равнище, делът на капиталовите разходи –4.4% все още е нисък.

ТАБЛИЦА СУ- 0. ОСНОВНИ ФИНАНСОВИ ПОКАЗАТЕЛИ НА УЧИЛИЩАТА ПРЕЗ 2003 Г.

	<i>ФРЗ на 1зает</i>	<i>Разходи на 1 ученик</i>	<i>Вещ.издр. на 1 ученик</i>	<i>Кап.разх. на 1 ученик</i>
Мездра	4766.8	740.3	141.6	32.6
Врачанска област	4732.3	695.9	148.0	17.4
България	5049.9	721.1	166.1	16.9

ТАБЛИЦА СУ- 0. СТРУКТУРА НА РАЗХОДИТЕ НА УЧИЛИЩАТА ПРЕЗ 2003 Г.

	<i>ФРЗ</i>	<i>Издръжка</i>	<i>Стипендии</i>	<i>Капиталови разходи</i>
Мездра	75.4%	19.1%	1.1%	4.4%
Врачанска област	74.3%	21.3%	2.0%	2.5%
Северозападен район за планиране	74.2%	20.4%	1.9%	3.5%
България	72.9%	23.0%	1.7%	2.3%

3.4.2. Здравеопазване

В община Мездра функционират 1 многопрофилна болница, 1 специализирана болница и една медико-техническа лаборатория.

Данните показват, че населението е обезпечено с болнична помощ с над средните показатели за областта, региона и страната. Сравнително по-добрата материално-техническа база на здравеопазването е сравнително по-слабо обезпечена с лекари. Положителният темп на прираст на лекарите в общината само стопява разликата с обезпечеността на населението с лекари. През 2002 г 439 души в Мездра са били обслужвани от един лекар, докато този показател за областта е 322, а за страната – 283 души.

ТАБЛИЦА СУ- 0. БОЛНИЧНИ ЗАВЕДЕНИЯ

	<i>Брой болнични заведения</i>	<i>Брой легла</i>	<i>Население на 1 болница</i>	<i>Легла на 1000 ж.</i>
Мездра	2	180	12524	7.19
Врачанска област	12	1406	18319	6.40
Северозападен район на планиране	19	2836	27471	5.43
България	300	51030	26153	6.50

ТАБЛИЦА СУ- 0. ПРИРАСТ НА ЛЕКАРИТЕ (1999=100)

	<i>2000</i>	<i>2001</i>	<i>2002</i>
Мездра	115.1%	111.3%	107.5%
Врачанска област	104.6%	95.5%	95.1%
Северозападен район на планиране	105.0%	95.0%	96.4%
България	97.4%	96.2%	98.0%

Лекарските практики също са недостатъчни. Те са по-малко от броя на населените места, докато във Врачанска област се падат почти по 2 практики на населено място, а за страната този показател е 4 практики на 3 населени места.

ТАБЛИЦА СУ- 0. ОБЕЗЕЧЕНОСТ НА НАСЕЛЕНИЕТО С ДОБОЛНИЧНА ПОМОЩ

	<i>Лекарски практики</i>		<i>Брой селища на 1 лекарска практика</i>
	<i>2001 г.</i>	<i>2002 г.</i>	
Мездра	29	27	1.04
Врачанска област	203	215	0.57
Северозападен район на планиране	479	530	0.75
България	6466	7198	0.74

3.4.3. Социални услуги

С решение № 393 /22.01.2003г. в община Мездра, бе създаден Общински център за социални услуги и дейности. Той включва в структурата си:

Домашен социален патронаж - извършва услуги по домовете на лица над 60 г. възраст, на деца и лица с трайни увреждания и лица изпаднали в невъзможност да се грижат за себе си. ДСП обслужва 135 лица на територията на гр. Мездра и 9 села. По Национална програма „От социални помощи към осигуряване на заетост” 47 социални работници обслужват 329 лица в Мездра и в 25 села.

Клубове на инвалидите и на пенсионерите организират социалните контакти и възможности за активен живот на лица с определена степен на намалена работоспособност. Учредена е Асоциация „Диабетика” на 30.06.2003 със 135 души – членове.

Специализирана институция - “ДДМУИ от 3 до 25г. - гр. Мездра”. В дома са настанени 72 деца с различна умствена изостаналост, които се обслужват от 55 служители. Работи се по програма на МТСП и се подпомагат децата за водене на самостоятелен начин на живот, отделени от своята домашна среда.

Основни изводи:

Задоволеността на населението с детски градини е по-добра от средните показатели за сравняваните териториални единици. Услугата се предоставя в по-голям обхват, с по-добро качество на услугата и ефективността на дейността е по-голяма;

Общината е направила усилия да оптимизира училищната мрежа и по този начин да повиши ефективността на образованието, но все още изостава в сравнение с областта и страната;

Материално-техническата база на болничната помощ е сравнително добра. Не по този начин стои обезпечеността на населението с лекари. Въпреки положителният им прираст през последните години, не може да се достигне изоставането спрямо областта и страната. Подобно е положението и с лекарските практики. Те за значително по-малко от средните показатели за областта и страната;

В общината има широка мрежа от организации и дейности за оказване на социални услуги. Задоволеността на населението е сравнително добра и не изостава от средните за страната показатели.

4. Опазване на околната среда

На територията на Община Мездра съществуват 1 пункт за наблюдение на повърхностни води/ при с. Ребърково – на р. Искър/ 2 броя за подземни води и 3 пункта за имисионен контрол на качеството на въздуха в приземния слой. Данните от тях, както и направените контролни замервания през годините, не позволяват създаването на пълна картина, почиваща на количествени измерители за околната среда. По тази причина част от анализа почива на косвени данни и допускания, произтичащи от наличната информация и на субективните преценки за наличието или липсата на проблеми в даден сектор.

4.1. Чистота на атмосферния въздух

Община Мездра попада в умерено-континенталната подобласт от Европейско-континенталната климатична област и се отнася към Предбалканския припланински климатичен район. Атмосферната циркулация е от антициклонален тип, свързана е с активен въздушен пренос и оказва прочистващо влияние на въздушния басейн.

Основен източник на емисии във въздуха е парната централа на фирма “Сънитекс” АД, която произвежда платове и спално бельо. От средата на 2002 г. централата е газифицирана. Наблюдава се също повишена запрашеност на въздуха в районите на фирма “Вархим” ЕООД, гр. Мездра. Проблеми със замърсяването на атмосферния въздух от “Елисейна” ЕАД са преустановени поради спирането на работа дружеството.

Всички останали източниците на замърсяване на атмосферния въздух са с минимални емисии – горски и полски пожари, транспорт и бита. Следва обаче да се отбележи праховото замърсяване на територията на населените места. В това се търсят възможности за въвеждането на практиката за регулярно миене на улиците което е единствения ефективен начин за справяне с пролема.

4.2. Чистота на водите

Основната водна артерия е река Искър със сравнително постоянно и през последните години изобилно количество на водния отток. Последния е регулиран от изградената хидротехническа система на реката. Община Мездра попада в средното ѝ течение.

Основните източници на замърсяване на водите в поречието на река Искър са “Елисейна” ЕАД-гара Елисейна и градската канализация на Мездра. Преди село Елисейна проектната категория на р.Искър е втора, а след предприятието - трета. Замърсяването от “Елисейна” ЕАД е неорганично. Проектирало се е изграждането на пречиствателна станция за отпадъчни води, с която да се постигнат ПДН за арсен, рН, ХПК, и тежки метали. Предприятието е преустановило работа от края на 2001 година, което значително е подобрило състоянието на водите..

Канализационна мрежа е изградена в град Мездра и частично в село Зверино. Констатираните замърсявания от изпусканите отпадъчни води са главно с органичен произход (надвишаване на нормите за БПК5, ХПК и неразтворени вещества). Според Програмата за прилагане на Директива 91/271/ЕС за пречистване на отпадъчни води, приета от Правителството на страната, в Мездра се предвижда да бъде изградена ГПСОВ, както и да бъде доизградена канализационната система до края на 2009 г. Разчетените средства възлизат на 3061 хил. евро като станцията следва да бъде проектирана с капацитет, който да позволи поемането на отпадните води на над 18 000 е.ж. За сега няма основание да се смята че този правителствен ангажимент няма да бъде спазен, още повече че той е съгласуван с ЕС в периода на пресъединяването на страната.

Отпадъчните води на предприятията в град Мездра заустват в градската канализационна мрежа ("Леденика" АД и "Сънитекс" АД - след предварително пречистване в локални ПСОВ) съгласно сключените договори с ВиК- клон Мездра. За съжаление не са редки случаите на отклонения в работата на локалните пречиствателни станции, което води до надвишаване нормите за заустване в градска канализация и от там на допълнително замърсяване на водите в река Искър..

Потенциални замърсители на водите са нерегламентираните сметища и складовете за пестициди но за сега няма точни данни и замервания, които да доказват това.

Подземните води в района на Елисейна са замърсени, което е пряко следствие от съществуващото замърсяване на площадката на "Елисейна" ЕАД- гара Елисейна и съществуващата порочна практика за повърхностно изпускане в откритите канавки на замърсените отпадъчни води от производството, през периода на работа на завода.

4.3.Биологично разнообразие

Община Мездра по зоогеографско райониране попада в Северен регион, Старопланински район, където се включва територията на Предбалкана. Разнообразието на животинския свят е ограничено, като следствие от продължителното намаляване на горските площи и превръщането им в ливади и орни земи. В планинската част се срещат сърна, елен, дива свиня, заек, а от птиците - представители на сем. Вранови, стърчиопашкови, овесаркови, гълъбови и др. По течението на р.Искър преминава прелетния път на водоплаващите и блатни птици.

Около 5000 ха от територията на общината са включени в Народен парк "Врачански Балкан". Полученият статут на тази територия е от изключителна важност за запазване на богатото биологично разнообразие - над 700 вида висши растения, 90 вида птици, над 500 пещери, пропасти, скални и пещерни феномени. Управлението на парка се извършва от дирекция със седалище Враца.

Природни забележителности:

- "Ритлите" - скално образувание в землището на с.Люти брод с площ 123,3 ха.
- "Новата пещера" – зала с дълбочина 20 м с интересни варовикови образувания с площ около нея 1 ха в землището на Люти брод.
- "Товедарника" – скална височина с плитки пещери- ниши , в землището на с. Царевец с площ от 2,5 ха.

биха могли да бъдат включени в туристически маршрут, който е привлекателен за хора имащи интерес към такъв род природни феномени.

От защитените растения, включени в Червената книга на България, на територията на общината се срещат златиста власатка, горска съсънка, ванерова симфианда, маслиноподобно бясно дърво, червена (кавказка) липа и др.

От лечебните растения се срещат бял равнец,бъзак, див джоджен, див пелин, жълт кантарион, маточина, кукуряк, смрадлика и др. В тази група с ограничено разпространение са и червен божур, лечебна иглика, лазаркиня, лудо биле и др..

Събирането на лечебни растения позволява получаването на допълнителни доходи от населението. Положителна е практиката тези дейности да се контролират и да са обвързани с отпускането на квоти от МОСВ, които се контролират и разпределят от РИОСВ.

Разрешителен е и режима на ползване от природата на охлюви и жаби, за което се изисква специална регистрация в РИОСВ.

Защитените животински видове като ням лебед, речен орел, ястреб- кокошкар, египетски лешояд и смок мишкар представляват интерес за любителите орнитолози и също биха могли да се използват като възможност за развитие на някои туристически атракции като например фото - лов.

4.4. Управление на отпадъците

В съответствие с националната политика за управление на дейностите по отпадъците в община Мездра е създадена и функционира система за интегрирано управление на отпадъците. Изградената нормативна уредба, наличието на капацитет в съответните структури и отговорното отношение на общинските ръководства към тази отговорност на общината е насочена към всички елементи на системата – създадена нормативна уредба, разрешителни режими, транспортни мрежи, обществено участие, системи за разделно събиране на отпадъците, рециклиране и др.

От началото на 2004 година всички населени места от общината са включени в организираната система за сметосъбиране и сметоизвозване на битови отпадъци. Населените места са оборудвани със съдове за събиране, закупени от Общината с кредит от Предприятието за управление на дейностите по околната среда. Всички битови отпадъци, генерирани на територията на Общината се депонират на Регионалното депо за ТБО от общини Враца и Мездра, разположено на територията на община Враца и изградено по Българо- датски проект за управление на отпадъците в регион Враца – Мездра. Община Мездра участва в експлоатацията на Регионалното депо, като заплаща такси за ползването му на база количеството постъпили битови отпадъци.

От 01.04.2003 година сметището на град Мездра до село Брусен е затворено и са налице проекти за рекултивацията му. Към момента се търсят възможности за осигуряване на финансови средства за изпълнението на проектите. Създадената нова нормативна уредба (Наредба № 8) позволяваща облекчен режим на саниране на старите сметища и нивото на риск на сметището позволяват този проект да се реализира в бъдеще със значително по малко средства.

На населението в град Мездра е предоставено възможност за разделно събиране на битови отпадъци чрез събирателни пунктове. Системата за разделно събиране обхваща около 20% от домакинствата в града.

Общината е осигурила и площадка за събиране на строителни и някои видове производствени отпадъци чрез въведен разрешителен режим и заплащане на такси на единица количество отпадъци.

Общината има добра местна нормативна уредба, включваща програми за опазване на околната среда и за управление на отпадъците, три наредби и една тарифа за такси. Предстои изготвяне на наредба за събиране, транспортиране и обезвреждане на битовите, строителните и масово разпространените отпадъци (включително опасни отпадъци и отпадъци от опаковки) и приемане на актуализирана програма за управление на отпадъците.

Стартиралите схеми свързани с оползотворяване на отпадъците от опаковки дават реална възможност на общината да използва средства от ПУДОС или при сключване на договор с организации за оползотворяване на отпадъците от опаковки, което ще позволи освобождаването на средства и насочване на същите към подобряване на услугите предоставяни на населението и фирмите като цяло.

4.5. Шумово замърсяване

На територията на общината няма постоянни пунктове за измерване на нивото на шума. Наблюденията показват че това не е есриозен проблем за населението на общината. Изключение в това отношение прави населението живеещо в близост до транспортни възли като ЖП гарата и Автогарата, както и това живеещо в близост до пътните артерии главно в град Мездра. Решение на този проблем се търси чрез подобряване на пътните настилки и озеленяването на градската среда.

4.6. Състояние на земните недра и почвите

На територията на община Мездра над 1000 дка са територии за добив на полезни изкопаеми и депа за отпадъци. В землищата на селата Царевец, Горна Кремена и Върбешница по открит способ се разработват находища на варовик - "врачански камък". В района на гара Черепиш, в местността "Дълбоки дол" се добива суровина за производство на вар. В близост до град Мездра е рекултивирана бивша кариера за добив на глини за производството на тухли. В някои участъци по поречието на Искър при село Зверино и в околностите на град Мездра е разрешен добива на инертни материали - пясък и баластра, включително и чрез разрешения за ползване на воден обект. На територията на общината има и няколко неизползваеми кариери за добив на трошен камък. В продължение на десетки години са добивани и медни руди за нуждите на цветната металургия. Рекултивацията на съществуващите терени е едно от предизвикателствата стоящи пред общинското ръководство.

Основен източник на замърсяване на почвите с тежки метали и кисели компоненти са изгарянето на въглища и нефтопродукти, цветната металургия, автомобилния транспорт, а също и прекомерното използване на препарати за растителна защита и минерални торове. Механизма на замърсяване на почвите е главно по пътя на утаяване на аерозоли, прах или разтворени съединения на токсични вещества с валежите. Основният район със замърсени почви на територията на общината е около металургичното предприятие "Елисейна" в Искърското дефиле. Поради тази причина обработваемите земи са по малко от половината от годните за селскостопанска обработка. Направените замервания показват, че съдържанието на тежки метали (олово, арсен, кадмий и др.) в близост до завода е много високо. Взетите проби са и с висока киселинност, предизвикана от емисиите на серен диоксид. Тази комбинация от киселените почви и тежките метали позволява образуването на разтворими органоминерални комплекси, токсични за растенията. С отдалечаването от територията на завода на 1 км съдържанието на тежки метали намалява 5-10кратно в югоизточна и южна посока и на 2 км- на север и северозапад. Пространствено замърсяването е изцяло подчинено на въздушните течения – отлагане на тежки метали се наблюдава върху ивица с дължина 10 км по поречието на р.Искър и ширина около 2-3 км. Териториите около "Елисейна"ЕАД - гара Елисейна са включени в Приложение №1 на ПМС №50/93 год. за приемане на Наредба за прилагане на чл.10 ал.10 от ЗСПЗЗ, като регистрирани екологично замърсени земи от промишлена дейност.

Премахването на съществуващото замърсяване на почвите е изключително скъп процес, което дава основание да се смята че в бъдеще мерките, които следва да се предприемат са насочени главно към опускането на възможност от нанасяне на вреди на хората и животните чрез използване на селскостопанска продукция от замърсените територии.

4.7. Очаквани процеси в бъдеще

На територията на община Мездра не се очаква развитие на сериозни отрицателни тенденции свързани с различните компоненти на околната среда и фактори на

въздействие. През следващите години не са идентифицирани сериозни намерения за развитие на производства, които да оказват негативно въздействие върху околната среда.

Нещо повече доброто състояние на услугите свързани с управление на отпадъците, очакваното построяване на ПСОВ за град Мездра и амбициите на общинското ръководство да реши такива проблеми като шумовото замърсяване и замърсяването с прах чрез адекватни мерки предполага по-добра жизнена среда за населението на общината.

Изводи:

1. Община Мездра е от общините в страната, които са понесли сериозно намаляване на икономическите активности, имащи пряко отражение върху качеството на околната среда. От гледна точка на опазване на околната среда това е довело до положителни резултати.
2. Значителни територии от общината са понесли сериозни щети, свързани с обрушаване на територии и замърсяване на селскостопански земи. Предвид необходимите разходи за възстановяване, общинското ръководство следва да изгради ясна стратегия за последователността на дейностите, като насочи вниманието си на първо време към съществуващите стари сметища на територията на общината. За замърсяванията с тежки метали единствения възможен подход е търсене на съдействие от държавните институции и поемането от тях на задължения, произтичащи от нормативните документи.
3. Съществуващите макар и немного възможности за развитие на туристически маршрути с цел посещение на природни забележителности или орнитоложки наблюдения са една възможност за известна промяна на нагласите на населението на България, което припознава общината главно като голям железопътен център.
4. Общият извод който се налага е че в обозримо бъдеще състоянието на околната среда по компонентти и фактори на въздействие ще търпи благоприятно развитие на територията на общината.

5. Местни финанси и бюджет

Анализът на състоянието на общинския бюджет включва анализ на състоянието на общинските бюджетни приходи и разходи и на неразплатените разходи. Данните за 2000, 2001, 2002 и 2003 г. са отчетни, а за 2004 г. са от плана на бюджета. С цел да се открий по-ясно състоянието на община Мездра, нейните показатели се съпоставят със средните показатели за Врачанска област, Северозападен район на планиране, България и общините с население между 20000 и 50000 души.

5.1. Състояние на общинските бюджетни приходи за периода 2000-2004 г.

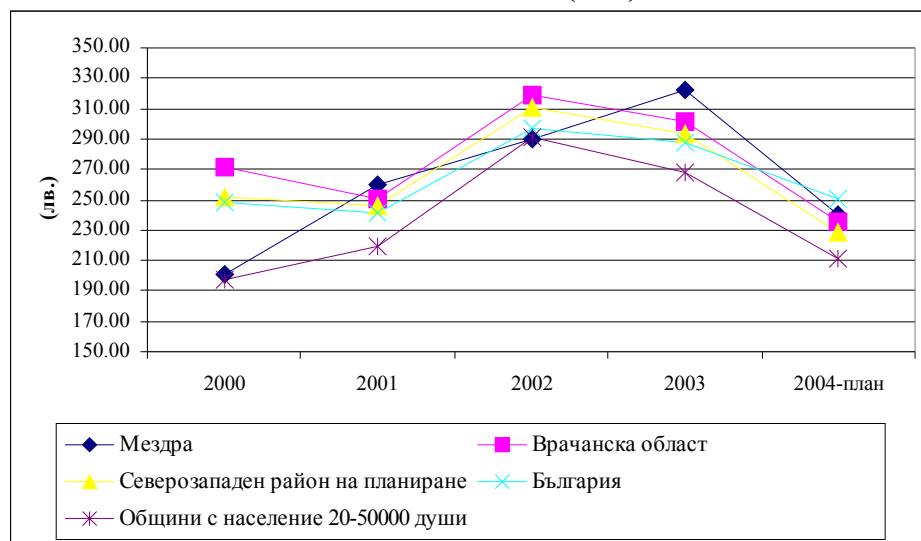
През периода 2000-2003 г. бюджетните приходи на 1 жител на община Мездра непрекъснато нарастват. Спадът през 2004 се дължи на използваните данни от първоначалния бюджетен план. Общината се характеризира със сравнително високо равнище на бюджетните приходи на 1 жител. През три от изследваните години – 2001, 2003 и 2004 г. те са по-високи в сравнение със средните за областта, района на планиране, страната и сходните по големина общини.

ТАБЛИЦА МФ- 0. ДИНАМИКА НА ПРИХОДИТЕ НА 1 Ж. ПРЕЗ ПЕРИОДА 2000-2004 Г. (ЛВ.)

	2000	2001	2002	2003	2004-план
Мездра	200.57	260.31	289.75	322.45	239.94
Врачанска област	271.72	250.38	318.23	300.96	235.27
Северозападен район на планиране	251.94	245.97	310.73	293.34	228.96
България	248.06	241.71	296.56	287.57	250.37
Общини с население 20-50000 души	197.33	219.80	291.59	268.02	210.97

ФИГУРА МФ- 0. ДИНАМИКА НА ПРИХОДИТЕ НА 1 Ж. ПРЕЗ ПЕРИОДА 2000-2004 Г. (ЛВ.)

До 2003 г. в структурата на приходите на община Мездра силно преобладава дялът на държавните трансфери – между 80% и 83%. Вижда се, че общината е по-силно зависима от държавните трансфери в сравнение със средното за областта, района на планиране, страната и общините със сходна големина. След реформата от 2003 г. дялът на държавните трансфери спада на 78.5%, но отново е значително по-голям от средното за страната – 66.2%. На общината се преотстъпва 100% ДДФЛ събиран на нейна територия. Тя получава допълнително обща допълваща субсидия, както и капиталова и изравнителна субсидии.

Наблюдава се нисък капацитет на генериране на приходи от собствени източници. Приходите от местни данъци на 1 ж. на общината са по-ниски от средните за областта, района на планиране, страната и общините със сходна големина. Динамиката им през периода 2000-2003 г. следва тенденцията на нарастване характерна и за останалите сравнявани единици. Аналогична е ситуацията с местните такси, където общината отново е с най-ниски стойности на 1 жител.

ТАБЛИЦА МФ- 0. ДИНАМИКА НА ПРИХОДИТЕ НА 1 Ж. ОТ МЕСТНИ ДАΝЪЦИ И ТАКСИ ПРЕЗ ПЕРИОДА 2000-2004 Г. (ЛВ.)

	2000		2001		2002		2003	
	Местни данъци	Местни такси	Местни данъци	Местни и такси	Местни данъци	Местни такси	Местни данъци	Местни такси
Мездра	4.78	8.69	4.63	9.73	8.69	14.58	11.60	17.70
Врачанска област	7.38	10.95	7.82	12.87	12.78	21.71	15.95	25.49
Северозападен район на планиране	6.95	9.61	7.61	11.40	12.07	17.11	15.39	22.33
България	10.91	16.60	12.51	21.05	20.42	27.41	26.26	34.55
Общини с население 20-50000 души	5.87	11.17	7.14	14.20	12.66	18.47	15.89	22.88

5.2. Състояние на общинските бюджетни разходи за периода 2000-2004 г.

Динамиката на разходите на 1 жител на общината през наблюдавания период следва динамиката на приходите и се обуславя от нея. През три от изследваните години общината има най-високи разходи на 1 ж. в сравнение със средните за областта, района на планиране, страната и общините със сходна големина. Това е индикатор, че населението в общината е получавало повече публични услуги в сравнение с населението на останалите сравнявани единици.

ТАБЛИЦА МФ- 0. РАЗХОДИ НА 1 Ж. ПРЕЗ ПЕРИОДА 2000 – 2004 Г. (ЛВ.)

	2000	2001	2002	2003	2004-план
Мездра	200.52	254.45	288.93	312.12	239.94
Врачанска област	269.72	249.05	315.15	294.70	235.45
Северозападен район на планиране	250.63	245.02	307.67	286.48	229.04
България	246.13	238.00	292.05	277.77	250.11
Общини с население 20-50000 души	219.67	218.40	287.60	259.14	209.90

В структурата на разходите по икономически елементи не се наблюдават различия в сравнение с останалите сравнявани единици. През 2003 г. в разходите на общините се въвежда една нова класификация съответстваща на отговорността за тяхното финансиране – разходи за делегирани държавни дейности и разходи за местни дейности, които са представени в Таблица МФ-4.

ТАБЛИЦА МФ- 0. РАЗХОДИ ЗА ДЕЛЕГИРАНИ ДЪРЖАВНИ И МЕСТНИ ДЕЙНОСТИ ПРЕЗ 2003 Г.

	Структура на разходите (%)		Разходи на 1 ж. (лв.)		
	Делегирани държавни дейности	Местни дейности и	Делегирани държавни дейности	В т.ч.: финансира ни със собствени приходи	Местни дейности
Мездра	67.54	32.46	210.81	0.61	101.31
Врачанска област	70.29	29.71	207.13	3.19	87.57
Северозападен район на планиране	70.92	29.08	203.16	3.80	83.32
България	60.30	39.70	167.49	3.60	110.28
Общини с население 20-50000 души	68.12	31.88	176.53	2.95	82.61

Разходите за делегирани от държавата дейности съставляват 2/3 от бюджета на община Мездра. Техният относителен дял е съизмерим със средния за общините със сходна големина, по-висок от средния за България и по-нисък от средния за областта и района за планиране. Въпреки това на 1 ж. в общината се падат най-много разходи за делегирани от държавата дейности в сравнение със средните за останалите анализирани единици. Мездра разчита изключително на държавните трансфери за финансиране на делегираните дейности като насочва най-малко собствени приходи на 1 ж. за тези дейности. Общината се характеризира и с по-високи разходи на 1 жител за местни

дейности в сравнение със средните за областта, района на планиране и общините със сходна големина.

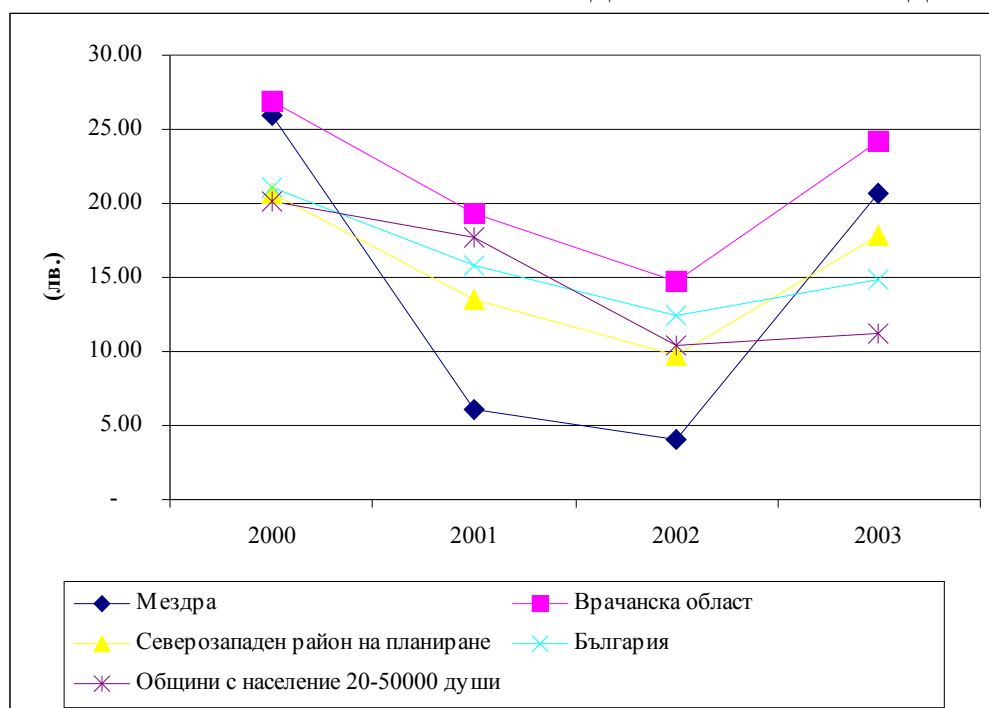
5.3. Състояние на неразплатените разходи за периода 2000-2004 г.

Неразплатените разходи са резултат от наличието, или липсата, на баланс между приходите и разходите. Динамиката на неразплатените разходи на община Мездра през изследвания период се характеризира със значителен спад за 2001-2002 г., последван от скок през 2003 г., почти достигащ равнището от 2000 г. Тази динамика е характерна и за Врачанска област и Северозападния район на планиране. Равнището на неразплатените разходи на 1 ж. на общината през 2001 и 2002 г. е по-ниско от това на останалите сравнявани единици, а през 2000 и 2003 г. – по-високо от средното за страната, района на планиране и сходните по големина общини и по-ниско от средното за областта.

ТАБЛИЦА МФ- 0. НЕРАЗПЛАТЕНИ РАЗХОДИ НА 1 Ж. ЗА ПЕРИОДА 2000-2003 Г.

	2000	2001	2002	2003
Мездра	25.95	6.10	4.07	20.72
Врачанска област	26.94	19.33	14.78	24.19
Северозападен район на планиране	20.72	13.49	9.71	17.83
България	21.14	15.75	12.38	14.89
Общини с население 20-50000 души	20.07	17.66	10.34	11.23

ФИГУРА МФ- 0. НЕРАЗПЛАТЕНИ РАЗХОДИ НА 1 Ж. ЗА ПЕРИОДА 2000-2003 Г.

Равнището на неразплатените разходи на община Мездра през изследвания период дава отражение и върху относителния им дял в общите бюджетни приходи.

ТАБЛИЦА МФ- 0. ДЯЛ НА НЕРАЗПЛАТЕНИТЕ РАЗХОДИ В ОБЩИТЕ БЮДЖЕТНИ ПРИХОДИ ПРЕЗ ПЕРИОДА 2000-2003 Г. (%)

	2000	2001	2002	2003
Мездра	25.95	6.10	4.07	20.72
Врачанска област	26.94	19.33	14.78	24.19
Северозападен район на планиране	20.72	13.49	9.71	17.83
България	21.1	15.7	12.3	14.8
Общини с население 20-50000 души	4	5	8	9
	20.0	17.6	10.3	11.2
	7	6	4	3

Структурата на неразплатените разходи на общината показва, че те са почти изцяло за текущи потребности и са съсредоточени основно в местните дейности - 99.17% към 31.12.2003 г. Последното съотношение при общината значително се различава от останалите анализирани единици, където средния дял на неразплатените разходи за местни дейности е в диапазона 70-75%.

Въз основа на анализа на състоянието на общинския бюджет през периода 2000-2004 г. на община Мездра могат да се направят следните по-важни изводи:

- Бюджетните приходи на 1 жител на община Мездра се характеризират със сравнително високо равнище и тенденция на непрекъснато нарастване през периода 2000-2003 г.

- Община Мездра има нисък капацитет за генериране на местни данъчни приходи. Съществува резерв за увеличаване на собствените приходи от неданъчни източници.
- Мездра има сравнително високо равнище на бюджетните разходи през изследвания период. През 2003 г. това намира отражение в сравнително по-високи разходи както за делегирани държавни, така и за местни дейности.
- В общината се наблюдава сравнително високо равнище на неразплатените разходи. През 2003 г. неразплатените разходи са изцяло за местни дейности.

6. Институционален капацитет

Числеността на персонала в общинска администрация-Мездра е **109,5** души, разпределени както следва:

Структурни звена и длъжностни наименования	Брой на длъжностите
К м е т	1
Зам. Кмет	1
Секретар	1
Кметове на кметства	19
Кметски наместници	8
Дирекция “ Обща администрация»	47
Директор на дирекция – главен счетоводител	1
Правно- нормативно обслужване и Канцелария	4
Център за услуги и информация на гражданите	6
Отбранително- мобилизационна подготовка	1
Финансово-счетоводни дейности и управл. на собствеността	7
Международни проекти, евроинтеграция и Р Р	1
Информационно обслужване и технологии	2
Гражданска регистрация и административно обслужване	3
Администрация в кметствата	22
Специализирана администрация	32,5
Дирекция “ Териториално – селищно устройство и общинска собственост“	17,5
Директор на дирекция/ Главен архитект	2
Отдел “Устройство на територията, строителен контрол”	5,5
Отдел “ Инженерна инфраструктура, инвестиц. Контрол “	6
Отдел “ Общинска собственост “	4
Дирекция “Икономика, бюджет и финанси “	11
Дирекция “ Хуманитарни дейности “	4

Това превръща общината в един от сравнително големите работодатели.

Възрастово-образователната характеристика на общинската администрация е както следва:

Под 30 год. - 4	висше технич. образование - 7
30 – 39 г. - 12	висше икономич. обр-е - 19
40 – 49 г. - 15	висше юридическо - 1
50 – 54 г. - 18	др. висше обр-е - 12
55 – 59 г. - 9	полувисше и ср.спец. - 16
60 + г. - 1	средно общо обр- е - 4

Общо: 59

Общо: 59

Възрастово-образователната структура на Общинския съвет е с подобни характеристики. При общ брой на общинските съветници **21**, от гледна точка на възрастта и равнището на образование те се разпределят както следва:

Под 30 г. - 1	висше технич. образование - 5
---------------	-------------------------------

30 – 39 г.	-	7	висше икономич. образование	-	6
40 – 49 г.	-	5	висше медицинско образование	-	3
50 – 54 г.	-	6	висше юридическо образование	-	3
55 – 59 г.	-	2	др. висше образование	-	3
			ср. общо образование	-	1

Тези данни показват, че сред общинските служители и съветници преобладават хората с висше образование, и тези в зряла възраст, което е предпоставка за успешно изпълнение на съответните административно- управленски функции.

Общината разполага с необходимата собствена нормативна рамка, регламентираща различни процеси и взаимоотношения в нея. Сред по- важните стратегически документи и нормативни актове могат да се посочи наличието на:

- Стратегия и плана за действие за социално икономическо развитие на общината
- Общинска програма за околна среда;
- Общинска програма за управление дейностите по отпадъците
  - Програма за енергийната ефективност за периода 2005 – 2007 година;
  - Програма за действие в областта на прозрачността в общината;
  - Програма за управление на отпадъците в региона 2004 – 2015 г.
- Отраслови и секторни програми за развитие – за намаляване на безработицата; програма за работа с младежта в община Мездра; програма за намаляване броя на бездомните кучета; програма за финансова стабилизация и ефективно управление на ресурсите; Общинска стратегия за закрила на детето за периода 2004-2006 г.
- Правилник за организацията и дейността на обществения посредник на територията на община Мездра;
- Статут за символите и отличията на община Мездра;
- Статут за поставяне на паметни знаци в община Мездра
- Общински наредби за:
  - за поддържане на обществения ред на територията на община Мездра
  - реда за придобиване, стопанисване, управление и разпореждане с общинско имущество
  - реда за упражняване правата на собственик на община Мездра върху общинската част от капитала на търговските дружества
  - наредба за пожарната безопасност на населените места и обектите на територията на община Мездра
  - предоставяне на общински концесии,
  - провеждане на търговска дейност на територията на община Мездра,

- определянето на местните такси и цени на услуги,
- реда и условията за поставяне на преместваеми съоръжения на територията на община Мездра,
- съставянето, изпълнението и отчитането на общинския бюджет,
- обществен превоз на пътници с лек таксиметров превоз;

В процес на разработване са: Системи за управление на качеството – ИСО 9000; Система за управление на дейностите по околната среда – ИСО 14000, програма за развитие на туризма, общинска наредба за управление на отпадъците, разработването на етичен кодекс на общинския служител и пр.

От края на 2002 г. в общината работи Общински център за услуги и информация на гражданите, който значително подобри достъпността и качеството на административните услуги за гражданите.

Сред общинските дейности, с които общината засега се справя по-трудно спадат управлението на общинската собственост, на общинските търговски дружества, местните данъци и такси, състоянието на местните финанси, устройството на територията. Известни затруднения има с услугите по ТСУ, кадастър и регулация – главно поради липса на цифрови модели на населените места.

От гледна точка на взаимодействието между общинската администрация и други представители на местни заинтересовани страни (бизнес, НПО и пр.) може да се посочи, че засега по-активната страна в тези връзки са администрацията и общинският съвет, които полагат усилия за тяхното подобряване и усилване. Има приета Програма за прозрачност в дейността на ОбС и ОбА, учредено е сдружение с нестопанска цел "За икономическо развитие на Мездра", има Обществени съвети като помощни консултативни органи, както и работещо Гише за обслужване на предприемача. Има реализирани съвместни проекти със Сдружението и с местна младежка организация.

Решение 195 на ОбС – Мездра приет с протокол №26/22.03.2001 година

1. На основание чл.21, ал.2 от ЗМСМА приема общински преференции за предприятия и фирми, разкриващи нови работни места в община Мездра, както следва:

1. ИКОНОМИЧЕСКИ ПРЕФЕРЕНЦИИ

- предоставяне на терени, включително и преотреждане за изграждане на малки и средни предприятия /МСП/
- възможности за разсрочено плащане при участие в общинската приватизация :
  - за обекти над 30 хил.лв.-до 3 г.
  - за стратегически инвеститори в обекти над 500 хил.лв.-до 5 години;
- опростена процедура за продажба на имоти и обекти до 10 000 лева;
  - молби до кмета на общината и насрочване на търг в 15 дневен срок;
- намаляване на наема с 10% за всяко разкрито работно място за отдадените под наем имоти и терени общинска собственост и такива включени в активите на търговски дружества с над 50% общинско участие;
- достъп до обществени поръчки;
- изграждане на смесени дружества с общината;
- ползване на работна сила от "Дружество за заетост" ООД

2. ФИНАНСОВИ ПРЕФЕРЕНЦИИ.

Общинска гаранция за част от кредитния риск по кредити предоставени целево на:

- производствени малки и средни предприятия /МСП/;
- високотехнологични МСП;
- МСП осъществяващи туристическа дейност;
- МСП -лечебни заведения;
- новообразувани МСП;
- МСП свързани с производство на земеделска продукция.

3.ИНФРАСТРУКТУРНИ ПРЕФЕРЕНЦИИ

- ускорено изграждане и включване в мрежите на В и К, електроснабдяване и газоснабдяване;
- проектиране и изграждане на пътни връзки до обекта на инвестиция;
- институционално съдействие на нива община, област, министерство.

4.ИНФОРМАЦИОННИ ПРЕФЕРЕНЦИИ

- разпространяване на информационни и рекламни материали;
- покани до местни бизнесмени и съдействие за участие във форуми на общинско , регионално,национално и международно ниво;
- осигуряване на широк достъп до информация свързана с общинска приватизация,отдаване под наем на имоти и терени,преференциите които дава Закона за защита при безработица и насърчаване на заетостта при наемане на безработни.

Изводът е, че общината разполага с определен институционален капацитет, който да подпомогне изпълнението и актуализацията на стратегическите документи за местно социално- икономическо развитие. Независимо от това, като необходими могат да се посочат мерки и дейности, свързани с обучението на общинската администрация и общинските съветници в различни области: управление на персонала; стратегическо планиране; управление на общинска собственост; управление на проекти; изграждане на стратегически партньорства; работа с клиенти; местни финанси и бюджет; прилагане на новоприети нормативни актове и пр. Това обучение би следвало да бъде в рамките на обща програма за постоянно повишаване квалификацията на служителите от общинската администрация и на общинските съветници.

7. Външна среда

Оценката на външната среда се доминира от промените в следствие от присъединяването на България към ЕС

Познаването на тенденциите които се развиват в области, които рамкират дейностите на общината позволяват да се използват благоприятните и да се търси противодействие на негативните фактори за развитие.

Няколко са характерните процеси, които протичат в страната и които неминуемо ще се отразят на развитието на община Мездра.

На първо място, по отношение на предприєдинителните фондове, община Чирпан е поставена в изолация от гледна точка на публичните инвестиции в инфраструктурни проекти. Общината не е сред „номинираниите“ за програма САПАРД за „малки“ проекти, а големите проекти не са достатъчно „големи“ за програма ИСПА. Вероятността това положение да бъде променено в периода до присъединяването е малка. В същото време, през 2005 – 2006 г. ще се разработват всички програмни документи, чрез които ще се усвоят 4.5 млрд.евро – финансовата рамка за България за първите три години от присъединяването на страната към ЕС.

Новите приоритети, цели и финансови инструменти на ЕС са представени основно в два документа:

На 18 февруари 2004 г. прие

- Третия отчет за икономическо и социално сближаване: „Ново партньорство за сближаване в разширения Съюз: конвергенция, конкурентноспособност, сътрудничество“. В него Европейската комисия изложи вижданията си за политиката на сближаване за периода 2007-2013 г.;
- Предложения за нови регламенти относно общите регламенти за Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР), Европейския социален фонд (ЕСФ) и Кохезионния фонд, приети от Комисията на 14 юли 2004 г.

Тези два документа определят контурите на рамката за финансова подкрепа на страните-членки от 2007 до 2013 г., а изброените фондове са основните инструменти за направляване на финансовата помощ за постигане на целите на развитие на ЕС.

Приоритетите на политиката за сближаване за този период са изведени в три цели:

- **Цел 1: Конвергенция:** подкрепа на нарастване на заетостта и създаване на работни места в държавите-членки и в най-слабо развитите региони
- **Цел 2: Регионална конкурентноспособност и заетост:** предвиждане и насърчаване на промяната
- **Цел 3: Европейско териториално сътрудничество:** осигуряване на хармонично и балансирано развитие на целия Съюз.

Районите в България ще могат да получават помощи по цел 1 и цел 3.

По **цел 1** ще се предоставят помощи за тези региони, където БВП на човек от населението е под 75% от средната за Общността. Всички райони в България отговарят на посоченото условие за получаване на помощ.

Проектите по тази цел ще се финансират от Кохезионния фонд, Европейския социален фонд (ЕСФ) и Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР).

По **цел 3** ще се подпомагат програми за насърчаване на трансграничното, междурегионалното и транснационалното сътрудничество. Особено значение ще се даде на трансграничното сътрудничество на новите външни граници на ЕС.

Трансграничното сътрудничество засяга всички региони, разположени по вътрешните или външните граници. Това предполага търсене на общи решения на общите проблеми чрез сътрудничество между компетентните органи на засегнатите съседни региони в областта на развитието на градските, селските и крайбрежните зони, укрепването на икономическите отношения и свързването в мрежа на МСП. Проектите по тази цел ще се финансират от ЕФРР

ЕФРР ще осигури подкрепа за:

- модернизирането и диверсифицирането на икономическата структура на страните-членки и регионите, със специално внимание върху иновациите и предприемачеството;
- разширяване и подобряване на базовата инфраструктура като например, транспортни, телекомуникационни и енергийни мрежи, водоснабдителна и екологична инфраструктура;
- опазване на околната среда, по-специално посредством подпомагане на страните-членки за постигане на пълно съответствие със законодателството на ЕС;
- укрепване на институционалния капацитет на националната и регионалната администрации при управлението на Структурните фондове и Кохезионния фонд.

ЕСФ ще засили ролята си на основен финансов инструмент на Общността в подкрепа на Европейската стратегия по заетостта (ЕСЗ). Той ще осигури подкрепа за:

- подобряване на качеството и отзивчивостта на институциите на пазара на труда, образователните и обучителните системи, социалните услуги и услугите свързани с грижи;
- повишаване на инвестициите в човешки капитал, увеличаване на образователните равнища, адаптиране на уменията на гражданите и осигуряване на достъп на всички до пазара на труда; и
- стимулиране на адаптацията на публичната администрация към предизвикателствата чрез административно изграждане и изграждане на капацитет.

Кохезионният фонд ще се прилага за страните-членки с БНП на 1 жител под 90% от средния за Общността, сред които попада България. В съответствие с приоритетите, определени от финансовата перспектива, Кохезионният фонд трябва да засили своя принос към устойчивото развитие. В тази връзка, транс-европейските транспортни мрежи, по-специално проектите от Европейски интерес и екологичната инфраструктура трябва да останат централни приоритети.

С приемане на новия закон за регионално развитие през 2003 г. процесът на регионално планиране в страната изцяло бе подчинен на изискванията на ЕС за подготовка на регионите за подпомагане от Структурните фондове и Кохезионния фонд.

Общинският план за развитие като документ, определящ стратегията и съдържащ действията и средствата за развитие на общината за периода 2007-2013 г. е свързан с цялостния процес на регионално планиране в страната. Той трябва да се съобрази с

областната стратегия за развитие, която определя рамката на общинските цели и приоритети. Съответно в плана на общината трябва да залегнат мерки и проекти, които да се впишат в регионалния план за развитие и националната оперативна програма за регионално развитие.

II. АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ НА ОБЩИНА МЕЗДРА (SWOT АНАЛИЗ)

Въз основа на извършения анализ и след отчитане мненията на местните заинтересовани страни в Мездра, бе съставена следната матрица на силните и слабите страни, възможностите и заплахите пред развитието на общината:

Силни страни	Брой точки
Добра образователна структура на населението	6
Транспортен център (железопътен, Е-79)	8
Квалифицирана работна сила в индустрията	6
Изградена газопреносна и газоразпределителна мрежа в град Мездра	8
Привлекателна в екологично отношение среда	6
Наличие на големи предприятия	6
Малки и средни предприятия, които успешно подпомагат дейността на големите фирми	6
Находища на минерални ресурси/варовици, пясъчници и др./	8
Общинска политика за подпомагане развитието на малките и средни предприятия	7
Наличие на природни и исторически забележителности	8
Общо	69
Средно	6,9
Слаби страни	
Индустриален упадък	6
Намаляваща ефективност на производството	6
Влошена демографска ситуация	7
Остаряла и лошо зонирана водоснабдителна мрежа	5
Стагниращи доходи на населението	6
Недостатъчно развитие на социалните услуги и на социалната инфраструктура.	4
Високо равнище на структурна безработица	6
Слаб темп на технологично обновяване и реструктуриране на производството	7
Общо	47
Средно	5,9

Възможности	Брой точки
Предстоящото членство в ЕС дава възможности за привличане на инвестиции за развитие на селското стопанство и инфраструктурата в общината	7
Развитие на трансгранично сътрудничество	6
Развитие на транспортната инфраструктура от регионално, национално и транснационално значение (коридор №4, терминали за комбиниран транспорт)	7
Нереализиран потенциал за развитие на селското стопанство (животновъдството)	5
Увеличаване на собствените приходи на общината	7
Достъп на средства от Инвестиционната програма за развитие на районите за целенасочено въздействие	8
Развитие на производството на скално-облицовъчни материали	9
Условия за строителство на малки ВЕЦ	7
Развитие на екологичен, селски и религиозен туризъм	6
Общо	62
Средно	6,9
Заплахи	
Обезлюдяване на общината и застаряване на населението	7
Въвеждането на производствените стандарти на ЕС	7
Невъзможност общината да се възползва от предприсъединителните фондове	7
Влошаване на междуселищната общинска пътна мрежа	6
Общо	27
Средно	6,8

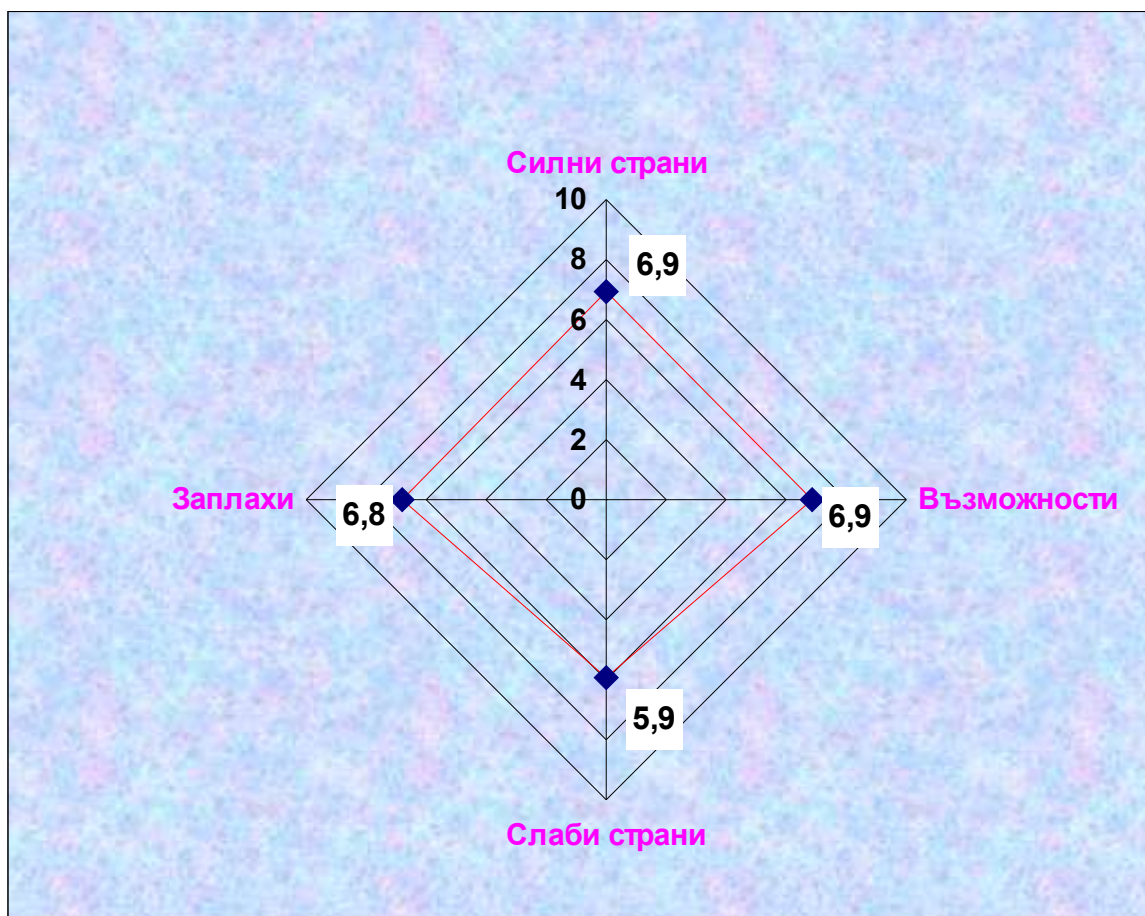
Тази матрица показва, че:

- в чисто количествено отношение възможностите значително доминират над слабите страни, заплахите и силните страни, което означава, че външната среда се оценява като сравнително благоприятна от гледна точка перспективите за развитие на общината. Като особено реалистично и перспективно се оценява развитието на производството на скално-облицовъчни материали, развитието на транспортната инфраструктура, увеличаването на собствените приходи на общината, строителството на малки ВЕЦ и възможностите за достъп до фондове на ЕС.
- преобладаваща част от слабите страни, както и заплахите, не носят никаква общинска специфика – в по-голямата си част те са характерни за повечето общини и за страната като цяло, т.е. – имат национален характер. В този контекст, за общината се открояват недостатъчните инвестиции за технологично обновяване и реструктуриране на производството, влошената демографска

ситуация, намаляващата ефективност на производството (от слабите страни); обезлюдяването на общината, застаряването на населението, въвеждането на производствените стандарти на ЕС, невъзможността общината да се възползва от предприсъединителните фондове (от заплахите).

- за разлика от това, силните страни в по- голямата си част са специфични за общината. Сред тях се открояват изградена газопреносна и газоразпределителна мрежа в град Мездра, утвърдеността като транспортен център от национално и регионално значение, наличието на находища на минерални ресурси, наличието на природни и исторически забележителности.

ФИГУРА СП-1: СТРАТЕГИЧЕСКО ПОЗИЦИОНИРАНЕ НА ОБЩИНА МЕЗДРА

След като прецизно бе извършена експертна оценка на изведените характеристики от SWOT матрицата, се получиха резултатите, представени на горната фигура. От това разпределение могат да се направят следните **изводи**:

- Силните страни доминират над слабите страни на общината. Стратегията на развитие трябва определено да изведе такива дейности и проекти, които да запазят и усилят това отношение. Това означава посоката на изменение да бъде към намаляване на слабите страни и увеличаване и подобряване позициите на силните страни.

- Възможностите и заплахите на външната среда имат почти еднакви и сравнително високи оценки. От това може да се направи извода, че съществува потенциал, който трябва да се ангажира за развитие на силните страни на общината. От друга страна, предвид значението на съществуващите заплахи, бъдещата стратегия трябва да бъде съставена по начин, който да изключва рисковите дейности. Или с други думи, в нея приоритетно трябва да се подберат проекти, които са с по-малък риск за нереализиране.
- Трудно може да се изведе основен тип стратегия според оценките, представени на фигурата. Причина за това е, че силните страни, възможностите и заплахите имат на практика еднакви оценки. В случая трябва да се говори за вариант на стратегия, която смесва характеристиките на агресивната и оздравителната стратегия. Трябва също така да се отчита, че елементи на другите две стратегии също могат да се използват при съставяне на бъдещия вариант за развитие на общината.
- На основа на стратегическото позициониране на община Мездра могат да се изведат основните принципи за съставяне на бъдещата стратегия и план за развитие. Общината трябва да се стреми да запази и развие силните си страни, като основно използва съществуващите сериозни възможности. Същевременно прецизно трябва да се подберат такива проекти, които не са рискови и целят справяне или ограничаване на слабите страни на общината.

III. ПРОУЧВАНЕ НА ОБЩЕСТВЕНИТЕ НАГЛАСИ ПРИ ИЗГОТВЯНЕТО НА ОБЩИНСКИ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ 2005-2013 Г.

Въведение

При изготвяне на Общинския план за развитие 2005 – 2013 г. на община Мездра от изключително важно значение бе предварителното консултиране на заинтересованите лица по всички въпроси, имащи отношение към бъдещото развитие. В тази връзка в проекта осъществяван с финансовата подкрепа на „Отворено общество” намери място провеждането на социологическо проучване, което да предостави вярна и представителна информация за нагласите и очакванията на населението и на една отделна малобройна но изключително важна група от населението – мениджърите, опериращи на територията на общината.

В изключително тясна координация между изследователския екип на Клуб „Икономика 2000” и общинското ръководство и администрация бяха осъществени нужните дейности за успешната реализация на социологическото проучване.

На практика бе съвместно изработен и консултиран целият инструментариум за провеждане на изследването – извадката на населението и мениджърите, изготвените въпросници за провеждане на интервюта и нещо повече по желание на общината в провеждането на социологическото изследване на терен бяха включени анкетъори от община Мездра, които получиха методологическа помощ от основната анкетъорска мрежа на Клуб „Икономика 2000”, базирана във Враца и добиха необходимата квалификация за бъдещи подобни изследвания.

След приключване на изследването на терен бе извършен логически контрол на получените въпросници, бяха кодирани откритите въпроси и данните бяха въведени и обработени на специализиран софтуерен продукт. Получените резултати бяха анализирани и са представени в първата част на този доклад. В приложение към доклада са включени нулевите разпределения на получените резултати от населението и мениджърите, както и крос таблици показващи разпределението на отговорите на населението според местожителството на респондентите – град и село. В отделно приложение е представена и методологията на проведеното изследване, която може да бъде използвана и при последващи такива проучвания и има сравнително специализиран характер.

1. Анализ на резултатите от проучването на населението

Социологическото проучване на мнението на населението обхваща няколко групи въпроси:

- Състояние на местните услуги;
- Идентифициране на проблемите в общината и тяхната приоритизация;
- Оценка на населението за адекватността на направените изводи в SWOT анализа;
- Оценка на населението на адекватността на формулираните цели в Общинския план за развитие и тяхната приоритизация.
- Профил на респондентите – „паспортни данни”

1.1. Профил на респондентите

В изследването са интервюирани 350 респонденти, като разпределението им по пол е – 50.6% мъже и 49.4% жени.

От гледна точка на своето местоживееие респондентите се разпределят в съотношение 54.3% градско и 45.7% селско население.

В образователната структура на интервюираните, най-голям е относителния дял на лицата със средно-специално образование – 39.8%, следвани от тези със средно-общо и основно образование – по 23.5%. Висшистите представляват 5,2%, а респондентите с начално и полувисше образование са представени с равни дялове – по 3.4%. В извадката са попаднали и 1,1 %, които са декларирали че нямат дори начално образование.

По отношение на семейно положение преобладават женените/омъжените лица – 63%. Другите по-значителни групи са тези на вдовците – 16% и на неженените – 15.2%.

Данните за броя на членовете в домакинствата на участвалите в изследването очертават три големи групи: домакинство с 2-ма членове (25.3%), с трима членове (22.7%) и с четирима членове (22.1%). На едночленните и петчленните домакинства се падат по-малки относителни дялове – съответно 10.5% и 11.6%. Отговорите на въпроса за броя на децата в семейството разкриват утвърдилият се през последните години еднороден модел – 60.4% от респондентите с деца под 18-годишна възраст посочват, че имат едно дете. При интервюираните с деца над 18-годишна възраст преобладава дела на лицата с 2 деца – 62%.

Статусът на респондентите очертава пенсионерите като най-голяма група – 40%. Следват работещите лица – 37.8% и безработните – 16%. Работещите респонденти са главно наети лица – 81.4%, като самонаетите са 8.3%.

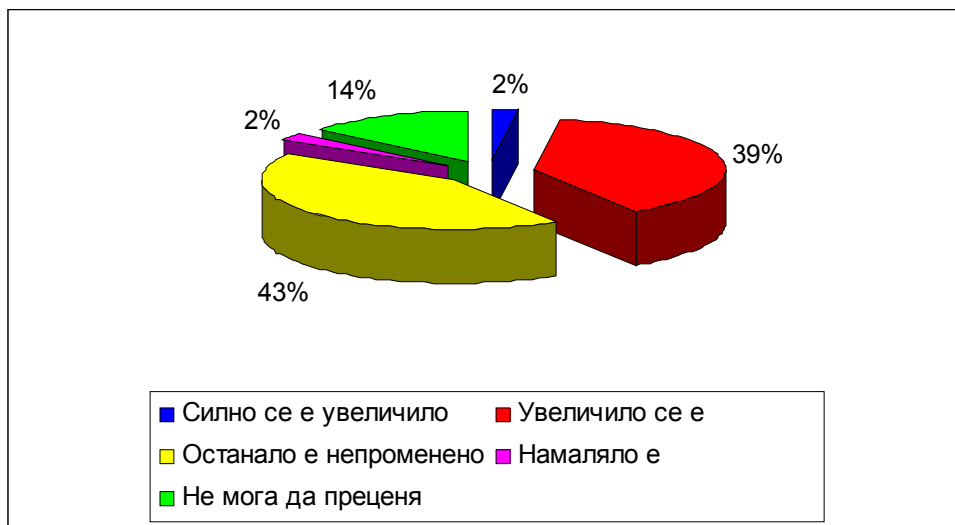
Възрастовата структура на респондентите показва, че най-много респонденти попадат в групата над 66-годишна възраст (24.4%) и най-малко в групата 18-25 годишна възраст (7.8%). Относителните дялове на останалите възрастови групи – 26-35 г., 36-45 г., 46-55 г. и 56-65 г. са приблизително еднакви и се ‘движат’ около 17%.

Почти половината от респондентите определят материалното си положение като „средно” – 48.3%. „Лошо” е материалното положение за 21% от интервюираните, а „добро” – за 17%. Останалите 13.3% квалифицират материалния си статус като „много лош”.

1.2. Състояние на местните услуги

През последните години удовлетворението от общинските услуги е останало непроменено или е претърпяло положително развитие съответно за 43% и 41% от респондентите. Само за 2 % от населението, което е в рамките на статистическата грешка удовлетворението е по - ниско. (Вж. Фигура СОЦ-1). Различията в отговорите на респондентите съобразно техният профил показва, че относително по-положително оценяват ситуацията две взаимосвързани групи - жителите на селата и по-възрастната част от населението на общината.

ФИГУРА СОЦ- 0. УДОВЛЕТВОРЕНИЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО ОТ ОСНОВНИТЕ ОБЩИНСКИ УСЛУГИ ПРЕЗ ПОСЛЕДНИТЕ ГОДИНИ

Степента на удовлетвореност на населението от качеството на специално изброени местни услуги дава възможност да се оценят направените усилия в предоставянето на дадени услуги, както и да се идентифицират тези от тях, където е необходимо да се насочат специални усилия и да се предприемат мерки. Какво показват резултатите от изследването:

1. Най-висока удовлетвореност се демонстрира по отношение състоянието на обществените сгради, което показва че усилията в тази насока не са останали незабелязани.
2. Прави впечатление, че при услугите от първостепенно значение като например „качеството на услугите на личния лекар”, „качеството на събиране на боклука”, „чистотата на улиците и обществените места”, „качеството на водоснабдяването” и др. удовлетворението на респондентите е сравнително висока – сумарно над 50% от оценките за съответната услуга са с положителен знак. Сред услугите от първостепенна важност единствено качеството на водоснабдяването събира относително по-висок сумарен процент на неудовлетвореност – около 15%.
3. Услугите, при които се наблюдава най-висок дял на отговорите „не мога да преценя” са „качеството на храната и условията в общинската болница” и „качеството на медицинските услуги в общинската болница”. Тази оценка се обяснява с факта, че този тип услуги се ползват сравнително по-рядко от останалите местни услуги и за това респондентите нямат мнение по въпроса. Все пак за хората дали становище по този въпрос положителните отговори са значително повече от отрицателните такива.
4. Най-голямо недоволство събират услугите „състояние на тротоарите”, „състояние на улиците”, „качество на услугите за младежта” и „културните развлечения, предлагани в общината”, което е индикатор за бъдещи дейности на общинското ръководство.

ТАБЛИЦА СОЦ- 0 СТЕПЕН НА УДОВЛЕТВОРЕНОСТ НА РЕСПОНДЕНТИТЕ ОТ РАЗЛИЧНИ МЕСТНИ УСЛУГИ

	Много доволен	Доволен	Средно	Недоволен	Много недоволен	Не мога да преценя
Чистота на улици и обществени места	2,9%	59,1%	28,9%	7,7%	0,6%	0,9%
Качеството на събиране на боклука	4,3%	71,7%	19,4%	4,0%	0,3%	0,3%
Броя на кофите/контейнерите за боклук	3,7%	74,3%	16,6%	3,7%	0,3%	1,4%
Състоянието на улиците	1,4%	31,7%	41,1%	21,7%	3,7%	0,3%
Състоянието на тротоарите	1,4%	17,4%	32,0%	38,6%	8,9%	1,7%
Състоянието на обществените сгради	15,7%	67,4%	11,4%	0,6%	0,6%	4,3%
Осветлението на улиците	5,1%	48,3%	38,3%	6,3%	1,1%	0,9%
Качеството на автобусния транспорт	0,3%	37,4%	28,3%	11,1%	3,7%	19,1%
Качеството на услугите на личния лекар	6,0%	71,4%	7,7%	2,3%	1,7%	10,9%
Качеството на мед.услуги в общинската болница	2,0%	41,1%	8,6%	1,4%	0,9%	46,0%
Качеството на храната и условията в общинската болница	1,1%	33,4%	10,9%	2,0%	0,9%	51,7%
Състоянието на училищата в общината	0,9%	35,1%	27,1%	3,7%	0,3%	32,9%
Културните развлечения предлагани в общината	0,3%	17,7%	38,0%	15,7%	0,6%	27,7%
Качеството на услуги за младежта	0,3%	19,1%	27,7%	18,3%	1,1%	33,4%
Качеството на водоснабдяването	5,7%	47,4%	29,1%	11,7%	3,1%	2,9%

Общо положителните резултати за услугите предоставяни на населението и вероятно ниските възможности на населението са основните фактори за идентифицирането на ниска склонност на респондентите да заплащат допълнителни такси срещу което да получат повече и с по-добро качество местни услуги.

На въпросите свързани с изразеното желание за допълнително заплащане се получиха следните отговори:

ТАБЛИЦА СОЦ- 0. СКЛОННОСТ НА РЕСПОНДЕНТИТЕ ДА ПЛАЩАТ ПОВИСОКИ ТАКСИ И ДАЊЦИ ЗА УСЛУГИ

	Да	Не	Не зная
За да се поддържат улиците, площадите и парковете по-чисти	7,1%	87,1%	5,7%
За да се намали замърсяването и да се подобри опазването на околната среда	8,6%	86,0%	5,4%
За да се подобри автобусния транспорт	6,3%	86,6%	7,1%
За да се осигури по-добър достъп до информация или услуга от общинското ръководство	4,6%	85,4%	10,0%
За да има повече културни обекти или по-добри обекти	8,9%	85,7%	5,4%
За да има повече местни услуги и възможности за младите хора	11,1%	83,1%	5,7%
За да се получават по-добри или повече услуги в здравеопазването	13,4%	82,6%	4,0%
За да се подобри образованието, вкл.детските градини	12,0%	84,0%	4,0%

Единствените услуги, при които се забелязва определена нагласа за допълнително заплащане са услугите в здравеопазването и в образованието (вкл. детските градини), където практиката показва, че задължителните такси и вноски често не са достатъчни за получаване на качествена услуга и хората вече „са свикнали” да плащат допълнително

Допълнителният анализ показва, че респондентите от градовете показват по-голямо нежелание да плащат по-високи такси и данъци за услуги в сравнение с респондентите от селата.

ТАБЛИЦА СОЦ- 0. СКЛОННОСТ НА РЕСПОНДЕНТИТЕ ДА ПЛАЩАТ ПОВИСОКИ ТАКСИ И ДАЊЦИ ЗА УСЛУГИ В ЗАВИСИМОСТ ОТ МЕСТОЖИВЕЕНЕТО (ГРАД-СЕЛО)

	Да		Не	
	Град	Село	Град	Село
За да се поддържат улиците, площадите и парковете по-чисти	3,70%	11,30%	94,20%	78,80%
За да се намали замърсяването и да се подобри опазването на околната среда	4,70%	13,10%	92,60%	78,10%
За да се подобри автобусния транспорт	2,10%	11,30%	94,70%	76,90%
За да се осигури по-добър достъп до информация или услуга от общинското ръководство	2,60%	6,90%	91,10%	78,80%
За да се поддържат улиците, площадите и парковете по-чисти	5,80%	12,50%	90,50%	80,00%
За да се намали замърсяването и да се подобри опазването на околната среда	5,30%	18,10%	91,10%	73,80%
За да се подобри автобусния транспорт	7,90%	20,00%	90,00%	73,80%
За да се осигури по-добър достъп до информация или услуга от общинското ръководство	8,40%	16,30%	90,00%	76,90%

Освен за количеството и качеството на услугите населението на общината бе тествано и за познаването на основните „стратегически” документи за развитието на общината.

Резултатите показват широко поле за работа на общинското ръководство и администрация в това отношение.

ТАБЛИЦА СОЦ- 0. СТЕПЕН НА ИНФОРМИРАНост НА РЕСПОНДЕНТИТЕ ОТНОСНО ДЕЙНОСТИ И ДОКУМЕНТИ НА ОБЩИНАТА

	Напълно съм информиран	По-скоро съм информиран	Частично съм информиран	Не много съм информиран	Изобщо не съм информиран
Местните стратегии за развитието на общината	0,6%	18,3%	24,3%	15,1%	41,7%
Докладът за работата на общината през предходната година	1,1%	14,0%	23,7%	15,1%	46,0%
Инвестиционните проекти на общината	1,1%	7,1%	31,1%	18,6%	42,0%
Системата за определяне на таксите за услуги	0,9%	3,1%	16,3%	31,4%	48,3%
Възможностите за участие в конкурси за работа по общински проекти	0,9%	6,3%	14,3%	21,4%	57,1%

Както е видно от горната таблица, респондентите показват висока степен на неинформираност относно редица дейности и документи на общината.

Погледнати през призмата град – село резултатите показват значителни проблеми, главно в населението, живеещо в селата.

ТАБЛИЦА СОЦ- 0. ИНФОРМИРАНост НА РЕСПОНДЕНТИТЕ В ЗАВИСИМОСТ ОТ МЕСТОЖИВЕЕНЕТО (ГРАД-СЕЛО)

	Информираност		Неинформираност	
	Град	Село	Град	Село
Местните стратегии за развитието на общината	59,50%	23,70%	40,60%	76,30%
Доклада за работата на общината през предходната година	55,30%	19,50%	44,80%	80,60%
Инвестиционните проекти на общината	53,70%	22,60%	46,30%	77,50%
Системата за определяне на таксите за услуги	23,70%	16,30%	76,30%	83,80%
Възможностите за участие в конкурси за работа по общински проекти	30,60%	10,60%	69,50%	89,40%

Там, където респондентите демонстрират известна запознатост - при местните стратегии за развитието на общината и доклада за работата на общината през предходната година, това се дължи главно на интервюираните живеещи в гр. Мездра.

Местните медии са главни източници на информация за общинския бюджет. Води местната телевизия с 27% от всички получени отговори, следвана от местното радио и местните вестници с по 22% от отговорите.

На въпроса да степенуват по важност трите си основни източника на информация за общинския бюджет респондентите посочват местната телевизия като първи и втори по приоритет източник, а местните вестници - като трети по важност. Съвсем разбираемо, националните медии не са важен информационен източник по въпроси от местно значение. Ниското значение, което анкетираните отдават на източниците пряко свързани с общината, трябва да се вземе предвид от местната власт при планирането на бъдещи информационни кампании за популяризиране на въпроси от местно значение. (Вж. Таблица СОЦ-6).

Прави впечатление, че една трета от интервюираните не могат да посочат кой според тях е най-важния източник на информация.

ТАБЛИЦА СОЦ- 0. РАНЖИРАНЕ ПО ПРИОРИТЕТНОСТ НА ТРИТЕ НАЙ-ВАЖНИ ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ОБЩИНСКИЯ БЮДЖЕТ

	Първи по приоритет	Втори по приоритет	Трети по приоритет
Документи/публикации на общинското ръководство	6,6%	0,5%	0,6%
Присъствие на сесия на Общинския съвет	2,0%	2,0%	0,0%
Присъствие на Общинско заседание за бюджета	0,6%	0,0%	0,6%
Местни вестници	9,7%	21,3%	48,8%
Национални вестници	0,3%	1,5%	1,2%
Националната телевизия	0,6%	0,5%	2,4%
Местната телевизия	23,1%	41,1%	18,3%
Национално радио	0,0%	0,5%	6,1%
Местното радио	18,9%	29,4%	19,5%
Други	2,9%	3,0%	2,4%
Не зная/ не дава отговор	35,4%	0,0%	0,0%

1.3.Идентифициране на проблемите в общината и тяхната приоритизация

ТАБЛИЦА СОЦ- 0. ПРИОРИТЕТНОСТ НА ПРОБЛЕМИТЕ, С КОИТО РЕСПОНДЕНТИТЕ СЕ СЪЛЪСКВАТ В ЕЖЕДНЕВИЕТО СИ

	Много сериозен проблем	Сериозен проблем	Съществува такъв проблем	Няма проблем
Ниски доходи	50,9%	22,0%	20,0%	7,1%
Безработица	37,1%	18,6%	15,7%	28,6%
Недобро здраве	11,7%	19,2%	22,6%	46,4%
Неподходящо жилище	0,9%	1,4%	11,4%	86,3%
Режим на водоснабдяване	2,6%	6,0%	22,0%	69,4%
Липса на канализация	1,7%	4,9%	21,8%	71,6%
Високо ниво на шума	0,9%	2,0%	10,6%	86,6%
Мръсни улици и обществени места	0,6%	5,4%	39,7%	54,3%
Замърсен въздух	0,0%	1,1%	5,2%	93,7%
Висока престъпност	0,9%	4,3%	34,5%	60,3%
Равнище на образование	0,0%	1,7%	24,3%	73,9%
Лоша пътна мрежа	12,0%	56,0%	32,0%	0,0%

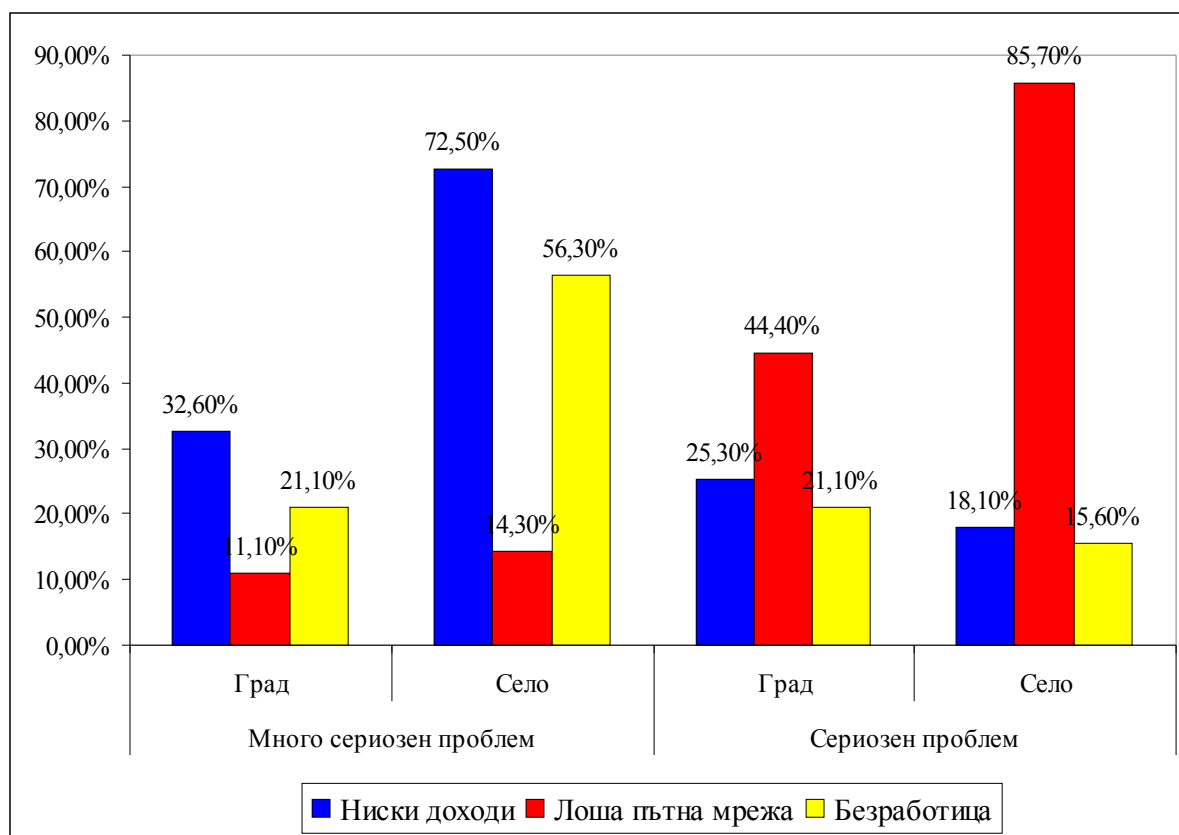
От горната таблица е видно, че най-сериозни проблеми в общината се очертават:

- ниските доходи;
- лошата пътна мрежа и
- безработицата.

Повече от половината интервюирани ги посочват като сериозен и много сериозен проблем. Радостно е да се отбележи, че населението на общината не се сблъсква с екологични проблеми в ежедневието си.

Респондентите в селата възприемат безработицата и произтичащите от това ниски доходи като много по-сериозен проблем в сравнение с тези от града. Лошата пътна мрежа отново е по-сериозен проблем за жителите на селата отколкото на града. (Вж. Фигура СОЦ-2).

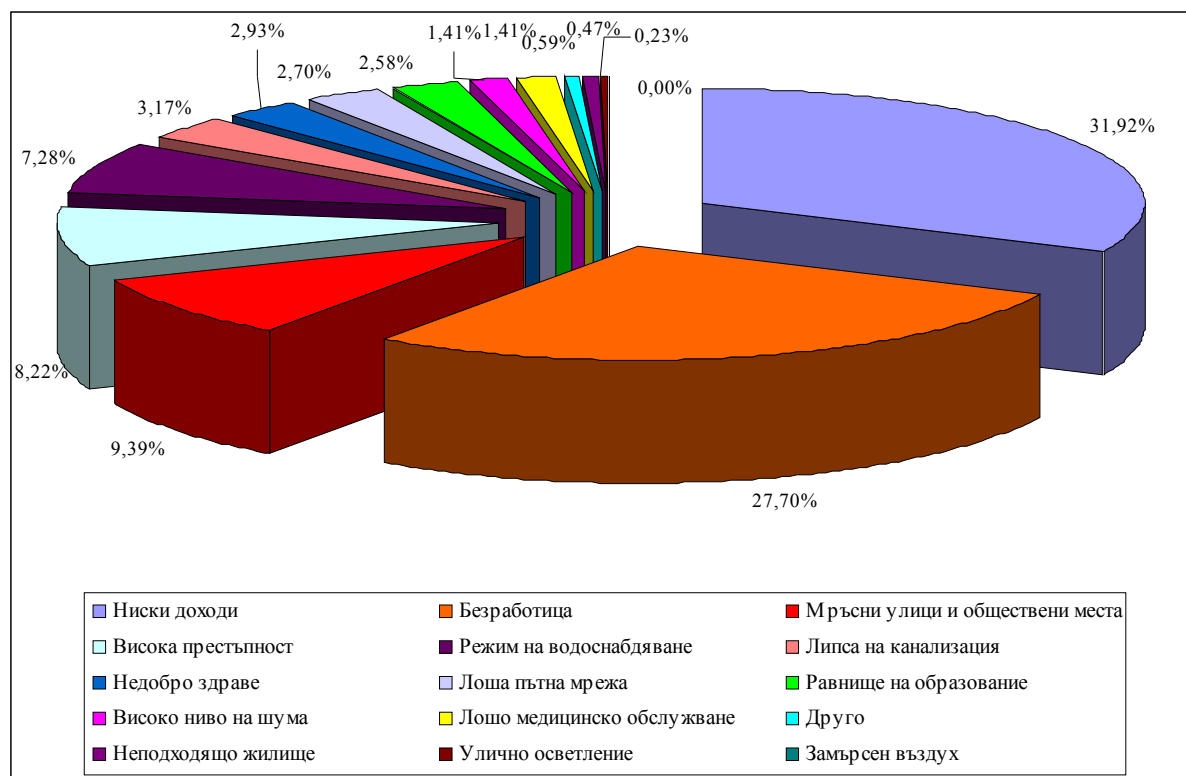
ФИГУРА СОЦ- 0. ПРИОРИТЕТНИ ПРОБЛЕМИ В РАЗРЕЗ „ГРАД-СЕЛО”

След като безработицата и ниските доходи са посочени от респондентите като най-сериозните проблеми в общината, то е разбираемо желанието за решаването им в най-кратки срокове. Мръсните улици и високата престъпност са следващите по значение проблеми, които трябва да намерят спешно решение. (Вж. Фигура СОЦ-3).

ФИГУРА СОЦ- 0. ПРОБЛЕМИ, КОИТО ТРЯБВА ДА НАМЕРЯТ РЕШЕНИЕ В БЪДЕЩЕ

1.4. Оценка на населението за адекватността на направените изводи в SWOT анализа

В анкетната карта е включен специален блок от въпроси, чрез които да се проучи мнението на населението за изведените силни и слаби страни, възможности и заплахи, формулирани при изготвяне на Общинския план за развитие 2005-2013 година.

Силни страни

В Общинския план за развитие са изведени десет констатации, определени като силни страни на община Мездра. Адекватността на предложенията е подложена на „обществено гласуване”, чрез специално формулиран въпрос. От анализа на данните в приложените нулеви разпределения и крос таблици е видно че:

1. Голяма част от формулираните силни страни срещат подкрепата на анкетиранията лица, както в града, така и селата.
2. Най-силно одобрение от двете групи получават вижданията, че общината е добре развит транспортен център, привлекателна в екологично отношение среда и че находищата на минерални ресурси (варовици, пясъчници и др.) и наличието на природни забележителности са важен фактор, който би трябвало да се използва при формулирането на политика за развитие на общината.
3. Населението на общината не споделя мнението, че силна страна на община Мездра са функциониращи големи предприятия. Тук отговорите „Не” надхвърлят отговорите „Да” давани от респондентите в съотношение 40% към 27,4 %. Следва специално да се подчертае, че значителна част от населението 32,6% не могат да дадат категоричен отговор и не изразяват позиция.

4. Други фактори, при които има значителен процент на отговорили „не зная“ са свързани с „наличието на малки и средни предприятия, които успешно подпомагат дейността на големите фирми“ и „общинската политика за подпомагане развитие на МСП“. Но тук подкрепата е ясно изразена и резултатите следва да се третираят като „одобрение“ от страна на населението.

В анкетната карта бе дадена възможност за допълнителни коментари във връзка с направените предложения от анализа на резултатите. Видно е че:

1. Респондентите от град Мездра привеждат аргументи в подкрепа на изразеното мнение, че „функциониращи големи предприятия“ не бива да се включва към силните страни на общината.

2. Анкетиранията лица, живеещи в селата считат, че като силна страна трябва да се добавят „наличните условия за развитие на екотуризъм, което се дължи вероятно на факта че въпросите свързани с възможностите на общината следват по-късно.

В заключение следва да се приеме, че направените предложения за силни страни на община Мездра се приемат от населението, с изключение на фактора, свързан с функциониращите големи предприятия, който следва да отпадне.

Слаби страни

Оценката на респондентите за формулираните осем слаби страни дава основание да се твърди, че те са адекватно формулирани. Внимателният анализ на представените в приложение нулеви разпределения и крос таблици дава основание да се направят следните изводи:

1. Одобрението на всички предложени фактори е категорично. Единственото отклонение в това отношение представлява формулировката за проблеми във водоснабдяването, но и там процента на одобрение е два пъти по-висок от този на неодобрение.
2. Съществуват няколко фактори като: недостатъчното развитие на социалните услуги и социалната инфраструктура; недостатъчните инвестиции за технологично обновяване и реструктуриране на производството, за които голяма част от респондентите отговарят че не могат да дадат своята преценка, но и при тях тези които дават положително мнение са многократно повече от отговарящите с „не“.

От резултатите, както и от направените коментари може да се направи категоричния извод, че тук не се налагат промени от първоначалното предложение.

Възможности

Адекватността на предложените девет възможности за развитие на общината е също проучена чрез специално формулирани за целта въпроси. От анализа на резултатите е видно, че:

1. Респондентите приемат, че изброените възможности са коректно формулирани и биха могли да послужат като опорни фактори за бъдещото развитие на общината.
2. Възможностите, свързани с развитието на различни икономически дейности се приемат като наистина потенциални фактори за бъдещото развитие.
3. Съществуват и фактори като „увеличение на собствените приходи на общината“, „развитие на транспортната инфраструктура от регионално, национално и транснационално значение“ и „Използване на фондовете на ЕС като община,

попадаща в район за целенасочено развитие”, които са трудно разбираеми и за които отговорите „не зная” са значителен процент. Все пак и тук процентът на одобрение е впечатляващ от хората изразили становище по въпроса.

4. Направените коментари, свързани с предложените фактори, показват че част от респондентите желаят във възможностите да е записано и развитието на селския туризъм.

В заключение следва да се направи извода, че направените предложения следва да останат непроменени. За по-пълно разбиране от жителите на общината е целесъобразно описателно разтълкуване на направените предложения, което ще е целесъобразно да се направи и за останалите констатации – силни и слаби страни и заплахи. Вероятно е подходящо към възможностите за екологичен и религиозен туризъм да се добави и селски туризъм, макар че по този въпрос има значителни аргументи против изразени от експерти.

Заплахи

В предложения SWOT анализ са формулирани като заплахи четири фактора. Резултатите от анализа на отговорите на респондентите на специално зададените за целта въпроси показват че:

1. Адекватността на формулираните предложения е безспорна при всички фактори процента на отговорите „да” показващи одобрение е значително по висок от отговорите „не” отхвърлящи направеното предложение.
2. Оценката на заплахите силно затруднява респондентите поради липса на необходимата информация. Така например фактора „невъзможност на общината да се възползва от предприсъединителните фондове” събира рекорден процент „не знам” близо 60 %. Макар и с не толкова голям процент липсата на мнение е значим фактор и при другите формулирани заплахи.

1.5. Оценка на населението на адекватността на формулираните цели в Общинския план за развитие и тяхната приоритизация

В Общинския план за развитие са формулирани четири приоритетни области, като към всяка от тях са изведени определен набор от цели, които общината ще преследва през годините.

Чрез отделен въпрос в анкетната карта бе тествана оценката на жителите на общината за тяхната адекватност и приоритетност. Обобщените резултати са показани в долната таблица:

ТАБЛИЦА СОЦ- 0. ОЦЕНКА НА НАСЕЛЕНИЕТО ЗА ПРИОРИТЕТНОСТТА НА ФОРМУЛИРАНИТЕ ЦЕЛИ

Цели		много висок приоритет	висок приоритет	Среден приоритет	по-скоро не е приоритет	не е приоритет	не мога да преценя
Приоритет 1: Изграждане и развитие на инфраструктурата							
Цел 1: Развитие на транспортната инфраструктура	<i>град</i>	18,4%	37,4%	34,7%			9,5%
	<i>село</i>	36,3%	46,3%	11,9%	1,3%		4,4%
	<i>общо</i>	26,6%	41,4%	24,3%	0,6%		7,1%
Цел 2: Развитие на водоснабдителната система	<i>град</i>	22,6%	41,1%	32,6%			3,7%
	<i>село</i>	17,5%	50,6%	22,5%	3,1%	1,9%	4,4%
	<i>общо</i>	20,3%	45,4%	28,0%	1,4%	0,9%	4,0%
Цел 3: Подобряване на комуналното стопанство	<i>град</i>	5,8%	35,8%	44,7%			13,7%
	<i>село</i>	11,9%	53,8%	21,3%	1,3%	0,6%	11,3%
	<i>общо</i>	8,6%	44,0%	34,0%	0,6%	0,3%	12,6%
Цел 4: Оптимизиране и рационално използване на социалната инфраструктура	<i>град</i>	2,6%	26,8%	41,1%			29,5%
	<i>село</i>	7,5%	50,6%	16,9%	1,9%		23,1%
	<i>общо</i>	4,9%	37,7%	30,0%	0,9%		26,6%
Приоритет 2: Създаване на общински капацитет за подпомагане развитието на бизнеса							
Цел 1: Преструктуриране на общинските предприятия	<i>град</i>	11,1%	41,6%	20,5%	0,5%		26,3%
	<i>село</i>	14,4%	30,6%	13,8%	2,5%	0,6%	38,1%
	<i>общо</i>	12,6%	36,6%	17,4%	1,4%	0,3%	31,7%
Цел 2: Нормативна регламентация на местното икономическо развитие	<i>град</i>	13,2%	34,7%	20,0%			32,1%
	<i>село</i>	12,5%	31,9%	11,3%			44,4%
	<i>общо</i>	12,9%	33,4%	16,0%			37,7%
Цел 3: Подобряване на взаимодействието между местните органи за управление и бизнеса	<i>град</i>	13,7%	37,9%	33,2%	0,5%		14,7%
	<i>село</i>	8,1%	55,0%	17,5%	0,6%		18,8%
	<i>общо</i>	11,1%	45,7%	26,0%	0,6%		16,6%
Приоритет 3: Стабилизиране и развитие на икономиката							
Цел 1: Подпомагане на малкия и среден бизнес в т.ч. за селскостопанските производители	<i>град</i>	26,8%	46,3%	23,7%	0,5%		2,6%
	<i>село</i>	51,9%	39,4%	2,5%			6,3%
	<i>общо</i>	38,3%	43,1%	14,0%	0,3%		4,3%
Цел 2: Използване на природните дадености за развитие на селски, екологичен и религиозен туризъм	<i>град</i>	53,2%	34,2%	7,9%			4,7%
	<i>село</i>	46,3%	28,1%	14,4%	0,6%		10,6%
	<i>общо</i>	50,0%	31,4%	10,9%	0,3%		7,4%
Цел 3: Привличане на чуждестранни инвестиции	<i>град</i>	86,3%	11,6%	1,1%			1,1%
	<i>село</i>	76,3%	15,0%	3,1%			5,6%
	<i>общо</i>	81,7%	13,1%	2,0%			3,1%

Цели		много висок приоритет	висок приоритет	Среден приоритет	по-скоро не е приоритет	не е приоритет	е не мога да преценя
Цел 4: Стабилизиране и нарастване на заетостта	<i>град</i>	90,0%	8,9%	0,5%			0,5%
	<i>село</i>	81,3%	15,0%				3,8%
	<i>общо</i>	86,0%	11,7%	0,3%			2,0%
Приоритет 4: Подобряване на непосредствената жизнена среда и на условията за живот на населението в общината							
Цел 1: Увеличаване на обхвата и качеството на социалните услуги	<i>град</i>	16,8%	54,2%	25,3%			3,7%
	<i>село</i>	32,5%	50,0%	11,9%			5,6%
	<i>общо</i>	24,0%	52,3%	19,1%			4,6%
Цел 2: Доизграждане и развитие на базата за спорт и отдих	<i>град</i>	29,5%	27,9%	22,1%	6,3%	4,2%	10,0%
	<i>село</i>	9,4%	38,1%	26,3%	6,3%	5,6%	14,4%
	<i>общо</i>	20,3%	32,6%	24,0%	6,3%	4,9%	12,0%
Цел 3: Засилване взаимодействието с третия сектор на местно, регионално и национално равнище	<i>град</i>	2,6%	25,8%	40,5%	0,5%		30,5%
	<i>село</i>	3,8%	46,3%	21,9%	0,6%		27,5%
	<i>общо</i>	3,1%	35,1%	32,0%	0,6%		29,1%

Общата оценка на населението за предложените цели в бъдещия общински план за развитие е еднозначна и изцяло се покрива с вижданията на общинското ръководство. Доказателство за това са изключително ниските дялове на отговорите „по-скоро не е приоритет” и „не е приоритет”.

За целите на създаването на бъдещия план за действие е важно да се отчете и степента на одобрение на отделните цели. Както е видно от данните най-широко обществено одобрение от респондентите в града и селата получават целите, които са свързани със стабилизиране и развитие на местната икономика (над 80% от анкетираните лица са дали отговори „много висок” и „висок” приоритет). Целта, чиято реализация е най-важна от гледна точка на всички участници в изследването, е „стабилизиране и нарастване на заетостта” (98%), което пряко кореспондира с високата оценка, дадена за адекватността на определената слаба страна „високо равнище на структурна безработица”.

Що се отнася до различията между града и селото следва да се обърне специално внимание на високият приоритет даден от живеещите на село за дейностите, свързани с развитие на транспортната инфраструктура и увеличаване на обхвата и качеството на социалните услуги. Както и желанието на градските жители за „засилване взаимодействието с третия сектор на местно, регионално и национално равнище”.

2. Анализ на резултатите от проучването на мениджърите

Социологическото проучване на мнението на мениджърите обхваща няколко групи въпроси:

- Състояние на местните услуги;
- Идентифициране на проблемите в общината и тяхната приоритизация;
- Оценка на мениджърите за адекватността на направените изводи в SWOT анализа;
- Оценка на мениджърите за адекватността на формулираните цели в Общинския план за развитие и тяхната приоритизация.
- Очаквания на мениджърите за развитието на бизнеса и общината.
- Профил на респондентите – „паспортни данни”

2.1. Профил на интервюираните мениджъри

В проучването са интервюирани 50 мениджъри – 68% от тях са мъже и 32% жени.

В образователната структура на интервюираните най-голям е относителния дял на лицата с висше образование – 56%, следвани от тези с полувисше – 12% и средно-специално образование – 22%.

По отношение на семейно положение преобладават женените/омъжените лица – 84%. Данните за броя на членовете в домакинствата на участвалите в изследването очертават две големи групи: домакинство с 4-ма членове (42%) и домакинство с 3-ма членове (26%). На двучленните домакинства се пада по-малък относителен дял – 16%, а дяловете на останалите типове домакинства са незначителни. Отговорите на въпроса за броя на децата в семейството се разпределят приблизително по равно между 1 и 2 деца – съответно 52.6% и 47.4%. При интервюираните с деца над 18-годишна възраст преобладава дела на лицата с 2 деца – 65.7%.

Възрастовата структура на респондентите показва, че най-много респонденти попадат в групите 36-45 г. и 46-55 г. – съответно 34% и 32%, следвани от групата 56-65 г. – 20%.

Статусът на мениджърите очертава 3 големи групи: управител (изпълнителен директор) и собственик – 34%; управител (изпълнителен директор) без да е собственик – 32% и от висшия мениджърски екип, без да е собственик – 30%. На респондентите, които са от висшия мениджърски екип и същевременно са собственици се пада незначителен дял – 4%.

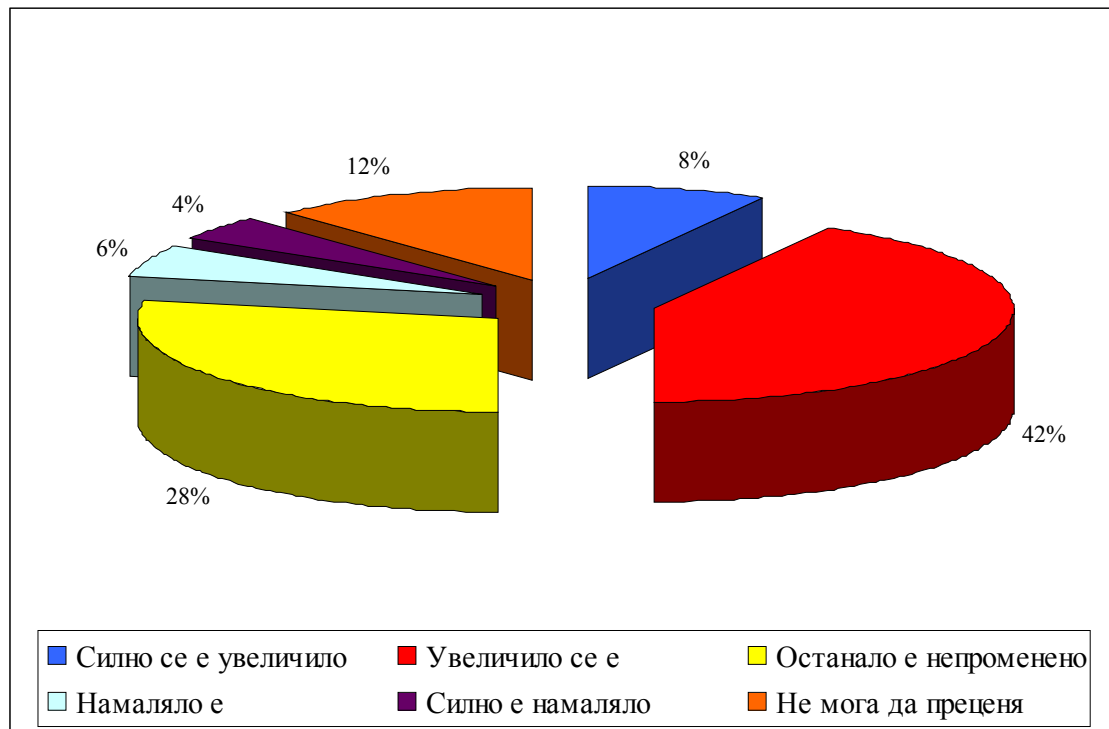
Следва специално да се отбележи че в изследването са попаднали и ръководители на държавни структури и служби, което прави изследването представително за целият мениджърски елит на територията на общината.

2.2. Състояние на местните услуги

През последните години удовлетворението от основните общински услуги е нараснало при половината от анкетираните мениджъри, а е останало непроменено за 28% от тях. За разлика от проучването на населението, където се наблюдава преобладаващо непроменено отношение, то при мениджърите промените в удовлетвореността са в положителна насока. При мениджърите, както и при населението е незначителен дела

на респондентите, чието удовлетворение е намаляло. Това е и „наградата” на общината за успешното предоставяне на местни услуги. (Вж. Фигура СОЦ-4).

ФИГУРА СОЦ- 0. УДОВЛЕТВОРЕНИЕ НА МЕНИДЖЪРИТЕ ОТ ОСНОВНИТЕ ОБЩИНСКИ УСЛУГИ ПРЕЗ ПОСЛЕДНИТЕ ГОДИНИ

Степента на удовлетвореност на респондентите от качеството на различните местни услуги разкрива при кои от тях общината трябва да предприеме мерки за подобряване на качеството. При мениджърите, както и при населението най-голямо недоволство събират услугите „състояние на тротоарите”, „състояние на улиците”, „качество на услугите за младежта” и „културните развлечения, предлагани в общината”. За разлика от населението обаче мениджърите са по-критични към качеството на водоснабдяването, което е първостепенна по значение услуга – 36% е недоволство при мениджърите срещу 14.8% за населението. Подобно на населението мениджърите също демонстрират най-висока удовлетвореност по отношение състоянието на обществените сгради. Положително е отношението и към услуги от първостепенно значение като например „качеството на услугите на личния лекар”, „качеството на събиране на боклука” и „чистотата на улиците и обществените места”, но процентът на удовлетворение при мениджърите е по-нисък от този за населението. (Вж.Таблица СОЦ-9).

ТАБЛИЦА СОЦ- 0. СТЕПЕН НА УДОВЛЕТВОРЕНОСТ НА МЕНИДЖЪРИТЕ ОТ РАЗЛИЧНИ МЕСТНИ УСЛУГИ

	Много доволен	Доволен	Средно	Недоволен	Много недоволен	Не мога да преценя
Чистота на улици и обществени места	4%	32%	42%	12%	10%	0%
Качеството на събиране на боклука	14%	44%	28%	12%	0%	2%
Броя на кофите/контейнерите за боклук	14%	48%	26%	8%	4%	0%
Състоянието на улиците	0%	18%	18%	38%	26%	0%
Състоянието на тротоарите	2%	12%	42%	30%	14%	0%
Състоянието на обществените сгради	8%	58%	26%	6%	2%	0%
Осветлението на улиците	12%	28%	34%	20	6%	0%
Качеството на автобусния транспорт	6%	28%	20%	4%	2%	40%
Качеството на услугите на личния лекар	18%	40%	18%	2%	10%	12%
Качеството на мед.услуги в общинската болница	4%	40%	24%	4%	2%	26%
Качеството на храната и условията в общинската болница	2%	22%	22%	2%	8%	44%
Състоянието на училищата в общината	6%	38%	22%	8%	10%	16%
Културните развлечения предлагани в общината	4%	28%	30%	22%	12%	4%
Качеството на услуги за младежта	0%	10%	38%	20%	18%	14%
Качеството на водоснабдяването	2%	28%	34%	22%	14%	0%

За разлика от населението мениджърите показват висока склонност да заплащат допълнителни такси и данъци срещу получаване на повече и с по-добро качество местни услуги. Това важи за всички посочени услуги без „подобряване на автобусния транспорт” и „осигуряване на по-добър достъп до информация или услуга от общинското ръководство”. Единствено при тези две услуги делът на отрицателните отговори е по-висок от положителните. (Вж. Таблица СОЦ-10).

ТАБЛИЦА СОЦ- 0. СКЛОННОСТ НА МЕНИДЖЪРИТЕ ДА ПЛАЩАТ ПОВИСОКИ ТАКСИ И ДАЊЪЦИ ЗА УСЛУГИ

	Да	Не	Не зная
За да се поддържат улиците, площадите и парковете почисти	56%	34%	10%
За да се намали замърсяването и да се подобри опазването на околната среда	64%	32%	4%
За да се подобри автобусния транспорт	22%	58%	20%
За да се осигури по-добър достъп до информация или услуга от общинското ръководство	36%	50%	14%
За да има повече културни обекти или по-добри обекти	50%	38%	12%
За да има повече местни услуги и възможности за младите хора	80%	14%	6%
За да се получават по-добри или повече услуги в здравеопазването	60%	38%	2%
За да се подобри образованието, вкл.детските градини	50%	40%	10%

В сравнение с населението мениджърите показват по-висока информираност относно редица дейности и документи на общината. Най-висока е информираността на мениджърите относно местните стратегии за развитието на общината и инвестиционните проекти, а най-ниска – за системата за определянето на таксите за услуги. (Вж. Таблица СОЦ-11).

ТАБЛИЦА СОЦ- 0. СТЕПЕН НА ИНФОРМИРАНост НА РЕСПОНДЕНТИТЕ ОТНОСНО ДЕЙНОСТИ И ДОКУМЕНТИ НА ОБЩИНАТА

	Напълно съм информиран	По-скоро съм информиран	Частично съм информиран	Не съм много информиран	Изобщо не съм информиран
Местните стратегии за развитието на общината	8%	12%	44%	18%	18%
Доклада за работата на общината през предходната година	12%	16%	30%	16%	26%
Инвестиционните проекти на общината	16%	18%	30%	18%	18%
Системата за определяне на таксите за услуги	10%	10%	22%	26%	32%
Възможностите за участие в конкурси за работа по общински проекти	14%	20%	22%	28%	16%

Главен източник на информация за общинския бюджет за мениджърите са местните медии – местна телевизия (33,5% от всички отговори), вестници (20%) и радио (14%). Подобна ситуация се наблюдава и в проучването на населението. Въпреки това обаче мениджърите демонстрират по-голям интерес към документите и публикациите на общината и присъствието на сесиите на Общинския съвет като ги ранжират на трето място по приоритетност. За разлика от изследването на населението, където една трета от респондентите не могат да ранжират по приоритетност източниците на информация за общинския бюджет, мениджърите са сравнително добре ориентирани по въпроса. (Вж. Таблица СОЦ-12).

ТАБЛИЦА СОЦ- 0. РАНЖИРАНЕ ПО ПРИОРИТЕТНОСТ НА ТРИТЕ НАЙ-ВАЖНИ ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ОБЩИНСКИЯ БЮДЖЕТ

%

	Първи по приоритет	Втори по приоритет	Трети по приоритет
Документи/публикации на общинското ръководство	10%	6%	0%
Присъствие на сесия на Общинския съвет	10%	4%	2%
Присъствие на Общинско заседание за бюджета	2%	4%	4%
Местни вестници	14%	14%	32%
Национални вестници	2%	0%	4%
Националната телевизия	0%	6%	2%
Местната телевизия	46%	16%	16%
Национално радио	0%	6%	6%
Местното радио	4%	28%	16%
Други	0%	2%	2%
Не зная/ не дава отговор	12%	14%	16%

2.3. Идентифициране на проблемите в общината и тяхната приоритизация

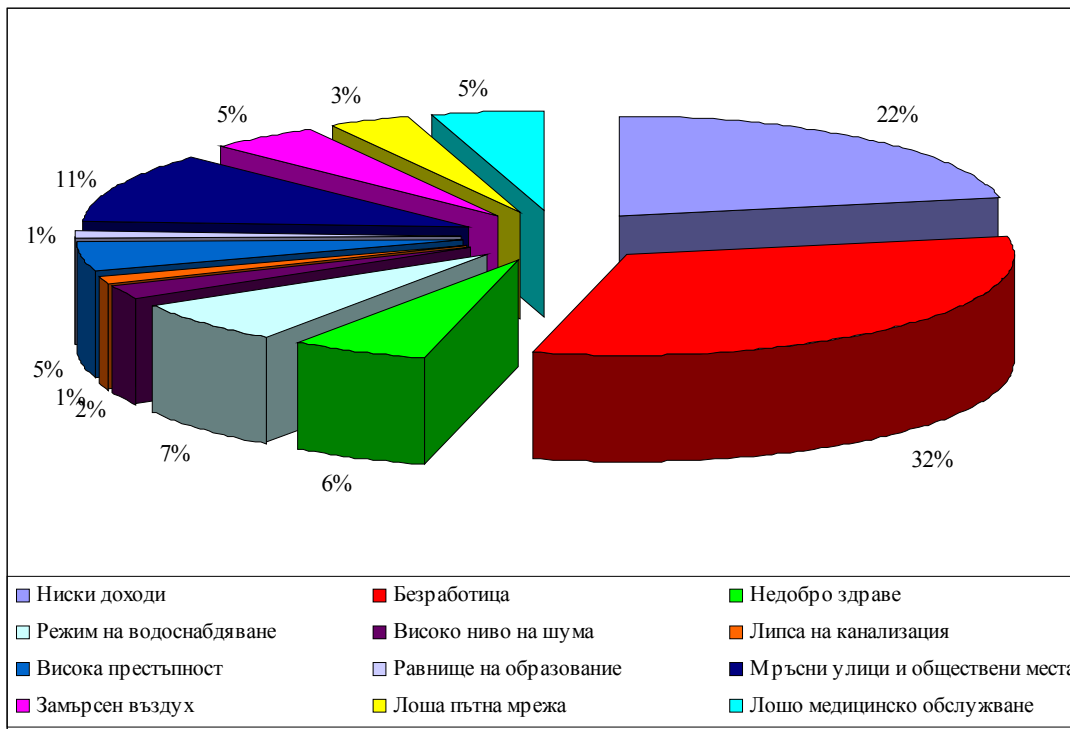
Като най-сериозни проблеми в общината според представителите на респондентите се очертават ниските доходи и безработицата. Повече от половината интервюирани ги посочват като сериозен и много сериозен проблем. Това ранжиране на проблемите съвпада и с ранжирането на населението с тази разлика, че населението посочва допълнително като сериозен проблем лошата пътна мрежа.

ТАБЛИЦА СОЦ- 0. ПРИОРИТЕТНОСТ НА ПРОБЛЕМИТЕ, С КОИТО РЕСПОНДЕНТИТЕ СЕ СЪЛЪСКВАТ В ЕЖЕДНЕВИЕТО СИ

	Много сериозен проблем	Сериозен проблем	Съществува такъв проблем	Няма проблем
Ниски доходи	42%	42%	10%	6%
Безработица	30%	50%	14%	6%
Недобро здраве	12%	28%	46%	14%
Неподходящо жилище	0%	4,1%	42,9%	53,1%
Режим на водоснабдяване	14%	10%	36%	40%
Липса на канализация	4%	2%	20%	74%
Високо ниво на шума	6%	8%	22%	64%
Мръсни улици и обществени места	10%	16%	42%	32%
Замърсен въздух	4%	8%	24%	64%
Висока престъпност	0%	10%	52%	38%
Равнище на образование	2%	4%	36%	58%

След като безработицата и ниските доходи са посочени от респондентите като най-сериозните проблеми в общината, то е разбираемо желанието за разрешаването им в близко бъдеще – те събират сумарно повече от половината от отговорите на въпроса. (Вж. Фигура СОЦ-5).

ФИГУРА СОЦ- 0. ПРОБЛЕМИ, КОИТО ТРЯБВА ДА НАМЕРЯТ РЕШЕНИЕ В БЪДЕЩЕ

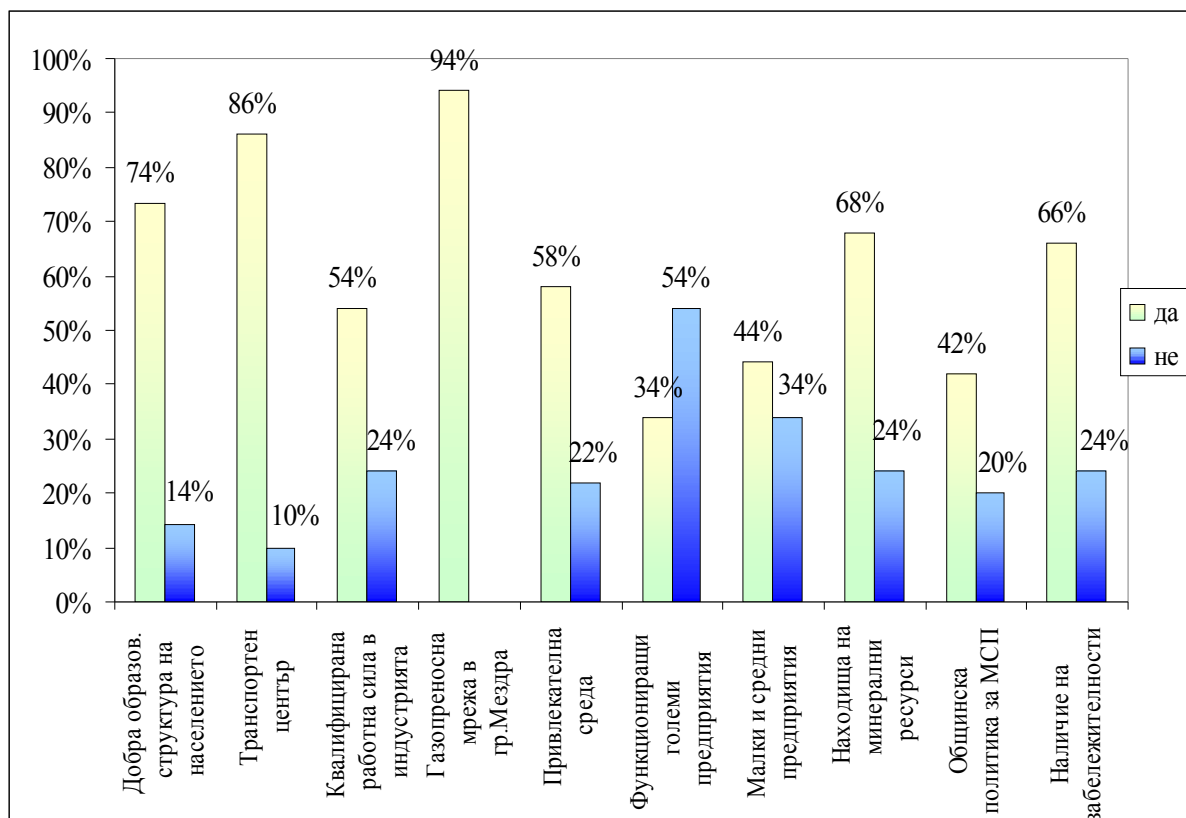
2.4. Оценка на мениджърите за адекватността на направените изводи в SWOT анализа

В анкетната карта е включен специален блок от въпроси, чрез които да се проучи мнението на мениджърите за изведените силни и слаби страни, възможности и заплахи, формулирани при изготвяне на Общинския план за развитие 2005-2013 година.

Силни страни

В Общинския план за развитие са определени десет силни страни, чиято адекватност е тествана чрез отделен въпрос.

ФИГУРА СОЦ- 0. ОЦЕНКА НА АДЕКВАТНОСТТА НА ФОРМУЛИРАНИТЕ СИЛНИ СТРАНИ

По-голямата част от формулираните силни страни срещат подкрепата на анкетираните мениджъри. В сравнение в населението, което е по-щедро в оценките си, тази група е по-критична и относително по-добре информирана.

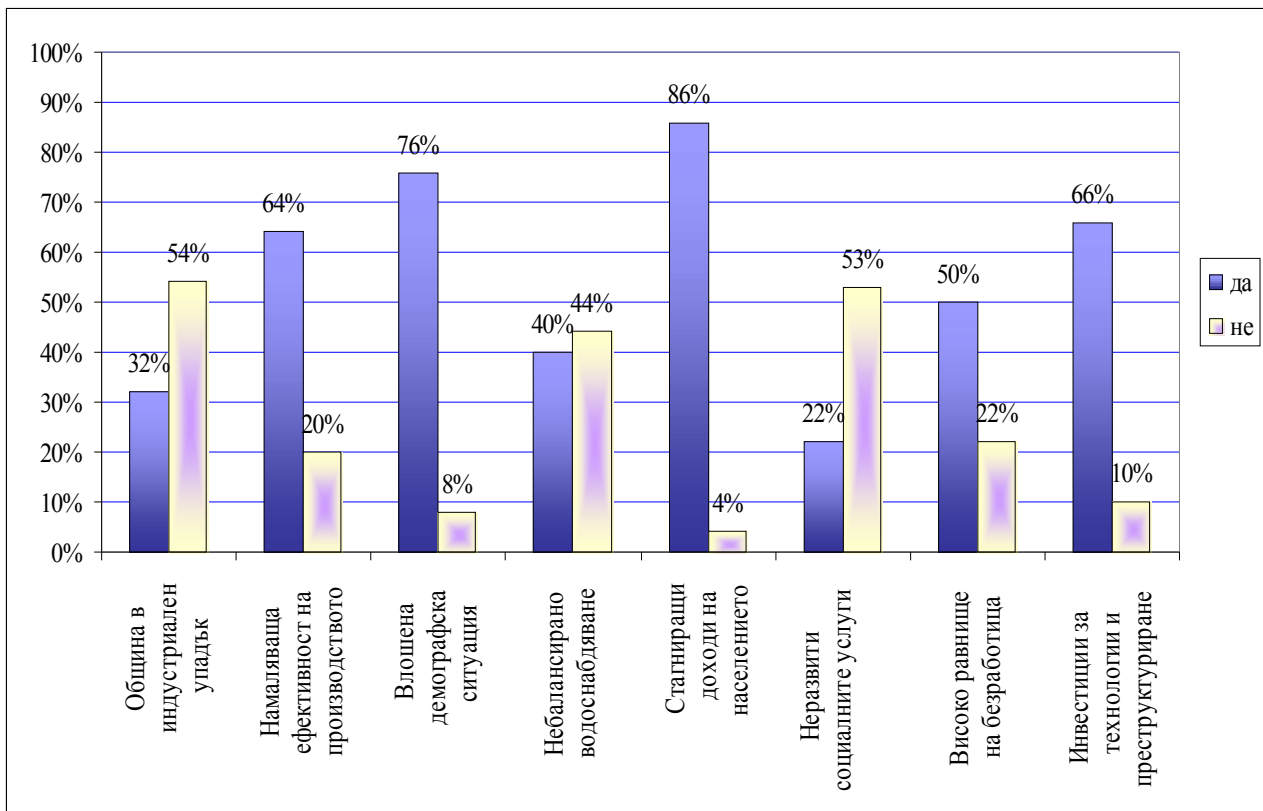
Нито един от респондентите не е дал отрицателна оценка за дефинираната силна страна „изградена газопреносна и газоразпределителна мрежа в гр. Мездра”. Този факт означава, че от тяхната позиция, това е най-силният актив на общината. Вижданията, че общината е добре развит транспортен център и населението има добра образователна структура, също получават висок процент на одобрение.

Категорично е изразено несъгласие с твърдението, че големите предприятия в общината функционират добре. Тази оценка е сходна с оценката на населението, с единствената разлика, че мениджърите са по-добре запознати с положението и заемат ясна позиция. Други две силни страни, които не получават толкова широка подкрепа, са свързани с малките и средните предприятия. В това отношение формулировката че силна страна на общината са „малките и средни предприятия, получава с 10% по-високо одобрение отколкото отхвърляне. Що се отнася до оценката, свързана с общинската политика за тяхното подпомагане получава значително по-широко одобрение едновременно със значителен процент отговори „не мога да преценя”. Този факт може да се тълкува от една страна като липса на достатъчна информация, но от друга, показва че в общината не са изградени достатъчно успешни механизми за информиране на обществеността, тъй като посланието не е достигнало до основната група, за която е предназначено – именно представителите на мениджърския елит както и най-вече до малкия и средния бизнес.

Слаби страни

Оценката на респондентите за формулираните осем слаби страни е представена в следващата фигура.

ФИГУРА СОЦ- 0. ОЦЕНКА НА АДЕКВАТНОСТТА НА ФОРМУЛИРАНИТЕ СЛАБИ СТРАНИ

Ярко се откроява изразеното одобрение за формулираните слаби страни, които имат „човешко лице” – ниски доходи и неблагоприятна демографска среда. Те пряко кореспондират със заявеното мнение на анкетираните лица от населението.

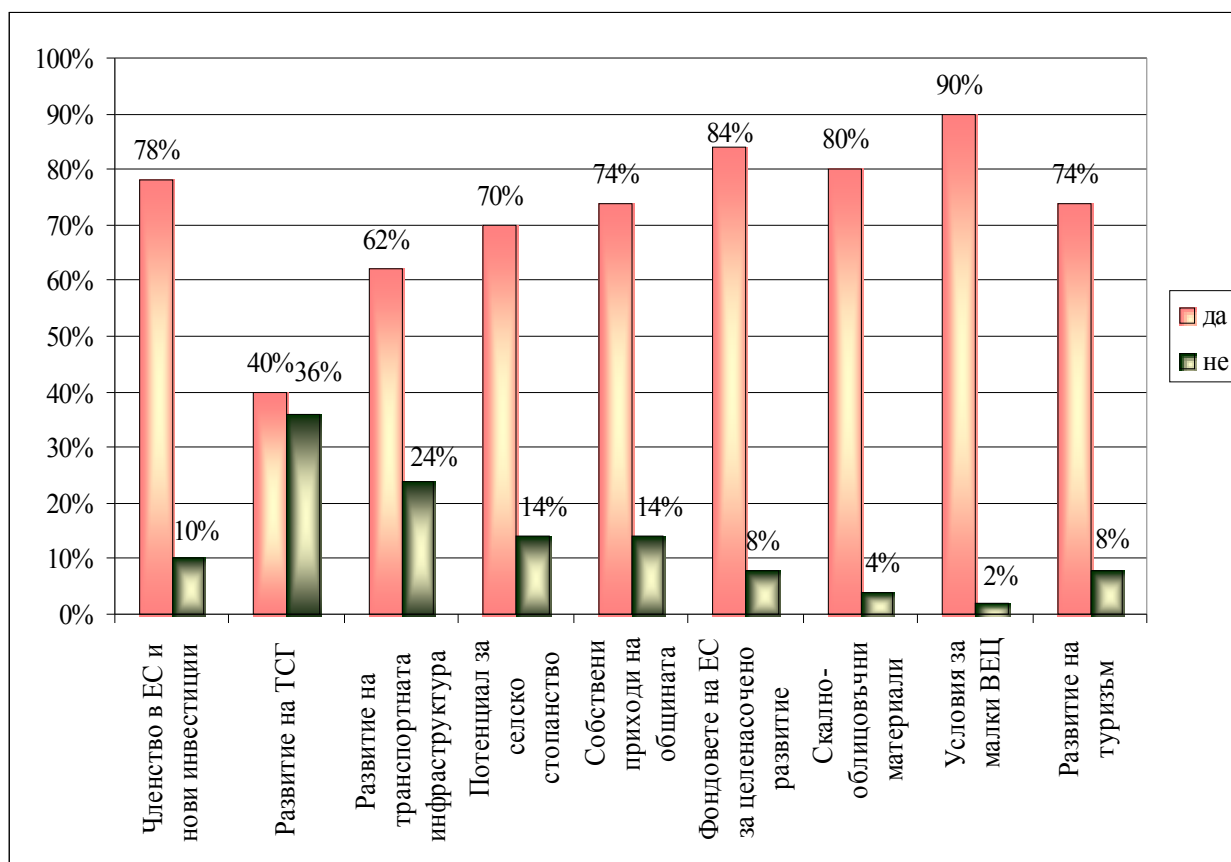
По този въпрос обаче, респондентите заемат категорична позиция в оценките си, като отхвърлят определени слаби страни като напълно неприемливи, с което рязко контрастират на резултатите от изследване на населението. Мениджърите приемат за абсолютно неубедителни тезите, че Мездра е община в индустриален упадък, че социалните услуги и инфраструктура са неразвити и че водоснабдяването е сезонно небалансирано.

Този факт е показателен за възможните разнопосочни тълкувания на едни и същи констатации, произтичащи от анализите. Вероятно обяснение на тези различия е чувството на оскърбление, което създават тези констатации за най-активната част от населението на общината, което се смята донякъде отговорно именно за развитието на дейности свързани с просперитета на общинската икономика.

Възможности

Адекватността на предложените девет възможности за развитие на общината е също проучена в рамките на този блок от въпроси.

ФИГУРА СОЦ- 0. ОЦЕНКА НА АДЕКВАТНОСТТА НА ФОРМУЛИРАНИТЕ ВЪЗМОЖНОСТИ

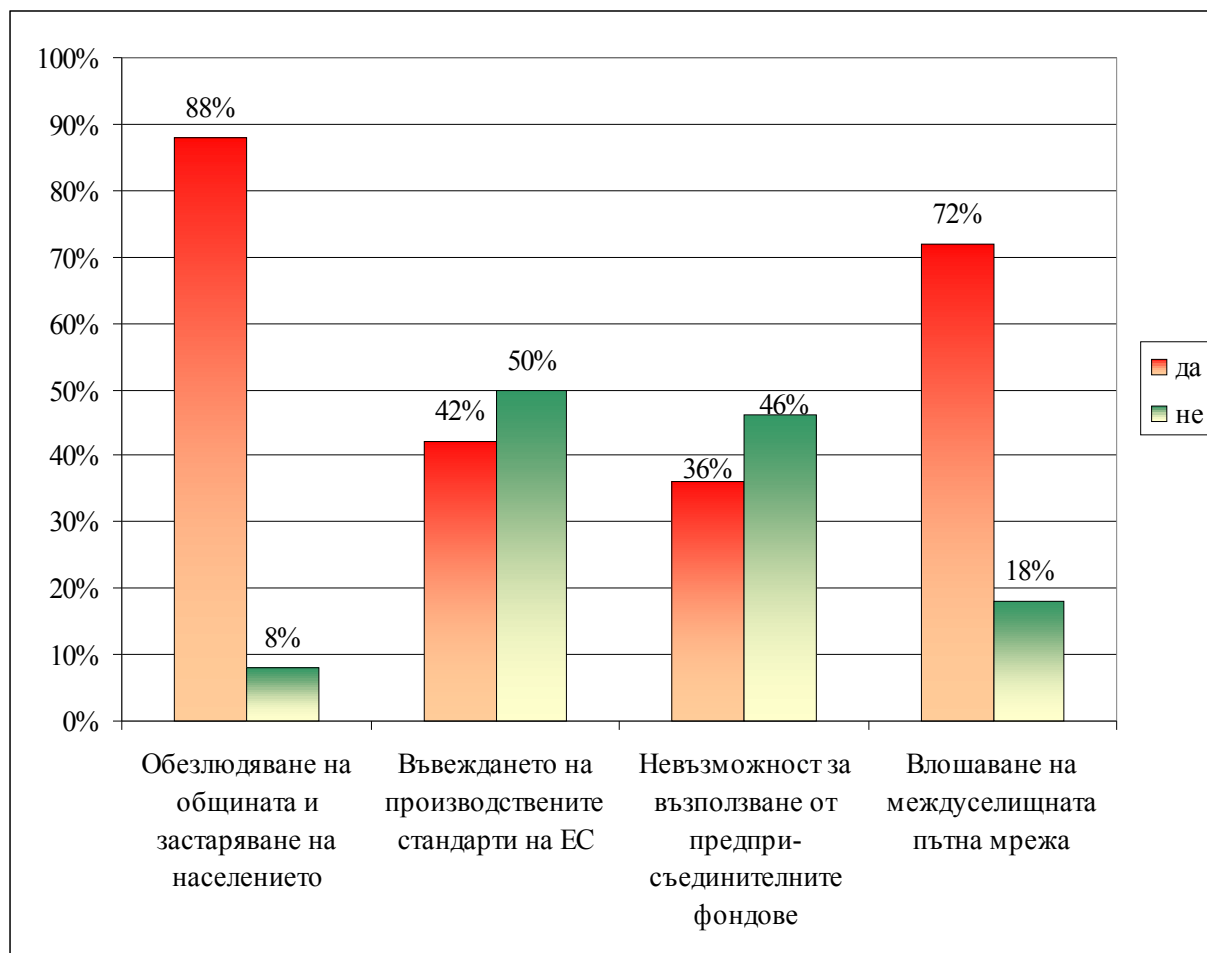
Определените възможности за развитие на общината се приемат от представителите на бизнеса и общо от мениджърите като подходящи. Има само едно изключение – развитието на трансграничното сътрудничество, за което мнения за и против са почти балансирани.

Възможностите, считани за най-адекватни и може би най-желани от анкетираните мениджъри, са в основната си част същите както при населението. Следва специално да се отбележи по-високият процент на подкрепа на формулираната възможност, свързана с „използването на фондове на ЕС като община, попадаща в район за целенасочено въздействие”. Последното противоречи в известна степен с отхвърлянето на констатацията, че общината е в индустриален упадък, което пък от своя страна я поставя в редицата на общините, нуждаещи се от специална подкрепа.

Заплахи

Като възможни заплахи са формулирани четири ситуации и мнението на респондентите за тяхната адекватност е следното:

ФИГУРА СОЦ- 0. ОДОБРЕНИЕ НА ФОРМУЛИРАНИТЕ ЗАПЛАХИ

Мениджърите са сравнително по-добре информирани от населението и не изпитват затруднение да преценят направените предложения в Общинския план за развитие.

Обезлюдяването на общината и застаряването на населението, както и влошаването на междуселищната общинска пътна мрежа се разглеждат от болшинството от респондентите като реални заплахи пред развитието на общината. От друга страна, обаче, производствените стандарти на ЕС не са фактор, който респондентите смятат за реална заплаха.

Отхвърля се като адекватна и формулираната заплаха за невъзможността общината да се възползва от предприемаческите фондове. Вероятно обяснение на този факт е липсата на разяснение, че става дума за дейности и инвестиции от обществен характер и съответните финансираня за общината по линията на ИСПА и САПАРД.

2.5. Оценка на мениджърите на адекватността на формулираните цели в Общинския план за развитие и тяхната приоритизация

ТАБЛИЦА СОЦ- 0. ОЦЕНКА НА МЕНИДЖЪРИТЕ ЗА ПРИОРИТЕТНОСТТА НА ФОРМУЛИРАНИТЕ ЦЕЛИ

Цели	много висок приоритет	висок приоритет	среден приоритет	по-скоро не е приоритет	не е приоритет	не мога да преценя
Приоритет 1: Изграждане и развитие на инфраструктурата						
Цел 1: Развитие на транспортната инфраструктура	20%	42%	30%	6%	2%	
Цел 2: Развитие на водоснабдителната система	20%	54%	26%			
Цел 3: Подобряване на комуналното стопанство	16%	40%	38%	4%		2%
Цел 4: Оптимизиране и рационално използване на социалната инфраструктура	16%	20%	42%	10%	4%	8%
Приоритет 2: Създаване на общински капацитет за подпомагане развитието на бизнеса						
Цел 1: Преструктуриране на общинските предприятия	10%	24%	30%	22%	6%	8%
Цел 2: Нормативна регламентация на местното икономическо развитие	12%	46%	26%	4%	8%	4%
Цел 3: Подобряване на взаимодействието между местните органи за управление и бизнеса	32%	40%	10%	10%	4%	4%
Приоритет 3: Стабилизиране и развитие на икономиката						
Цел 1: Подпомагане на малкия и среден бизнес в т.ч. за селскостопанските производители	46%	26%	16%	4%	8%	
Цел 2: Използване на природните дадености за развитие на селски, екологичен и религиозен туризъм	24%	44%	20%	6%	4%	2%
Цел 3: Привличане на чуждестранни инвестиции	56%	28%	6%	6%	4%	
Цел 4: Стабилизиране и нарастване на заетостта	48%	32%	14%	4%	2%	
Приоритет 4: Подобряване на непосредствената жизнена среда и на условията за живот на населението в общината						
Цел 1: Увеличаване на обхвата и качеството на социалните услуги	10%	44%	38%	2%	4%	2%

Цели	много висок приоритет	висок приоритет	среден приоритет	по-скоро не е приоритет	не е приоритет	не мога да преценя
Цел 2: Доизграждане и развитие на базата за спорт и отдих	26%	32%	24%	8%	8%	2%
Цел 3: Засилване взаимодействието с третия сектор на местно, регионално и национално равнище	10%	14%	56%	4%	6%	10%

Общата оценка на анкетирания мениджърите за определените цели в Общинския план за развитие е сходна с оценката на населението и кореспондира с вижданията на общината, за което са показателни сравнително ниските дялове на отговорите „по-скоро не е приоритет” и „не е приоритет”. За разлика от населението, обаче, мениджърите са по-умерени при преценяване на приоритетността на посочените цели.

Най-силно одобрение от респондентите получават целите, които са свързани със стабилизиране и развитие на местната икономика – особено „привличането на чуждестранни инвестиции” и „стабилизиране и нарастване на заетостта” събират отговори „много висок” и „висок” приоритет при 84% и 80% от анкетирания лица.

Другите насоки, чиято реализация е приоритетна за развитието на общината от гледна точка на мениджърите са свързани с подобряване на водоснабдителната система, която е единствената цел, за която нито един респондент не е посочил, че не е приоритетна.

Подобряване на взаимодействието между местните органи за управление и бизнеса, и подпомагане на малкия и среден бизнес в т.ч. за селскостопанските производители са цели пряко свързани с интересите на бизнеса и е съвсем естествено тяхното припознаване от анкетирания лица.

Целта, която получава относително най-слаба подкрепа е „преструктуриране на общинските предприятия”, като за нея делът на респондентите, дали отговор „по-скоро не е приоритет” и „не е приоритет” е най-висок. Други две направления, чиято реализация също не е от най-висок приоритет са оптимизирането и рационалното използване на социалната инфраструктура и засилването на взаимодействието с третия сектор на местно, регионално и национално равнище, като при тях натежава мнението на респондентите, които считат, че те са „среден приоритет”.

2.6. Очаквания на мениджърите за развитието на общината

Анкетната карта за мениджъри съдържа няколко въпроса, чрез които се търси мнението им за бъдещото развитие на общината, ролята на местните органи на управление, желание за получаване на информация за Общинския план за развитие, препоръки и др.

Интерес към получаване на информация за постигнатото в процеса на изготвяне на Общинския план за развитие е изразен от 92% от анкетирания мениджъри, като над половината от тях биха искали да се запознаят с него в завършения му вид. Предпочитаните източници на информация са местните медии (както и за получаване на информация за общинския бюджет) и специални бюлетини/брошури.

Изключително важен барометър за проблемите и бъдещото развитие на дадена регионална икономика са очакванията на бизнеса. Поради тази причина в анкетната карта бяха включени въпроси, даващи възможност да се измери оптимизма и песимизма на мениджърския фактор за икономиката на общината. Очакванията на

представителите за бизнеса, участващи в изследването, в дългосрочен план са обобщени в следващата таблица:

ТАБЛИЦА СОЦ- 0. ОЧАКВАНИЯ В ДЪЛГОСРОЧЕН ПЛАН ЗА:

	Отлични	Добри	Ще се запази статуквото	Лоши	Много лоши
1. Развитие на националната икономика	0%	46%	28%	22%	4%
2. Развитие на бранша, в който работите	6%	58%	30%	6%	
3. Развитие на икономиката в община Мездра	2%	50%	32%	14%	2%
4. Развитие на Вашата фирма	14%	58%	22%	4%	2%

При тълкуването на резултатите следва да се има предвид, че една, макар и съвсем малка част от интервюираните мениджъри, не са преки бизнес ръководители. Все пак тяхното мнение по въпроса е важно и дава възможност за правенето на важни преценки. Затова техните отговори не са изключени при обработка на резултатите.

Мениджърите споделят относително по-умерен оптимизъм за развитие на националната икономика и икономиката на община Мездра. Техните очаквания за развитието на бранша, в който работят и развитието на фирма им са сравнително повисоки. Обяснението на тези резултати е различно в зависимост от големината на фирмите, чиито представители са анкетиранията лица (напр. дали разчитат на местния или на националния пазар). Все пак, може да се направи извода, че съществува известно разминаване между очакванията за развитие на фирмата и съответния бранш, и на общинската и националната икономика.

Този факт дава отражение и при отговорите за възможностите на общинското ръководство и администрация да допринесат за развитие на съответната фирма. На този въпрос 2/3 от мениджърите отговарят положително, тоест те имат усещането и виждането за възможни пътища, чрез които общината може да подпомогне тяхното развитие. Някои от тях са споделили тези свои виждания, свързани главно с подобряване на взаимоотношенията с общината, създаване на смесени дружества и някои конкретни препоръки като закупуването на нов автопарк например.

Интересни са и предложенията на мениджърите отправени към кмета на общината като отговорите на този въпрос са:

„По-строг контрол, парични санкции, глоби.”

„Разчистване на незаконните постройки.”

„Развитие на екологично чисти производства, туризъм и селско стопанство.”

„Подобряване на канализационната мрежа.”

„Изграждане на канализация до индустриалната зона на ПЗ „Леденика - ММ” и „Сънитекс”.”

„Спиране на движението на МПС в централната градска част .... и по всички тротоари в града.”

„Развитие на малките фирми в областта на каменодобивната и обработващата промишленост.”

„Привличане на пари от предприежинителните фондове за алтернативни източници на енергия.”

„Търсене на фирми за съвместно изграждане на ВЕЦ.”

„Подобряване на сметицето.”

„Изграждане на градска тоалетна”

„Озеленяване” и др.

3. Изводи

Въз основа на социологическото проучване на мнението на населението и мениджърите могат да се направят следните основни *изводи, свързани с изготвянето на общинския план за развитие*:

1. Мнението на населението и мениджърите да залегне като част от анализите на средата в самостоятелен раздел.
2. Да се обърне специално внимание на онези услуги, предоставяни на населението и бизнеса, които са от особено значение за тези групи, независимо дали те са пряко отговорност на местната власт или зависят от други структури.
3. Да се изготви текстова част към SWOT анализа, която да дава ясна представа защо са предложени съответните силни, слаби страни, възможности и заплахи.
4. Да се прецени изключването от силните страни на фактора „функциониращи големи предприятия” поради категорично изразеното несъгласие на населението.
5. Останалите констатации от SWOT анализа да се приемат в сегашният им вид като се направят някои допълнения – например за селския туризъм.
6. Приоритетите и целите да запазят сегашната си структура и формулировка, като в плана за действие се отчетат във възможно най-голяма степен приоритетите посочени от населението и мениджърите.

IV. СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ

Резултатите от анализа на **социално-икономическото развитие на Мездра в сравнение със средното за страната**, дават основания за следните основни изводи:

1. Демографско развитие

Демографската ситуация на общината е по-лоша от средната за страната. Обобщаващата оценка е 83.7% от средното за страната. Тя поставя общината на 4-то място след Враца, Козлодуй и Бяла Слатина. Тази оценка се формира от значението на следните показатели:

Отрицателен темп на прираст на населението за периода 1999-2002 г. Той е 96.7% от този на страната и се дължи на комбинираното въздействие на ниските темпове на естествен и механичен прираст на населението. Те са 78.3% и 74.9% от средните стойности за страната. Гъстотата на населението също е ниска – 68.3% от средното. Стойностите на коефициента на възрастова зависимост са под средните за страната, но по-добри в сравнение с другите общини в областта – 84.5%. Образователното равнище на населението, измерено с броя на учебните години на 1 жител е 99.3% и по него общината отстъпва само на Враца.

2. Инфраструктура

Като цяло инфраструктурната изграденост на Мездра е с 22.6% по-ниска от средната за страната. В това число: техническата инфраструктура – 80.6% и социалната – 74.2% от средното за страната.

Техническата инфраструктура включва състоянието на водоснабдителната и пътната мрежи. Мездра се характеризира с над средното за страната равнище на водоснабденост, но с изключително ниско равнище на населението, което не е на воден режим – 35.0% от средното за страната. Пътната инфраструктура е над средното за страната – 105.6%.

Състоянието на социалната инфраструктура е още по-отдалечено от средното за страната равнище. Така например, на едно населено място се падат по 0.39 училища, което е 77.5% от средното за страната. Подобно е положението с лекарските и стоматологичните практики. Темпът на увеличението им през 2001-2002 г. е 89.7% от средния за страната, а на едно населено място се падат почти два пъти по-малко практики – 55.4% от средното за страната.

На фона на състоянието на областната инфраструктура, може да се направи извода, че Мездра е на едно от първите места по техническа инфраструктура и на едно от последните – по социална.

3. Развитие на икономиката

Община Мездра регистрира сравнително ниско равнище на нетни приходи от продажби на 1 жител. Средно за периода 1999-2002 г. то е 3.43 лева на жител при 8.18 лв/жител за страната, което е едва 42% от средното за страната. В рамките на Врачанска област общината се нарежда на 3-то място след Козлодуй (26.5 лв/ж.) и Враца – 4.89 лв/жител.

Този показател напълно кореспондира с броя на регистрираните фирми на 1 жител. За периода 2000-2002 г. са се регистрирали средно по 96 фирми, или 3.7 фирми на 1000 жители при средно за страната 7.7 фирми. Това е 48.5% от средното за страната и поставя общината на второ място в областта след Враца (7.9 фирми на 1000 ж.).

Делът на наетите лица е почти равен на средния за страната – 100.4%. Положително влияние в това отношение имат заетите в индустрията. Техният дял е над средния за страната – 130.2%. По тези два показателя Мездра отстъпва само на Козлодуй. Заетите в селското стопанство са значително по-малко като дял в сравнение със страната – 28.7%. Това е най-ниското равнище в сравнение с другите общини в областта. Обработваемата земя е 7.5 дка на 1 жител, което е с около 18% над средното за страната.

Резултатите от анализа на динамиката на горните показатели показват също по-ниски от средните за страната стойности. Като цяло, темпът на икономическо развитие за изследвания период е 94.8% от средния за страната. Единствено равнището на безработица спада с темп, изпреварващ този на страната.

Изводите, които се налагат от анализа на икономическо развитие са:

- Общинската икономика е сравнително мощна в рамките на областта, но е под средното за страната равнище;
- Местната икономика се доминира от индустрията;
- Тя се характеризира с неефективна структура на производството;
- Темповете на икономическо развитие са отрицателни.

4. Доходи

За периода 2000-2002 г. доходите на населението, измерени чрез ДДФЛ на 1 жител, падат абсолютно – от 48.4 на 35.5 лв/ж. Това води и до относително им отдалечаване от средните за страната – от 75% на 53% през 2002 г. За периода 2000-2002 г., равнището на доходите на физическите лица е 65% от средното за страната. На фона на изключително изостаналите селски общини в областта, Мездра се нарежда на 3-то място. Отрицателният темп на прираст обаче (71% от средното за страната) поставя общината на последно място по този показател.

Средната работна заплата на заетите е малко под средната за страната (96.4%). Равнището на безработица е 20% и е по-високо от това за страната с 16.86% (средно за периода 1999-2002 г.). И по двата показателя Мездра се нарежда на 3-то място в областта след Козлодуй и Враца. Равнището на данъка върху недвижимите имоти (като косвена оценка на собствеността) в общината е учудващо ниско – 41.3% от средното за страната. По този показател общината отстъпва освен на традиционните Враца и Козлодуй, и на общини като Роман и Оряхово. Темпът на прираст, макар и положителен, е значително по-нисък от средния за страната – 78.2%.

Най-ниско е равнището на приходите от печалбата, измерени чрез данъка за общините. Средно за периода 2000-2002 г. то е едва 28.1% от средния за страната. По-ниската динамика на печалбата (75%) отдалечава общината от средното за страната равнище на икономиката.

Изводите са: неефективна икономика, ниски и намаляващи доходи, безработица, изпреварваща средната за страната, нисък имуществен статус на населението.

Като заключение, може да се обобщи, че Мездра отговаря на критериите за община в индустриален упадък. Тя се намира в икономическа депресия. Необходими са спешни мерки за реструктуриране на икономиката – навлизане на нови производства, приватизация. Те заедно с по-масирани средства за стимулиране на дребния и средния бизнес, биха довели до стабилизиране и увеличаване доходите на населението. Необходими са инвестиции в социалната инфраструктура, които наред с откриването на нови работни места, биха способствали да се забавят отрицателните демографски

процеси. Силни страни на общината са сравнително добрата демографска структура на населението, високото образователно равнище и средищното географско положение на общината с добре развита пътна инфраструктура.

Резултатите от SWOT анализа показват, че силните страни доминират над слабите страни на общината. Възможностите и заплахите получават почти еднакви оценки, равни на тази на силните страни. На тази база могат да се направят следните **изводи**:

- Фигурата има формата почти на квадрат, което насочва към използване на елементи от всички типове стратегии;
- Силните страни търпят еднакво силното влияние както на заплахите, така и на възможностите

При тази ситуация, стратегията на общината трябва да е насочена към:

Използване на възможностите за

- Включване в стопански оборот на местни ресурси;
- Привличане на външни инвестиции, в т.ч. от структурните фондове;
- Използване на средищното транспортно местоположение

Намаляване на рисковете от

- Обезлюдяване поради висока безработица и лош достъп до социални услуги в селата;
- Откъсване на селата поради влошаваща се пътна мрежа;
- Пропускане на възможности за външно финансиране поради нисък административен капацитет;
- Неподготвеност на производството за работа по нормите на ЕС.

Като се имат предвид резултатите от анализа, генералната стратегическа цел на община Мездра е:

ПОСТИГАНЕ НА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ И ОСИГУРЯВАНЕ НА БЛАГОПРИЯТНА СРЕДА ЗА ЖИВОТ, РАБОТА И ОТДИХ

Тази цел е с хоризонт по-дълъг от 2006 г. От тази гл.т. изпълнението на настоящата стратегия съдейства за нейното постигане.

Генералната цел се постига чрез реализацията на формулираните в актуализираната стратегия за развитие на общината **четири приоритета**. Те са:

Приоритет 1: Развитие и ефективно използване на инфраструктурата, създаваща условия за функциониране на бизнеса и за живот на местното население

Приоритет 2: Укрепване на общинския капацитет за управление на средствата от европейските фондове, подпомагане на бизнеса и развитие на местните партньорства

Приоритет 3: Развитие на общинската икономика и повишаване на нейната конкурентноспособност

Приоритет 4: Подобряване на непосредствената жизнена среда и на условията за живот на населението

Връзки и зависимости на общинските с националните приоритети

Тези приоритети съответстват на формулираните в Регионалната оперативна програма (РОП) за периода 2000-2006 г. национални приоритети. Така например, първият общински приоритет кореспондира на втория в РОП – подобряване на инфраструктурата. Той е изведен на първо място за общината, защото инфраструктурната изграденост е една от основните възможности, която може да служи като база за развитие. Тя е лост за развитието на бизнеса, което би повишило доходите и подобрило стандартът на живот на местното население.

В посока на стимулиране развитието на икономиката са националните приоритети първи и трети и общинските втори и трети. Предвиждат се мерки за по-тясно взаимодействие с бизнеса и третия сектор, със съседни общини, активни мерки по отношение на пазара на труда и други. Общината ще положи усилия за участие в трансграничното сътрудничество, което е изведено като четвърти национален приоритет.

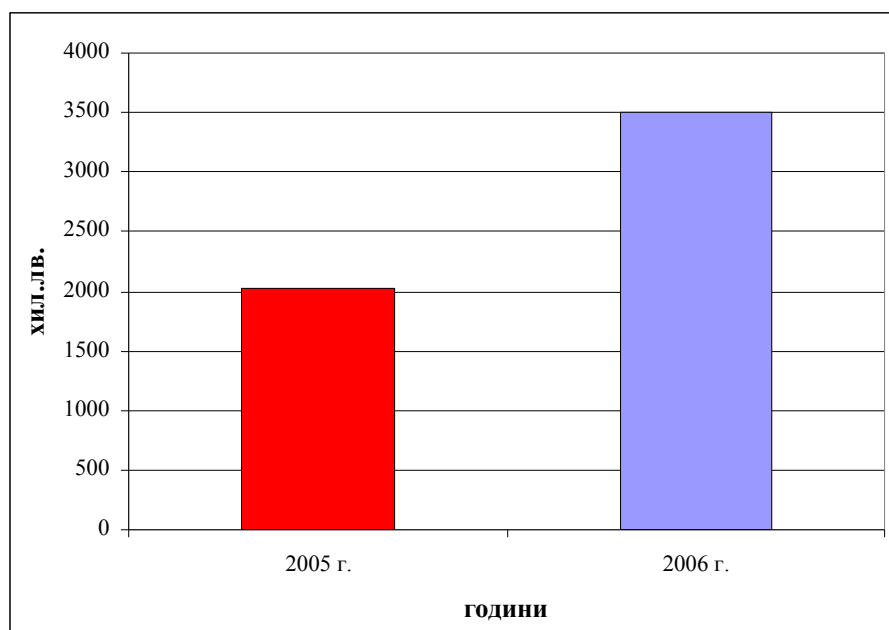
Хоризонтални цели

Актуализираната стратегия на община Мездра предвижда реализация на две основни хоризонтални цели. Първата е насочена към подобряване на параметрите на материалната среда. Тя се реализира чрез инвестиции, основно в инфраструктурата. Втората цел е създаване на управленски и организационни предпоставки за развитието на бизнеса и решаването на социалните проблеми на населението. Както се вижда, тези цели пронизват всички приоритети. Първата цел се реализира в по-голяма степен чрез първия, но също така и чрез четвъртия (Подобряване на непосредствената жизнена среда) приоритети. Във всички приоритети са предвидени проекти, които имат за цел да подобрят капацитета на основните партньори в общината – общинска администрация и съветници, НПО, местен бизнес. В най-голяма степен тази цел се реализира чрез втори приоритет.

Финансови ресурси и разпределението им по приоритети и години

Актуализираната стратегия на общината предвижда осъществяването на амбициозна програма. Общата сума на финансовите ресурси е 5 515 хил.лв., в т.ч. за 2005 г. – 2 020 хил.лв и за 2006 г.- 3 495 хил.лв.

ФИГУРА СТР- 0. РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ФИНАНСОВИТЕ РЕСУРСИ ПО ГОДИНИ

Предвидените средства за реализация на стратегията се насочват основно за реализация на първия приоритет – развитие и ефективно използване на инфраструктурата, създаваща условия за функциониране на бизнеса и за живот на местното население – 3 395 хил.лв. Следват вложенията в третия приоритет – развитие на общинската икономика и повишаване на нейната конкурентноспособност (1 155 хил. лв.); приоритет 4 - подобряване на непосредствената жизнена среда и на условията за живот на населението – 690 хил.лв. и приоритет 2 - укрепване на общинския капацитет за подпомагане на бизнеса и развитие на местните партньорства –275 хил.лв.

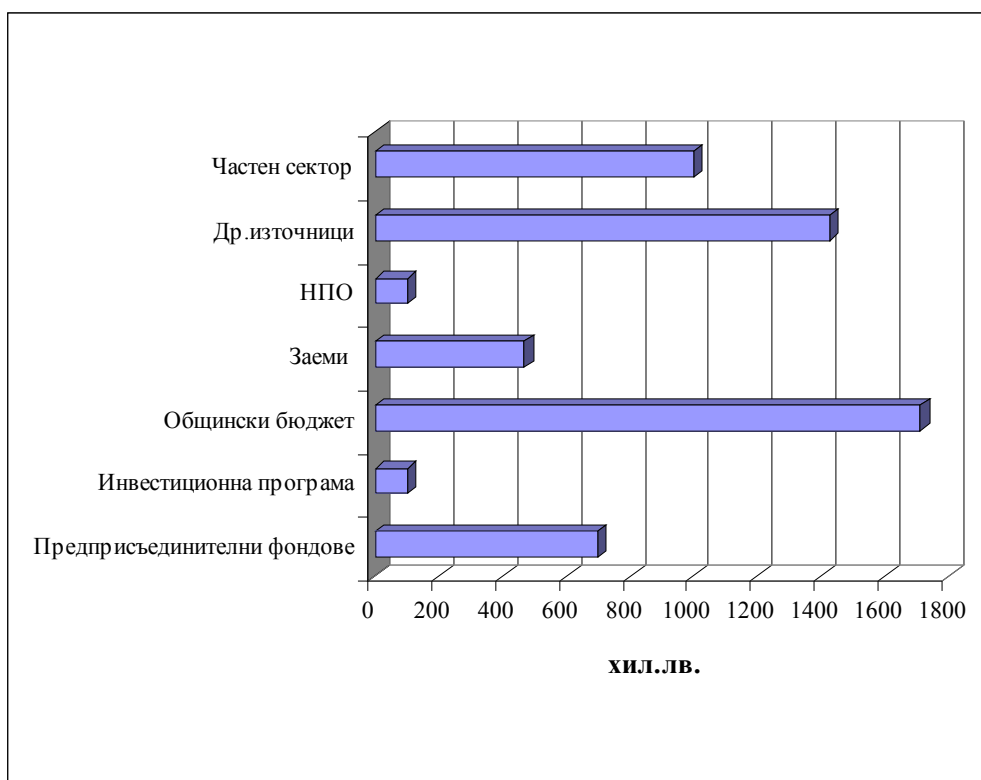
ФИГУРА СТР- 0. РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА СРЕДСТВАТА ПО ПРИОРИТЕТИ

Източниците на финансиране са предимно външни: предприсъединителни фондове на ЕС, други донори от страната и чужбина, инвестиционната програма, която ще финансира общини, попадащи в райони за целенасочено въздействие. Общата сума на привлечените средства възлиза на 2 230 хил.лева. Вътрешните за общината източници включват общинския бюджет – 1 715 хил.лева, от заеми 470 хил.лв., от проекти на НПО – 100 хил.лв. и 1 000 хил.лв. се предвижда да бъдат инвестирани от частни фирми (вж. Фигура СТР-3).

ФИГУРА СТР- 0. ИЗТОЧНИЦИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА ОБЩИНСКАТА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ

Приоритети и мерки

Приоритет 1: Развитие и ефективно използване на инфраструктурата, създаваща условия за функциониране на бизнеса и за живот на местното население

Развитието на инфраструктурата е насочено към подобряване условията за развитие на бизнеса и жизнения стандарт на населението. Обект на интервенция са пътната инфраструктура, водната – водоснабдяване и канализация, комуналната – газификация, сметосъбиране и социалната – образование, здравеопазване, култура и социални дейности.

Стратегически цели

- Подобряване на условията за развитие на бизнеса и за живот на населението
- Подобряване на достъпа на бизнеса до местните и национални пазари и на населението до ползване на публичните услуги

Приоритетът обхваща управлението, конструирането, поддържането и обновяването на инфраструктурата, която е пряко свързана с функционирането на бизнеса и живота на населението. По-конкретно:

Реконструкция на четвъртокласна пътна мрежа;
Уличната мрежа;
Водоснабдяване и канализация на населените места;
Газификация на всички общински обекти.
Сметосъбиране и сметоизвозване.

Стратегията за подобряване на инфраструктурата се базира на следните принципи:

- Подпомагане на бизнеса;
- Осигуряване на всички жители достъп до публичните услуги, предоставяни от общината.
- Опазване на околната среда, като предпоставка за развитие на туризма и отдих на местното население.

Този приоритет се предвижда да бъде постигнат чрез две мерки:

Мярка 1. Изграждане, поддържане и развитие на инфраструктурата

Както бе отбелязано по-горе, усилията са насочени към постигане на следните специфични цели:

- реконструкция на четвъртокласната пътна мрежа и ремонт на уличната мрежа в населените места;
- подобряване на водоснабдяването, изграждане на канализационни мрежи;
- поддържане и ремонт на обектите на образованието, здравеопазването, социалните грижи, културата, спорта и младежките дейности;
- газификация на общински обекти, подобряване на сметосъбирането и сметозивозването.

Мярка 2. Оптимизиране и рационално използване на инфраструктурата

Тази мярка цели по-ефективното използване на наличната инфраструктура. Това предполага:

- Подобряване на транспортната схема за обслужване на населението;
- По-ефективна и водеща до подобряване на качеството структура на общинската образователна система;
- По-ефективна и водеща до подобряване на качеството структура на общинската система по здравеопазване;
- Внедряване на нова система за сметосъбиране и сметоизвозване.

Списък на мерките и индикативно финансово разпределение:

Мярка 1. Изграждане, поддържане, и развитие на инфраструктурата – 97,2%

Мярка 2. Оптимизиране и рационално използване на инфраструктурата – 2,8%

Предвижда се през 2005 г. да се усвоят 32,4% от необходимите инвестиции, а през 2006 г. – останалите 67,6%.

Приоритет 2: Укрепване на общинския капацитет за управление на средствата от европейските фондове, подпомагане на бизнеса и развитие на местните партньорства

Очаква се повишеният общински капацитет да доведе до по-добра нормативна база, по-ефективно управление на средствата по национални и международни проекти и привличане на неправителствени организации за участие в дейностите на общината.

Стратегически цели

- Повишаване на уменията на общинската администрация да съдейства за местното икономическо и социално развитие
- Приобщаване на НПО към реализация на общинските цели и приоритети

Основните принципи, върху които се базира реализацията на този приоритет са прозрачност в действията на общинската администрация, подпомагане на усилията на бизнеса и решаване на социалните проблеми на населението, привличане и съвместна работа с всички организации, които биха съдействали за местното социално и икономическо развитие.

Този приоритет ще се реализира чрез две мерки:

Мярка 1. Подобряване на общинския управленски капацитет

Специфичните цели включват действия насочени към разработване на програма за постоянно повишаване квалификацията на служителите от ОА и общинските съветници; създаване на капацитет за координация и управление на средствата от европейските структурни фондове; разработване на система от преференции за развитие на бизнеса и включването им в нормативните документи на общината; и създаване и функциониране на обществено звено за мониторинг на изпълнението на общинския план.

Мярка 2. Засилване взаимодействието с третия сектор на местно, регионално и национално равнище.

В рамките на тази мярка се предвижда създаване на обществени съвети в помощ на общинската администрация; развитие на партньорството с неправителствените организации в общината; и привличане на неправителствени организации за съвместно осъществяване на социални дейности.

Списък на мерките и индикативно финансово разпределение:

Мярка 1. Подобряване на общинския управленски капацитет - 71%.

Мярка 2. Засилване взаимодействието с третия сектор на местно, регионално и национално равнище – 29%.

Графикът за усвояване на средствата е: 2005 г. – 47,3% и 2006 г. – 52,7%.

Приоритет 3: Развитие на общинската икономика и повишаване на нейната конкурентноспособност

Развитието на местната икономика е насочено към повишаване на стопанската активност на населението, по-ефективно използване на местните ресурси, разработването и предлагането на нови продукти и услуги. Това трябва да доведе до повишаване на заетостта и на доходите на местното население.

Стратегически цели

- Създаване на условия за икономическо възстановяване и развитие

- Стимулиране на балансираното и устойчиво икономическо развитие

В рамките на този приоритет са формулирани пет мерки.

Мярка 1. Преструктуриране на общинската стопанска дейност

Мярката ще се осъществи посредством приватизация на общински предприятия, създаване и участие в смесени предприятия и засилване на междуобщинското коопериране на областно и регионално равнище.

Мярка 2. Подпомагане на малкия и средния бизнес в т.ч. на селскостопанските производители

В рамките на тази мярка са предвидени дейности, свързани с определяне на терени и отдаването им за развитие на производствена дейност и търговия; съдействие за рекламиране на дейността и осигуряване на контакти за разширяване на пазарите; и подпомагане създаването на бизнес-инкубатор в общината и неговото функциониране.

Мярка 3. Използване на природните дадености за развитие на селския, екологичен и религиозен туризъм

Специфичните цели включват създаването на условия за развитие на селския, екологичния и религиозен туризъм; съдействие за рекламиране на местните туристически пакети; разнообразяване на туристическото предлагане.

Мярка 4. Привличане на чуждестранни инвестиции

Мярката включва представяне на условията и възможностите за развитие на бизнес в общината (разработване на бизнесвизитка на общината); създаване на звено към общинската администрация за специално съдействие за решаване на проблеми от местна компетентност; и предоставяне на подходящи терени и/или сгради.

Мярка 5. Интегриране на териториалната общност към пазара на труда, стабилизиране и нарастване на заетостта

Мярката предвижда действия насочени към намаляване броя на безработните, чрез включване в програми за заетост; повишаване квалификацията и преквалификация на работната сила; подпомагане на предприемачите за развитие на алтернативни производства.

Списък на мерките и индикативно финансово разпределение:

Мярка 1. Преструктуриране на общинската стопанска дейност – 19%.

Мярка 2. Подпомагане на малкия и средния бизнес в т.ч. на селскостопанските производители – 11,7%

Мярка 3. Използване на природните дадености за развитие на селския, екологичен и религиозен туризъм – 27,7%

Мярка 4. Привличане на чуждестранни инвестиции – 6,1%.

Мярка 5. Интегриране на териториалната общност към пазара на труда, стабилизиране и нарастване на заетостта – 35,5%.

Графикът за усвояване на средствата е: 2005 г. – 44,2% и 2006 г. – 55,8%.

Приоритет 4: Подобряване на непосредствената жизнена среда и на условията за живот на населението в общината

Реализацията на предните три приоритета цели подобряване на условията на живот на населението. Този приоритет е насочен към използване на резултатите от предприеманите действия за стимулиране на икономическата активност, подобряване на инфраструктурата и на административния капацитет на местната власт за повишаване качеството на общинските услуги и на непосредствената жизнена среда.

Стратегически цели

- Предоставяне на услуги, съобразени с потребностите на гражданите
- Повишаване качеството на жизнената среда

През двете години до приемането на страната в ЕС се предвиждат мерки, които да акцентират върху основните фактори, определящи ниското качество на средата – информираност за предоставяните услуги, образование, административно обслужване, спорт, отдих и други. Това ще се осъществи в две направления.

Мярка 1. Увеличаване на обхвата и качеството на публичните услуги

Специфичните цели, които съдействат за увеличаване обхвата и качеството на публичните услуги са:

- Информационно осигуряване на институциите и обществеността.
- Повишаване качеството на административните услуги.
- Доближаване на здравните услуги до потребителите
- Подобряване качеството на образователните услуги.

Мярка 2. Доизграждане и развитие на базата за спорт и отдих

В рамките на тази мярка се предвиждат изграждане на нови площадки за спорт и отдих в междублоковите пространства и в населени места; реконструкция и развитие на общинската база за спорт и отдих; и изграждане на кътове за отдих в красиви местности.

Предвижда се към първата мярка да се насочат 20.3% от средствата, определени за този приоритет, а за втората – останалите 79.7%. Графикът за усвояване на средствата е: 2005 г. – 40,6 % и 2006 г. – 59,4 %.

**ТАБЛИЦА СТР- 0. СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА МЕЗДРА. АКТУАЛИЗИРАН ВАРИАНТ ЗА 2005-2006 Г.
ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА**

(В ХИЛ.ЛВ.)

	ВСИЧКО	Източник на финансиране						
		Предприсъед.фондове	Инв.про-грама	Общ. бюджет	Заем и НПО	Др.източници	Частен сектор	
ВСИЧКО	5515	700	100	1715	470	100	1430	1000
в т.ч. 2005	2020	330	25	685	150	50	420	360
2006	3495	370	75	1030	320	50	1010	640
Приоритет 1: Развитие и ефективно използване на инфраструктурата, създаваща условия за функциониране на бизнеса и за живот на местното население	3395	400	50	1075	370	0	1300	200
в т.ч. 2005	1100	200	0	400	100	0	350	50
2006	2295	200	50	675	270	0	950	150
Стратегически цели								
Подобряване на условията за развитие на бизнеса и за живот на населението								
Подобряване на достъпа на бизнеса до местните и национални пазари и на населението до ползване на публичните услуги								
Мерки:	0							
1. Изграждане, поддържане и развитие на инфраструктурата	3300	400	50	1000	370	0	1280	200
Специфични цели	0							
Реконструкция на четвъртокласната пътна мрежа.	400		50	350				
Допълнително водоснабдяване на град Мездра. Подобряване на водоснабдяването на населени места от общината	100			100				
Реконструкция на водопреносната мрежа.	250			250				
Корекция и укрепване на речни корита	980	400					580	
Изграждане на канализационни мрежи:	270			100	170			
Разширяване и ремонт на уличната мрежа в населените места.	800			100	200		500	

		Източник на финансиране						
Газифициране на всички общински обекти	200						200	
Закупуване и използване на нова техника за сметосъбиране и сметоизвозване.	200							200
Поддържане и ремонт на обектите на образованието, здравеопазването, социалните грижи, културата, спорта и младежките дейности.	100			100				
2. Оптимизиране и рационално използване на инфраструктурата	95	0	0	75	0	0	20	0
Специфични цели								
Изграждане на система за транспортно обслужване на училищната мрежа.	10			10				
Оптимизиране на транспортната схема за обслужване на населението.	10			10				
Внедряване на нова система за сметосъбиране и сметоизвозване.	20			20				
Преструктуриране на мрежата от здравни заведения.	25			25				
Оптимизиране структурата на общинската образователна система в зависимост от демографските дадености и нуждите на общината.	30			10			20	
Приоритет 2: Укрепване на общинския капацитет за управление на средствата от европейските фондове, подпомагане на бизнеса и развитие на местните партньорства	275	70	0	25	0	90	80	10
в т.ч. 2005	130	30		10		40	40	10
2006	145	40		15		50	40	0
Стратегически цели								
Повишаване на уменията на общинската администрация да съдейства за местното икономическо и социално развитие								
Приобщаване на НПО към реализация на общинските цели и приоритети								
Мерки:	0							
1. Подобряване на общинския управленски капацитет	195	70	0	25	0	10	80	10
Специфични цели	0							
Разработване на програма за постоянно повишаване квалификацията на служителите от ОА и общинските съветници	30	20					10	
Създаване на капацитет за координация и управление на средствата от европейските структурни фондове	100	50		20			30	

		Източник на финансиране						
Разработване на система от преференции за развитие на бизнеса и включването им в нормативните документи на общината	15			5				10
Създаване и функциониране на обществено звено за мониторинг на изпълнението на общинския план.	50					10	40	
2. Засилване взаимодействието с третия сектор на местно, регионално и национално равнище.	80	0	0	0	0	80	0	0
Специфични цели	0							
Създаване на обществени съвети в помощ на общинската администрация.	20					20		
Развитие на партньорството с неправителствените организации в общината	10					10		
Привличане на неправителствени организации за съвместно осъществяване на социални дейности	50					50		
Приоритет 3: Развитие на общинската икономика и повишаване на нейната конкурентоспособност	1155	230	50	465	0	10	10	390
в т.ч. 2005	510	100	25	215		10	10	150
2006	645	130	25	250				240
Стратегически цели								
Създаване на условия за икономическо възстановяване и развитие								
Стимулиране на балансираното и устойчиво икономическо развитие								
Мерки:	0							
1. Преструктуриране на общинската стопанска дейност	220	0	30	140	0	0	0	50
Специфични цели	0							
Приватизация на общински предприятия.	20			20				
Създаване и участие в смесени предприятия. Развитие на публично-частните партньорства	100			50				50
Засилване на междуобщинското коопериране на областно и регионално равнище	100		30	70				
2. Подпомагане на малкия и средния бизнес в т.ч. на селскостопанските производители	135	40	0	10	0	0	0	85
Специфични цели	0							
Определяне на терени и отдаването им за развитие на производствена дейност и търговия.	10			10				

		Източник на финансиране						
Съдействие за рекламиране на дейността и осигуряване на контакти за разширяване на пазарите.	25							25
Подпомагане създаването на бизнес-инкубатор в общината и неговото функциониране	100	40						60
3. Използване на природните дадености за развитие на селския, екологичен и религиозен туризъм	320	100	0	20	0	10	10	180
Специфични цели	0							
Създаване на условия за развитие на селския, екологичния и религиозен туризъм.	120	100		20				
Съдействие за рекламиране на местните туристически пакети	40					10	10	20
Разнообразяване на туристическото предлагане	160							160
4. Привличане на чуждестранни инвестиции	70	30	0	35	0	0	0	5
Специфични цели	0							
Представяне на условията и възможностите за развитие на бизнес в общината (разработване на бизнесвизитка на общината)	10			5				5
Създаване на звено към ОА за специално съдействие за решаване на проблеми от местна компетентност	50	30		20				
Предоставяне на подходящи терени и/или сгради;	10			10				
5. Интегриране на териториалната общност към пазара на труда, стабилизиране и нарастване на заетостта	410	60	20	260	0	0	0	70
Специфични цели	0							
Намаляване броя на безработните, чрез включване в програми за заетост.	260			260				
Повишаване квалификацията и преквалификация на работната сила.	100	60						40
Подпомагане на предприемачите за развитие на алтернативни производства	50		20					30
Приоритет 4: Подобряване на непосредствената жизнена среда и на условията за живот на населението	690	0	0	150	100	0	40	400
в т.ч. 2005	280			60	50		20	150
2006	410			90	50		20	250
Стратегически цели								
Първа: Предоставяне на услуги, съобразени с потребностите на гражданите								

		Източник на финансиране						
Втора: Повишаване на качеството на жизнената среда								
Мерки:	0							
1. Увеличаване на обхвата и качеството на публичните услуги	140	0	0	100	0	0	40	0
Специфични цели	0							
Информационно осигуряване на институциите и обществеността.	50			10			40	
Повишаване качеството на административните услуги.	40			40				
Доближаване на здравните услуги до потребителите	0							
Подобряване качеството на образователните услуги.	50			50				
2. Доизграждане и развитие на базата за спорт и отдих	550	0	0	50	100	0	0	400
Специфични цели	0							
Изграждане на нови площадки за спорт и отдих в междублоковите пространства и в населени места.	50							50
Реконструкция и развитие на общинската база за спорт и отдих (ученически лагер в гр. Шабла, стадиона в гр. Мездра)	350			50	100			200
Изграждане на кътове за отдих в красиви местности.	150							150

V. МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА

Мониторингът и оценката на общинската стратегия са неразделна част от процеса на нейното съставяне, изпълнение и отчитане. Под мониторинг се разбира текущо наблюдение на изпълнението на плана, който включва събиране, обработка и анализ на информация в предварително определени сфери и по определени показатели. Обект на мониторинга са напредъкът, промените и последиците от предприеманите програмни действия

Оценката е количествено измерване на резултатите, ефекта и въздействието от реализацията на плана. Нейната цел е да направи систематичен преглед на конкретните управленски дейности за осигуряване на информация за пълния спектър от краткосрочни и дългосрочни въздействия върху бенефициентите и потребителите.

Мониторингът и оценката са част от цялостния процес на контрол върху управлението и процеса на вземане на решения. Предвижда се те да се осъществяват текущо, от независим, обществен орган.

Мониторингът и оценката на общинския план за развитие включват следната последователност от действия:

1. Избор на критерии и показатели за мониторинг и оценка на плана;
2. Мониторинг на изпълнението;
3. Съпоставка на постигнатото с целево състояние;
4. Предлагане и предприемане на коригиращи действия.

Съгласно възприетите приоритети и мерки в стратегията за развитие на община Мездра, се предлагат следните основни показатели за мониторинг и оценка:

Приоритет 1: Развитие и ефективно използване на инфраструктурата, създаваща условия за функциониране на бизнеса и за живот на местното население

Мярка 1. Изграждане, поддържане и развитие на инфраструктурата

- Дължина на реконструирана четвъртокласна пътна мрежа (км.; хил.кв.м.);
- Инвестиции в пътната мрежа (лв.);
- Селища и брой население от общината, обслужвано от реконструирана четвъртокласна пътна мрежа;
- Дължина на изградена канализационна мрежа (км.);
- Брой на населението, обслужвано от канализационна мрежа;
- Относителен дял на населението, обслужвано от канализационна мрежа (%);
- Инвестиции в канализационната мрежа (лв.);
- Дължина на изградена водопроводна мрежа (км.);
- Дължина на рехабилитирана водопроводна мрежа (км.);
- Обем на изградени водоизточници (куб.м.);

- Инвестиции за изграждане и рехабилитиране на водоснабдителната мрежа (лв.);
- Брой жители, обслужвани от новите (рехабилитирани) водопроводни мрежи;
- Относителен дял на населението с режим на водоползване (%);
- Относителен дял на населението с достъп до водопровод (%);
- Дължина на ремонтираната улична мрежа в населените места (км.);
- Брой ремонтирани обекти на образованието, здравеопазването, социалните грижи, културата, спорта и младежките дейности;
- Инвестиции в обекти на образованието, здравеопазването, социалните грижи, културата, спорта и младежките дейности (лв.);
- Брой газифицирани общински обекти;
- Инвестиции в нова техника за сметосъбиране и сметоизвозване (лв.);
- Дължина на укрепени речни корита (м.).

Мярка 2. Оптимизиране и рационално използване на инфраструктурата

- Разработена система за транспортно обслужване на училищната мрежа;
- Брой транспортни фирми, обслужващи населението на общината;
- Брой транспортни връзки (в денонощието) между Мездра и Враца, Мездра и София, в т.ч. и с ж.п. транспорт;
- Брой транспортни връзки (в денонощието) между населените места и общинския център.
- Брой училища на едно селище
- Брой ученици в едно училище
- Разходи за издръжка на един ученик
- Персонал на един ученик
- Брой селища, без здравни заведения;
- Брой население, обслужвано от едно здравно заведение.

Приоритет 2: Укрепване на общинския капацитет за управление на средствата от европейските фондове, подпомагане на бизнеса и развитие на местните партньорства

Мярка 1. Подобряване на общинския управленски капацитет

- Разработена и приета от общината програма за постоянно повишаване квалификацията на служителите от общинската администрация и общинските съветници;
- Брой, преминали през квалификационни курсове общински служители и общински съветници
- Брой на общинските служители, обучени по управление на средствата от фондовете на ЕС;
- Брой спечелени проекти (в т.ч. от ЕС)

- Привлечени в общината средства (в т.ч. от фондовете на ЕС) – хил.лв.;
- Създадено обществено звено за мониторинг на изпълнението на общинския план;
- Честота на докладите на звеното за мониторинг;
- Предприети мерки, в резултат на мониторинга;
- Разработена система от преференции за развитие на бизнеса;
- Брой нормативни документи на общината, в които са включени преференции за бизнеса.

Мярка 2. Засилване взаимодействието с третия сектор на местно, регионално и национално равнище

- Брой на създадените обществени съвети в помощ на общинската администрация;
- Брой привлечени хора, които активно участват в обществените съвети;
- Брой на проектите, осъществени от общината в партньорство с неправителствени организации от страната;
- Брой на неправителствените организации, привлечени от общината за съвместно осъществяване на социални дейности;
- Брой на населението получило социални услуги, предоставени съвместно от общината и неправителствени организации.
- Дял на социалните услуги, предоставяни от НПО в отношение към всички местни социални услуги

Приоритет 3: Развитие на общинската икономика и повишаване на нейната конкурентноспособност

Мярка 1. Преструктуриране на общинската стопанска дейност

- Брой приватизирани общински предприятия;
- Сума на активите на приватизираните общински предприятия (хил.лв.);
- Брой на регистрираните смесени предприятия;
- Активи на регистрираните смесени предприятия (хил.лв.);
- Брой на работните места в регистрираните смесени предприятия;
- Брой реализирани публично-частни партньорства;
- Брой на проектите, изпълнявани съвместно между община Мездра и други общини;
- Сума на проектите, изпълнявани съвместно между община Мездра и други общини (хил.лв.).

Мярка 2. Подпомагане на малкия и средния бизнес в т.ч. на селскостопанските производители

- Площ на предоставените терени за развитие на производствена дейност и търговия на МСП (кв.м.);
- Създаден бизнес инкубатор в общината;
- Брой създадени МСП, в резултат на дейността на бизнес инкубатора;
- Брой услуги, предоставени от бизнес инкубатора на МСП;
- Брой на МСП, на които общината е съдействала за рекламиране на дейността и е осигурила контакти за намиране на допълнителни пазари.

Мярка 3. Използване на природните дадености за развитие на селски, екологичен и религиозен туризъм

- Брой на създадената или подобрена леглова база;
- Брой на нововъведени/модернизирани хотели;
- Брой на създадените/подобрени атракции;
- Създадени нови фирми в областта на туризма;
- Обединение на туристическите фирми в професионално сдружение;
- Брой хора, занимаващи се с туристически бизнес;
- Брой туристи;
- Брой реализирани от туристите нощувки в общината;
- Брой на нови маркетингови инициативи/схеми за промоциране на туристическия бизнес;
- Брой на организирани конференции/ изложения.

Мярка 4. Привличане на чуждестранни инвестиции

- Обем на чуждестранните инвестиции на територията на общината (лв.);
- Брой на чуждестранните фирми, регистрирани на територията на общината;
- Размер на капитала на чуждестранните фирми, регистрирани на територията на общината (лв.);
- Площ на предоставените терени за привличане на чуждестранни инвестиции (кв.м.);
- Създадено звено към общинската администрация за специално съдействие за решаване на проблеми от местна компетентност, свързани с чуждестранните инвестиции;
- Разработена бизнес-визитка на общината.

Мярка 5. Интегриране на териториалната общност към пазара на труда, стабилизиране и нарастване на заетостта

- Равнище на регистрираната безработица в общината (%);
- Брой на участниците в програми за временна заетост;
- Брой на предприемачите, обучени за развитие на алтернативни дейности;

- Брой на лицата, преминали курсове за квалификация и преквалификация.

Приоритет 4: Подобряване на непосредствената жизнена среда и на условията за живот на населението в общината

Мярка 1. Увеличаване на обхвата и качеството на публичните услуги

- Дял на обслужваните от ДСП самотни стари хора от всички нуждаещи се;
- Дял на обхванатите в детски градини деца от всички деца на съответната възраст;
- Брой на родителите, удовлетворени от качеството на образователните услуги;
- Брой ученици, продължаващи в училища с прием след 7-ми/8-ми клас и ВУЗ;
- Дял на учениците, продължаващи образованието си от всички ученици;
- Коефициент на записване в училище (%);
- Брой вакантни места за учители;
- Потребители на административни услуги, удовлетворени от тяхното качество;
- Брой жители на една лекарска практика в населеното място, в т.ч. в селата;
- Брой лекарски практики на едно населено място, в т.ч. в селата.

Мярка 2. Доизграждане и развитие на базата за спорт и отдих

- Брой изградени нови площадки и комплекси за спорт и отдих;
- Брой изградени кътове за отдих в красиви местности;
- Инвестиции за реконструкция и развитие на общинската база за спорт и отдих (ученически лагер в гр. Шабла, стадиона в гр. Мездра).

Провеждане на самото наблюдение и оценката на изпълнението на общинския план.

За целта, със заповед на кмета, се създава Група за наблюдение на общинската стратегия за развитие, в която влизат представители на общината, на местния бизнес и на неправителствени организации.

Групата за наблюдение разработва:

- критерии, които служат като поставени цели за постигане в резултат от изпълнението на общинската стратегия и
- система от показатели, чрез които се отбелязва напредъкът в изпълнение на стратегията, както и степента на постигане на целите.

Критериите са количествен израз на поставените цели. Те могат да бъдат национален норматив или стандарт – ако съществуват такива, или достигане на средното за страната (или по-високо) равнище.

Отбелязаните по-горе показатели служат като база за разработване на системата от критерии и показатели. Последната се утвърждава от общинския съвет.

Обект на анализ и оценка са както изпълнението на отбелязаните в плана и програмата действия (строителство на спортна зала), така и степента на постигане на определени

резултати (например, обхващане на 99% от децата в училище, на 75% на децата в детски градини и др.под.)

Използваните методи са: проучване на документация, наблюдения на място, социологически проучвания (анкети, интервюта, фокус групи със заинтересовани страни), набиране и систематизиране на статистическа информация и пр.

Подходящата периодичност за събиране на информация, анализ и оценка на изпълнението е на годишна основа.

Отчет на резултатите от мониторинга и оценката на общинската стратегия.

Групата за наблюдение отчита резултатите от работата си пред общинския съвет чрез годишни доклади. На базата на анализа и оценките тя излиза с обосновани предложения за преразпределение на средствата по мерките, коригиране, в т.ч. допълване и актуализация на плана, за промени в целите и средствата за неговото изпълнение.

Докладите са публични. Резултатите се оповестяват на обществеността. При необходимост се правят обществени обсъждания за предлагани промени в плана, преди да бъдат приети от общинския съвет